
V. kongres

světové

literárněvědné

bohemistiky

Praha, 2015

Pořádá

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
Ústav české literatury a knihovnictví
Filozofické fakulty Masarykovy univerzity
a Ústav bohemistických studií Filozofické fakulty
Univerzity Karlovy
ve spolupráci s Ústavem slovenskej literatúry SAV
a Památníkem národního písemnictví

Kongres se koná pod záštitou

předsedy Senátu Parlamentu ČR Milana Štěcha,
ministra kultury ČR Mgr. Daniela Hermana,
předsedy Akademie věd České republiky,
prof. Ing. Jiřího Drahoše, DrSc., dr. h. c.,
a radního hl. města Prahy Jana Wolfa

Kongres je pořádán s podporou

Akademie věd České republiky,
Magistrátu hl. města Prahy
a Ministerstva kultury ČR

Mediální partner kongresu

Český rozhlas — Vltava

V. kongres
světové
literárněvědné
bohemistiky

Válka a konflikt
v české literatuře

Praha 29/6 -- 4/7 2015

Příspěvky -- účastníci -- pořadatelé

Obsah

Úvod / 7

Pořádající a spolupracující instituce

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. / 11

Ústav bohemistických studií FF UK / 14

Ústav české literatury a knihovnictví FF MU / 17

Ústav slovenskej literatúry SAV / 21

Památník národního písemnictví / 24

Anotace příspěvků a biogramy účastníků

Blok I — Reflexe války a konfliktu v české literatuře / 29

Blok II — Válka a paměť / 65

Blok III — Performativita války v české literatuře / 91

Blok IV — Ktož jsú boží bojovníci. Jan Hus — husitství — husitské války
a jejich dopad na českou kulturu / 107

Kulaté stoly a jejich účastníci

Války a jejich reprezentace v literatuře — inspirace pro národní
a evropskou paměť? / 121

Vladimír Macura — ten, který byl (a bude) / 125

Úvodem

V. kongres světové literárněvědné bohemistiky bude zaměřen především literárně historicky a hodlá se věnovat reflexi války a konfliktu v české literatuře. S ohledem na uplynulé výročí první světové války a aktuální výročí druhé světové války soustředíme kongres s názvem *Válka a konflikt v české literatuře* na různé formy zpracování války a uchopení válečného prožitku v národní literatuře a kulturní paměti. V takto vymezené náplni bude pak samozřejmě zohledněn i náležitý kontext slovenské literatury – v komparativním i syntetizujícím duchu. Kongres se však v přesahu bude věnovat též intermediální reflexi i obecnější problematice války a konfliktu, v níž se proti sobě staví literatura, moc a ideologie. Vzhledem k tomu, že v roce 2015 uplyne 600 let od smrti Jana Husa, zahrnuje kongresový program rovněž sekci věnovanou jeho osobnosti, dílu a roli v kontextu husitských válek.

Pořadající a spolupracující institute

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Filozofická
fakulta

PAMÁTNÍK
NÁRODNÍHO
PÍSEMNICTVÍ

125
1890
2015 LET

AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY

 Vltava
Český rozhlas

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

www.ucl.cas.cz | literatura@ucl.cas.cz

Pražské pracoviště:

Na Florenci 3/1420
110 00 Praha 1

Brněnské pracoviště:

Květná 8
603 00 Brno

Ústav pro českou literaturu (ÚČL) je jednou z 54 autonomních veřejných výzkumných institucí patřících do svazku Akademie věd ČR (AV ČR), která je nejvýznamnějším střediskem excelentního výzkumu v České republice. ÚČL byl založen v roce 1947. Je jediným neuniverzitním pracovištěm v České republice, které se věnuje základnímu výzkumu v oblasti literární vědy, a centrální institucí výzkumu literatury a literární kultury v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v mezinárodním měřítku.

Předmětem výzkumů badatelů z ÚČL jsou historie i současnost literatury v českém jazyce i literatury z českých zemí v jiných jazycích (zejména v latině a němčině), jejich vztahy s literaturami jiných jazyků či regionů a rovněž literární život v exilových a emigračních diasporách. ÚČL vydává oborový časopis *Česká literatura* s více než šedesátiletou tradicí (zařazen na seznam ERIH v kategorii Nat), pravidelně ve spolupráci s partnerskými oborovými institucemi pořádá Kongres světové literárněvědné bohemistiky a poskytuje krátkodobá stipendia doktorandům a badatelům ze zahraničí, v současnosti prostřednictvím programu AV ČR nazvaného Fellowship Josefa Dobrovského.

Více než polovina vědeckých pracovníků ÚČL přednáší na vysokých školách, ÚČL sám je ve spolupráci s Ústavem české literatury FF JČU v Českých Budějovicích a Ústavem české literatury a knihovnictví FF MU v Brně školicím pracovištěm doktorského studia. Spolu se čtyřmi desítkami vědeckých pracovníků se tak na výzkumné práci v ústavu průběžně podílí přibližně dvacet doktorandů.

Kromě vlastního teoretického a historického bádání zajišťuje ÚČL bibliografickou a další informační základnu pro výzkum dějin literatury a kultury v českých zemích, provozuje národní infrastrukturu *Česká literární bibliografie*, fulltextovou databázi děl české literatury *Česká elektronická knihovna* a další digitální archivy či knihovny, které jsou všechny bez omezení dostupné prostřednictvím internetu (dohromady více než 1 milion návštěv za rok). Nejnověji byl odborné veřejnosti zpřístupněn *Korpus českého verše*, představující výsledky automatizovaného počítačového popisu veškeré knižně publikované poezie 19. století i sadu webových nástrojů pro jejich analýzu.

ÚČL připravuje referenční publikace, jako jsou syntézy určitých období literárních dějin (naposledy ve čtyřech svazcích dějiny české literatury období státního socialismu, 1945—1989, ve třech svazcích dějiny československého komiksu 20. století), řadou slovníků historického zaměření popisuje literární kulturu v českých zemích od jejích počátků v 8. století až do současnosti (5500 slovníkových hesel knižně nebo na internetu). Je národním střediskem výzkumu čtenářství a součástí mezinárodních sítí v této oblasti, významně přispívá ke studiu populární kultury ve střední Evropě a k mezinárodnímu transferu teoretického myšlení. Pečuje o zpřístupňování pramenů k dějinám Pražské školy a českého literárněvědného strukturalismu vůbec a zprostředkovává pomocí různých kompendií současnou teoretickou diskuzi ve světě českým studentům a odborné veřejnosti. V oblasti kritického vydávání literárních památek a dokumentů literárního života se ÚČL od devadesátých let 20. století specializuje na využití digitálních technologií, jehož nejnovějším výsledkem je první svazek *Kritické hybridní edice*, obsahující v experimentální kombinaci tištěného a digitálního zpřístupnění *Dílo Františka Gellnera*.

Česká literární bibliografie

<http://clb.ucl.cas.cz>

Svazek bibliografických a biografických databází zahrnuje:

1. Retrospektivní bibliografie české literatury 1775—1945. Původní lístková kartotéka budovaná od třicátých let 20. století zahrnuje 1,75 milionu excerpt o textech z oboru české a světové literatury a příbuzných disciplín v periodickém tisku vycházejícím v letech 1775—1945 v českých zemích v češtině i němčině. On-line databáze kompletně zpřístupňuje naskenovanou kartotéku a nabízí vyhledávání v automaticky přepsané části textového obsahu bibliografie.

2. Databáze české literární vědy od roku 1945. Živá databáze české literární vědy shrnuje v přibližně 400 tisících záznamech bibliografické údaje o knižních i časopisecky publikovaných pracích z oboru literárněvědné bohemistiky a oborů příbuzných; bibliograficky podchycuje literární kritiku a publicistiku.

3. Česká literatura v exilu 1948—1989. Databáze obsahuje záznamy přibližně 1400 knih vydaných v českých exilových nakladatelstvích a literární kritiku a publicistiku vydanou v exilových časopisech druhé poloviny 20. století.

4. České literární osobnosti

Databáze založená na materiálech Biografického archivu ÚČL, který badatelům nabízí sbírku dokumentů k osobnostem české literatury vznikající od šedesátých let 20. století zejména v souvislosti s lexikografickými projekty. Obsahuje jak životopisné podklady ověřené v archivech (dotazníky, korespondenci apod.), tak výstřižky z periodik. Hesla zpřístupněná v on-line databázi zahrnují i určené pseudonymy a šifry.

Knihovna ÚČL

<http://katalog.ucl.cas.cz>

Podle různých ukazatelů patří mezi 3—5 největších knihoven v rámci AV ČR. Fond s unikátním profilem navrženým pro podporu základního bohemistického výzkumu zahrnuje přibližně 150 000 svazků, odebírá se cca 150 titulů novin a časopisů, z velké části dostupných ve volném výběru. Každý den v době 10.00—18.00 je studovna otevřena pro veřejnost. Záznamy plně automatizovaného katalogu Knihovny ÚČL jsou zahrnuty do Souborného katalogu ČR a Souborného katalogu AV ČR (počtem záznamů se knihovna ÚČL řadí mezi 30 největších knihoven v ČR).

Digitální archiv literárních a kulturních časopisů ÚČL

<http://archiv.ucl.cas.cz/>

On-line přístupný archiv digitálních kopií průběžně skenovaných českých literárních a kulturních časopisů od 19. století po současnost. Obsahuje cca 350 000 stran z 53 titulů periodik, zpřístupněných bez omezení uživatelům internetu. V roce 2010 šlo o desátou největší digitální knihovnu v ČR.

Slovník české literatury po roce 1945

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz>

Obsahuje cca 1700 hesel osobností, časopisů, nakladatelství a dalších institucí soudobé české literatury, je rozšiřován retrospektivně o tematicky vymezené bloky hesel (naposledy nakladatelství literárních organizací) i aktuálně o hesla týkající se nejnovější literatury.

Ústav bohemistických studií FF UK

<http://ubs.ff.cuni.cz/> | ubohstud@ff.cuni.cz

Adresa:

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav bohemistických studií
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1

Ústav bohemistických studií (ÚBS) je jednou ze základních součástí Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Ústav byl založen 1. 2. 1978 a vznikl sloučením oddělení češtiny pro cizince katedry českého a slovenského jazyka na FF UK a pražské Letní školy slovanských studií.

Ústav v současné době zabezpečuje výuku v rámci oborového bakalářského a navazujícího magisterského studia oboru čeština pro cizince, v kurzech pro stážisty a postgraduanty a také v placeném programu Česká studia (Czech Studies). Každoročně též pořádá Letní školu slovanských studií. Ve své práci navazuje na dlouhou tradici výuky češtiny pro cizince na FF UK, která je stará téměř sedmdesát let. Ústav bohemistických studií rovněž pravidelně pořádá mezinárodní sympozia o češtině v zahraničí, poslední z nich — sedmé — se konalo v roce 2013.

ÚBS v pedagogické činnosti spolupracuje s Ústavem českého národního korpusu, s Ústavem českého jazyka a teorie komunikace, s Ústavem české literatury a komparatistiky, s Fonetickým ústavem i s katedrou jihoslovanských a balkanistických studií a s katedrou středoevropských studií FF UK. Rozvíjí také odbornou spolupráci s katedrou českého jazyka a literatury na Technické univerzitě v Liberci (projekt Inovace vzdělávání v oboru čeština jako druhý jazyk), s katedrou českého jazyka a literatury Západočeské univerzity v Plzni, s katedrou bohemistiky Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a s Ústavem jazykové a odborné přípravy UK (problematika testování znalostí češtiny, cykly lingvodidaktických přednášek).

ÚBS též udržuje četné kontakty se zahraničními bohemistickými pracovišti, např. ve Vídni, Lipsku, Berlíně, Řezně, Freiburgu, Kyjevě, Lvově, v Bruselu, Gentu, Santiagu de Compostela, Helsinkách, Tampere, Sheffieldu, Soulu a také v Bratislavě a Košicích.

Pracovníci ústavu se spolupodíleli na realizaci výzkumného záměru Český národní korpus a korpusy dalších jazyků a účastnili se i mezinárodních projektů EU Euro Languages Net Plus a APLEC. K dlouhodobě re-

alizovaným projektům ústavu patří i popis české frazeologie a idiomatiky a výzkumu běžně mluvené češtiny. Členové ústavu se podílejí též na rozvoji lingvodidaktiky češtiny jako cizího jazyka a stali se autory dvou popisů češtiny (na úrovni B1 a B2) podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Někteří členové ústavu se podíleli ve spolupráci s Technickou univerzitou v Liberci na projektu Inovace vzdělávání v oboru čeština jako druhý jazyk (tvorba tzv. žákovského korpusu) a spoluautorsky přispěli k vytvoření metodické příručky pro nízkoprahové kurzy češtiny. Členové ústavu dále participovali či participují na projektech Výskum a vzdelávanie na UPJŠ — smerovanie k excelentným európskym univerzitám (Expert); Nabývání druhého jazyka u rodilých mluvčích ruštiny v českém prostředí ve srovnání s německým; Moderní mluvnice češtiny pro studenty magisterských a doktorských programů filologických oborů a Čeština v afázii: čtyři experimenty. V současnosti se někteří členové ÚBS zapojili do přepracování zkoušky z češtiny pro žadatele o trvalý pobyt v ČR pod záštitou NÚV.

Členové ÚBS v poslední době vydali čtyři monografie a publikují v časopisech *Český jazyk a literatura*, *Naše řeč*, *SALI*, *Nová čeština doma a ve světě*, *Bohemistika*, *Usta ad Albim Bohemica* aj. Někteří jsou členy redakčních rad (*Nová čeština doma a ve světě*, *SALI*, *Bohemistika*, *Krajiny češtiny*). Ústav je vydavatelem sborníkové řady *Čeština jako cizí jazyk x*. Materiály z x. mezinárodního symposia o češtině jako cizím jazyku přinášejícím příspěvky českých i zahraničních bohemistů. Dlouhodobý publikační projekt ÚBS představuje sborníková řada *Přednášky z xx. běhu Letní školy slovanských studií*, v níž jsou publikovány příspěvky přednesené na jednotlivých běžích Letní školy slovanských studií v Praze. Jejich autory jsou čeští odborníci z oblasti humanitních věd, kteří působí nejen na FF UK, ale i na dalších českých humanitních pracovištích. Sborníky jsou respektovány nejen našimi institucemi, ale je o ně zájem i ze strany zahraničních bohemistických pracovišť a odborných knihoven. Nedílnou součástí činnosti pracovníků ÚBS je i tvorba učebnic českého jazyka pro cizince, některé z nich vznikly i ve spolupráci se zahraničními bohemistickými pracovišti (Sheffield, Berlín, Kyjev, Lvov, Soul...).

ÚBS každoročně pořádá Letní školu slovanských studií (LŠSS). V roce 2015 se koná již její 59. běh. Záštitu nad ním převzal rektor Univerzity Karlovy prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA. LŠSS je určena pro odborníky z oblasti slavistiky a bohemistiky, pro postgraduální a pregraduální studenty těchto oborů, pro překladatele i pro ostatní zájemce o český jazyk, literaturu, historii a kulturu. LŠSS poskytuje obraz o současném bohemistickém a slavistickém bádání, zejména o českém jazyce, literární historii a českých dějinách. Praktické jazykové kurzy, výběrové semináře a přednášky vedou

členové učitelského sboru Univerzity Karlovy i dalších českých univerzit a pracovníci Akademie věd ČR a dalších kulturních institucí.

V současné době probíhá diskuze mezi vedením Filozofické fakulty UK a pracovníky ÚBS o dalším směřování ústavu, o podobě jeho existence, ale především o reakreditaci bakalářského a navazujícího magisterského studia oboru čeština pro cizince (vedení fakulty je přesvědčeno, že existuje pouze jeden český jazyk, a proto na FF UK má být pouze jedna bohemistika — čeština pro cizince tak ztrácí smysl i právo na svou existenci!!!).

Ústav české literatury a knihovnictví FF MU

<http://www.phil.muni.cz/wucl/> | ceslit@phil.muni.cz

Sídlo:

Údolní 53
602 00 Brno

Adresa:

Arne Nováka 1
602 00 Brno

Ústav české literatury a knihovnictví Masarykovy univerzity (ÚČLK) je vysokoškolským pracovištěm, které spolu s Ústavem českého jazyka FF MU zajišťuje univerzitní vzdělání v oboru český jazyk a literatura. V rámci ÚČLK se realizuje formou prezenčního studia bakalářské a magisterské, formou prezenční a kombinovanou pak studium doktorské. V rámci doktorského studia ústav úzce spolupracuje s Ústavem pro českou literaturu AV ČR.

Z historie ÚČLK:

Od počátků Masarykovy univerzity má studium bohemistiky — českého jazyka a literatury — významné postavení v rámci nabízených programů studia na FF MU. ÚČLK intenzivně spolupracuje vědecky a výukově s dalšími bohemistickými a slavistickými pracovišti z České republiky a také ze zahraničí.

Na ÚČLK působily v dřívějších letech výrazné osobnosti literárněvědné bohemistiky a komparatistiky; z nejstarší generace to byli Arne Novák, Stanislav Souček, Antonín Grund, Roman Jakobson, Jan Vilikovský, Frank Wollman, Antonín Škarka, Oldřich Králík, Josef Hrabák, Artur Závodský, František Tenčík, Alois Gregor, z generačně mladších pak Jiří Levý, Milan Kopecký, Dušan Jeřábek, Karel Palas, Oleg Sus, Zdeněk Kozmín, Jiří Trávníček a Jiří Kudrnáč, kteří byli ctěnými kolegy a učiteli dnešních pedagogů. Na pedagogické činnosti ústavu se dosud aktivně podílejí prof. Milan Suchomel (nar. 1928) a doc. Vlastimil Válek (nar. 1931).

Zaměření ÚČLK:

Předmětem výuky a výzkumu na ústavu jsou dějiny české literatury od počátků do současnosti, teorie literatury a komparatistika, literatura pro děti a mládež, didaktika českého jazyka a literatury. Učitelé pedagogicky působí též v oborech čeština pro cizince a vědecké informace a knihovnictví, aktivně se podílejí na Letní škole slovanských studií a na přednáškách pro Univerzitu třetího věku.

Ústav spolupracuje s tuzemskými bohemistikami, s akademickými ústavy a dalšími vědeckými a kulturními institucemi (např. s Moravským zemským muzeem, s Moravskou zemskou knihovnou v Brně). Mezi zahraničními bohemistikami a slavistikami funguje množství výměnných programů (se Slovenskem, Německem, Polskem, Francií, Velkou Británií, Bulharskem, Itálií, Koreou), jichž se účastní studenti a také pedagogové.

Ústav pravidelně pořádá nebo spolupořádá literárněvědné konference, z nichž můžeme jmenovat například konference věnované Arnu Novákovi, literatuře určené k likvidaci (dosud 4 ročníky), Olegu Susovi, Zdeňku Rotreklovi, Josefu Suchému, akademickému psaní, translatoologii, českému ruralismu, F. X. Šaldovi, Juliu Zeyerovi, Milanu Kunderovi, současné literatuře pro děti a mládež či vědeckofantastické a fantastické literatuře.

V knižních, časopiseckých publikacích a v grantových projektech se učitelé ústavu věnují tématům jako literatura doby renesanční a barokní, J. A. Komenský a dobová homiletika, česko-německé literární vztahy v 19. století, *biedermeier*, přelom 19. a 20. století a jeho úloha v dalším vývoji české literatury, spirituální literatura 20. století, pohádka a další žánry literatury pro děti a mládež, specifika české literatury počínaje devadesátými lety 20. století, film a literatura, teorie fikčních světů a její využití v literární historiografii, literárněvědná fenomenologie a hermeneutika, tvůrčí psaní a tvůrčí aspekty překladu. Významnou aktivitou pedagogů ústavu je činnost ediční, k níž jsou studentům nabízeny specializované výběrové semináře. Publikační činnost akademických pracovníků a doktorských studentů je dohledatelná na www.is.muni.cz.

ÚČLK vydává samostatný literárněvědný časopis *Bohemica litteraria* (dříve Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity), který je odborným recenzovaným časopisem s periodicitou vydávání dvakrát ročně (viz <http://www.phil.muni.cz/wff/home/publikace/casopisy/bohemica-litteraria>). Starší čísla jsou k dispozici v Digitální knihovně FF MU na adrese: <http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/104762>.

V Digitální knihovně FF MU je rovněž plně zpřístupněno dílo Arna Nováka — viz Digitální knihovna Arna Nováka, <http://arne-novak.phil.muni.cz/>.

Roku 2014 vznikla v rámci ÚČLK studentská literární revue *Pulsy*. Těžištěm *Pulsů* jsou pravidelně zveřejňované recenze a kritiky aktuálních děl (nejen) české literatury, rovnou měrou prokládané dalšími texty věnovanými dějinám a teorii literatury. Dosud byla vydána tři monotematická čísla (1/2014 — OleXus, věnované Olegu Susovi, 2/2014 — Polemika a literární

komunikace a 3/2015 — Literatura, politika a my). Hlavním cílem *Pulsů* je podpořit textotvorné a vědecké aktivity studentů již v průběhu jejich studia a poskytnout jim prostor k literárněvědné seberealizaci jinde než v rámci studijních povinností. Více na webové stránce: <http://revuepulsy.cz/>.

Další studijní obory a specializovaná pracoviště:

Kabinet informačních studií a knihovnictví

Kabinet knihovnictví je specifickou, samostatně hospodařící součástí ÚČLK. Obor knihovnictví se zaměřením na knihovědu byl na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity akreditován v roce 1992. Postupně bylo knihovnictví rozšířeno o informační vědu v pojetí prof. Jiřího Cejпка. Od roku 2001 je koncepce studia v této podobě realizována jako obor informační studia a knihovnictví.

Literatura a mezikulturní komunikace

Studium v rámci navazujícího magisterského studijního programu je zaměřeno na získání znalostí z oblasti dějin a teorie současné české a tzv. světové literatury, dějin umění a obecných kulturních paradigmat; součástí studia je rozvíjení dovedností analyticky, interpretačně a textotvorně pracovat s českými a cizojazyčnými literárními texty včetně vytváření kompetence překladatelské. Nabyté dovednosti a znalosti připravují studenty pro výkon povolání v oblasti překladatelské, nakladatelské, v oblastech literární a kulturní publicistiky i v oblasti literárněvědné.

Ateliér tvůrčího psaní

Jedná se o pracoviště působící při ÚČLK od roku 1994. Pro posluchače denního studia zajišťuje výuku tvůrčího psaní — vedle základního kurzu literárního psaní jsou pravidelně otevírány specializované semináře akademického psaní (tvorby odborného textu) a semináře pro učitele, překladatele či cizince. Lektori Ateliéru tvůrčího psaní mají zkušenosti s vedením kurzů pro veřejnost v rámci celoživotního vzdělávání.

Centrum literárních a interkulturních studií

Centrum literárních a interkulturních studií se zaměřuje na dění v moderní literatuře v nadnárodním a interkulturním kontextu. Klade si za cíl odborně reflektovat široké spektrum jevů, které přesahují oblast národních literatur. Centrum literárních a interkulturních studií bylo založeno v Greifswaldu v srpnu 2011. Odbornými garanty centra jsou doc. Zbyněk

Fišer za českou stranu a dr. Raija Haucková za stranu německou. Badatelské centrum je od počátku koncipováno jako platforma pro interdisciplinární diskuzi o literatuře, mezikulturní komunikaci a o médiích. Spojuje rozmanité přístupy odborníků z různých světových univerzit a usiluje o dialog nad konkrétními problémy v nadnárodních souvislostech (např. vztahy literatury k jiným uměním, teorie a vývoj soudobého románu, problematika translologie a výzkum literární komunikace v širších socio-kulturních souvislostech).

Ústav slovenskej literatúry SAV

www.uslit.sav.sk | Veronika.Kubickova@savba.sk

Adresa:

Konventná 13

811 03 Bratislava

Slovenská republika

Ústav slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied vykonáva základný výskum zameraný na dejiny slovenskej literatúry, súčasnú slovenskú literatúru, poetiku a teóriu literatúry. Je to etablovaná inštitúcia s ambíciou pôsobiť ako národná výskumná základňa odboru aj ako poradensko-konzultačné centrum pre slovakistov — literárnych vedcov zo zahraničných akademických a univerzitných pracovísk.

Literárnovedný výskum realizovaný v Ústave slovenskej literatúry SAV je ukotvený metodologickou bázou literárnej vedy, historiografie a iných sociálnych vied (najmä estetika, filozofia, semiotika) v rámci interdisciplinarity a multidisciplinarity, v celej šírke aktuálnych aj tradičných metodologických a teoretických prístupov, škôl a smerov. Projektové úlohy sú orientované na analýzu poetiky vybraných literárnych období a časových úsekov (problematika literárneho kánonu, žánrový výskum a i.), tvorbu jednotlivých autorov a literárnych skupín. Výstupmi sú tematické vedecké monografie a zborníky, textologické edície, vedecké štúdie, slovníková literatúra. Výsledky výskumu sú tiež aplikované pri tvorbe antológií, učebných textov a iných výstupov určených širšej kultúrnej verejnosti.

Ústav pravidelne organizuje medzinárodné a domáce vedecké konferencie a iné odborné podujatia. Dlhodobo aktívne spolupracuje s domácimi aj zahraničnými akademickými, univerzitnými, dokumentačnými a vedecko-výskumnými pracoviskami. Poradensky spolupracuje s orgánmi štátnej správy (prednostne Ministerstvo kultúry a Ministerstvo školstva). Má aktívne kontakty s inými akademickými inštitúciami, najmä v rámci krajín Višeγράdskej dohody (Česká republika, Maďarsko, Poľsko).

Pracovníci ústavu sa zapájajú do pedagogického procesu na vysokých školách. Pôsobia ako prednášatelia, vedúci cvičení, vedúci projektov a konzultanti diplomových prác. Sú tiež členmi odborových komisií pre doktorské štúdiá. Vedecko-výskumné a pedagogické skúsenosti sú využívané pri vedeckej výchove doktorandov.

Ústav od roku 1954 vydáva vedecký časopis *Slovenská literatúra — revue pre literárnu vedu* (ISSN 0037—6973, evidencia v databáze CEJSH —

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, periodičita 6 x ročne). Od roku 2013 prebieha hodnotenie pre zaradenie časopisu do databázy Current Contents. http://www.sav.sk/index.php?lang=sk&charset=&doc=journal-list&journal_no=52

V rokoch 2005—2014 bol ústav v spolupráci s vydavateľstvom Kalligram vydavateľom edičného radu Knižnica slovenskej literatúry, reprezentačnej edície výberového korpusu kľúčových diel slovenskej literatúry. http://www.kalligram.sk/?cl=edicia_item&iid=10

Vedecké oddelenia ústavu a ich aktivity

Oddelenie dejín staršej slovenskej literatúry

— bolo vytvorené v roku 1999 z riešiteľského tímu grantového projektu *Od historie litterarie k literárnej histórii* (1998—2000). Zaoberá sa výskumom literatúry predovšetkým 17. a 18. storočia, aj s presahmi do 19. storočia, a to najmä problematikou žánrov v staršej slovenskej literatúre a kontextovým a interpretačným skúmaním diel vybraných autorov (J. Tranovský, H. Gavlovič, B. Tablic, J. I. Bajza, J. Kollár a i.).

Oddelenie dejín slovenskej literatúry 19. storočia

— bádateľsky sa zameriava na výskum dejín slovenskej literatúry národného obrodzenia z hľadiska poetologických štýlových dominánt (anakreonika, klasicizmus, preromantizmus, biedermeier, romantizmus a postromantizmus, realizmus a parnasizmus). Profílovými témami oddelenia sú okrem problematiky poetologických dominánt podoby autorstva a subjektivity, sebaidentifikácia prostredníctvom nacionálne apropriovanej krajiny, melanchólia a nostalgia, ale aj emancipácia ženského autorského subjektu. Výskum je nasmerovaný od základného materiálového výskumu, nových čítaní textov literárneho kánonu k syntetizujúcemu obrazu slovenskej literatúry 19. storočia, prekonávajúcemu hranice národnej literatúry v (stredo)európskom kontexte, ale aj interdisciplinárne v kontexte dejín kultúry, výtvarného umenia a hudby.

Oddelenie dejín slovenskej literatúry 20. storočia

— sústreďuje svoj hlavný výskumný záber na otázky typológie a estetiky jednotlivých období literárneho procesu s ohľadom na literárne druhy, žánre, autorské osobnosti, skupinové koncepcie alebo literárne smery. Jadro výskumnej aktivity predstavujú analytické interpretácie literárnych textov a syntetizujúce práce monografického charakteru. V súlade s osob-

nou vedeckou orientáciou členov oddelenia sú aktuálnymi profilovými témami výskum moderny a modernizmu (Slovenská moderna, druhá moderna, vzťah modernizmu a postmoderny), dejiny povojnovej slovenskej literárnej kritiky, memoárová literatúra a kognitívna literárna veda.

Oddelenie teórie literatúry

— jeho cieľom je oživiť domácu vedeckú diskusiu o metodologickej orientácii ostatného tridsaťročia, ktoré rámujú štrukturalizmus, hermeneutika, dekonštrukcia, pragmatizmus, historizmus, nový historizmus, kultúrne štúdie a vo vnútri kultúrnych štúdií subverzívne odkrývanie politického aspektu identifikačných stratégií (feminizmus, gender/queer, postkolonializmus). Ústrednou témou aktuálneho programu oddelenia sú „obraty“ literárnej teórie a ich dôsledky pre súčasný literárnovedný výskum.

Památník národního písemnictví

www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/ | post@pamatnik-np.cz

Adresa:

Strahovské nádvoří 1/132

118 38 Praha 1

Památník národního písemnictví je muzeum řízené Ministerstvem kultury České republiky. Oproti jiným muzeím jeho význam spočívá ve výraznější monotematicčnosti, je muzeem převážně literárním, ale jeho sbírka od konce 18. století do současnosti přesahuje také do oblasti knižní kultury a výtvarného umění. Literární archiv obsahuje pozůstalost po spisovatelích, humanitních vědcích, literátech a kulturních osobnostech (cca 7 milionů archivních jednotek). Jedná se zejména o rukopisy vlastních děl, korespondenci, dokumenty osobní povahy i drobné předměty. Samostatnou součástí tvoří fotoarchiv, vyhledávaný badateli a nakladateli. Knihovna (cca 0,5 milionu sbírkových předmětů) uchovává osobní knihovny spisovatelů a nakladatelů i odbornou literaturu — s ohledem na zaměření muzea — a beletrii. Umělecké sbírky (cca 300 tisíc sbírkových předmětů) jsou zaměřeny na výtvarné sbírky spisovatelů a na výtvarná díla menšího formátu (knižní ilustrace, grafika, kresba, autorská kniha, fotografie, koláž).

Toto specializované muzeum české literatury vzniklo v roce 1953, kdy byla zároveň otevřena expozice vývoje české literatury. Navázalo na Památník národní kultury, který převzal Strahovský klášter — včetně fondů Strahovské knihovny a fondů klášterních knihoven — v roce 1952. Od téhož roku zde sídlil rovněž Ústav pro českou literaturu ČSAV. Během následujících pěti let vzniklo prozatímní uskupení muzeí pod vedením PNP (Muzeum A. Dvořáka, Muzeum B. Smetany a Muzeum A. Jiráska a M. Alše, které bylo umístěno do letohrádku Hvězda; hudební muzea později přešla do správy Národního muzea. V roce 1964 byl do PNP začleněn literární fond, do té doby součást Knihovny Národního muzea, a od následujícího roku se PNP stal pořadatelem soutěže Nejkrásnější české knihy roku. V sedmdesátých letech najal část obnoveného zámku ve Starých Hradech u Jičína pro potřeby literárního archivu, později zde byly instalovány pracovny tří literárních osobností — J. Vrchlického, E. Krásnohorské a A. Jiráska. Významným přelomem byl rok 1990, kdy byl Strahovský klášter vrácen Královské kanonii premonstrátů. Od té doby PNP zahájil uvolňování prostor na část původních. Stálá expozice byla postupně zrušena. Zároveň došlo k navrácení Strahovské knihovny a dalších sbírkových předmětů církevním řádům. Po začlenění

sbírký Kabinet ex libris v Chrudimi v roce 1991 PNP převzal organizaci sou-
těže Trienále českého ex libris Chrudim.

V současnosti se muzeum nachází v období výrazných změn. Probíhá
rekonstrukce budov v Litoměřicích, kde bude sídlit moderní centrální de-
pozitář odpovídající nejnovějším technickým a archivním normám a kam
budou v letech 2015—2016 přemístěny fondy z mimopražských depozitářů.
Na konci roku 2011 se oddělení prezentace sbírky přemístilo do nově zrekon-
struované vily v Pelléově ulici 20 v Praze 6 — Bubenči. V jeho blízkosti stojí
rozlehlá Petschkova vila, jejíž rekonstrukce bude zahájena na konci roku
2015 a kam se celá instituce přesune na přelomu let 2017—2018. Dojde také
k propojení zahrad obou objektů. V Petschkově vile se bude nacházet sídlo
všech oddělení PNP, malý depozitář, badatelna, konferenční a programový
sál, kavárna, obchod a zejména velká stálá expozice a výstavní prostory pro
krátkodobé výstavy. V souvislosti se zprovozněním nové budovy bude v le-
tohrádku Hvězda instalována stálá expozice týkající se této renesanční stavby.

Jednou z hlavních činností PNP po celou dobu jeho existence je zpra-
cování a uchovávání sbírky. Fondy Knihovny a Uměleckých sbírek jsou zap-
isovány do centrální evidence sbírek a archiválie Literárního archivu do
evidence archivních fondů. Průběžně probíhají akvizice, katalogizace, in-
ventarizace, digitalizace a restaurování sbírkových předmětů.

K hlavní činnosti PNP patří také prezentace a vědecký výzkum. Každý
rok PNP realizuje řadu větších a menších výstav s literárním a výtvarným
zaměřením, někdy též ve spolupráci s příbuznými institucemi, zejména
s českými a zahraničními muzei. V současnosti je hlavní výstava roku zpra-
vidla literárně zaměřena a zahajována na jaře v letohrádku Hvězda. Jako
menší výstavní prostory slouží sál Boženy Němcové a Malý výstavní sál ve
Strahovském klášteře, dále pak Literární salónek v malé vile v Pelléově ulici
20. Každoročně probíhá výstava z vítězných knih Nejkrásnější české knihy
roku, které putují na zahraniční veletrhy. Programová činnost zahrnuje li-
terární večery pro děti, studenty a dospělé, ale také koncertní a divadelní
vystoupení, vyhlášení literárních cen, festivaly a další akce, někdy též ve
spolupráci s dalšími kulturními institucemi (např. cyklus Večery evropské
literatury, projekt Literáti z naší čtvrti, účast na Světovém dni muzeí a Praž-
ské muzejní noci).

V rámci vědecké činnosti se PNP podílí na grantových projektech (GA
ČR, MK ČR aj.), pořádá konference a symposia, často ve spolupráci s uni-
verzitami a vědeckými ústavy. Jeho odborní pracovníci pravidelně publi-
kují v odborných periodikách, sbornících a vědeckých publikacích. Od
roku 1966 PNP jednou ročně vydává odborné periodikum *Literární archiv*,
od roku 2012 vědeckou edici *Depozitář* (řady *Dokumenty* a *Studie*) a také

další vědecké publikace s bohatým obrazovým doprovodem. K další publikacím odborného charakteru v širším smyslu patří např. katalogy z výstav a soutěží. Posledním počinem je založení Metodického centra pro knižní kulturu v roce 2014.

Anotace příspěvků a biogramy účastníků

Blok I: Reflexe války a konfliktu v české literatuře

Koordinátor: Mgr. Vít Schmarc, Ph.D.

Na pozadí čtyřletého maratónu připomínání si první světové války a s ohledem na aktuální výročí druhé světové války se tematický blok soustředí na analýzu způsobů, možností a forem, které konstituují reflexi vzpomínek na válku v různých podobách literárního zpracování. Jednání se zaměří na literárněvědný výzkum děl interpretujících motiv války a jejich dějinné souvislosti, ale i na obecnější zkoumání vztahu literatury a konfliktu — s dobovými paradigmaty, ideologiemi, státní mocí.

doc. Kenichi Abe, PhD.

Rikkyo University, Tokio; ken21abe@rikkyo.ac.jp

Ozvěny války v próze a publicistice Richarda Weinera

Zatímco v expresionistických prózách Richarda Weinera nalezneme zřetelnou ozvěnu válečných zážitků a traumat, stranou pozornosti dosud zůstává hodnocení jeho publicistické práce během války a po válce. Tento příspěvek bude věnován analýze vztahu jeho publicistické činnosti a literární tvorby. Zaměřen bude zejména na srovnání motivů a topoi povídek a fejetonů, a to především na příkladu knihy *Třásničky dějinných dnů* (1919), jež nám poskytuje ideální materiál k analýze diskurzu války a konfliktu na počátku první republiky.

Kenichi Abe působí na Univerzitě Rikkyo v Tokiu jako docent na katedře tvůrčího psaní a externě vyučuje českou literaturu na Tokijské univerzitě cizích jazyků. Knižně vyšly jeho monografie *Jiří Kolář no šigaku* (Poetika Jiřího Koláře, japonsky, 2006) a *Fukusukei no Praha* (Praha v množném čísle, japonsky, 2012). Přeložil řadu děl z české literatury do japonštiny, např. prózy Bohumila Hrabala *Obsluhoval jsem anglického krále* (2010) a *Postřižiny* (2014).

doc. Dr. Tatiana Anikina, CSc.

Sankt-Peterburgskij gosudarstvennyj universitet; anikina.tatiana@mail.ru

Ztělesnění obrazu Prahy u Marie Pujmanové jako odraz druhé světové války

Marie Pujmanová ve svém díle prozaickém i básnickém vytvořila pronikavý obraz personifikované Prahy. Její reflexe odkazuje na středověkou tradici zobrazování Prahy jako ženy, případně je spojena s obrazem Libuše coby matky národa. Za války se spisovatelka intuitivně obrací k obrazu matky jako bytosti poskytující ochranu. I když Majerová nepatří mezi nejvýznamnější autory české literatury a zmíněná díla nejsou jejími tvůrčími vrcholy, lze je analyzovat jako typické literární řešení válečného traumatu.

Tatiana Anikina působí na katedře slovanské filologie Petrohradské státní univerzity. Zabývá se především českou literaturou, stylistikou, uměleckým překladem a lexikografií. Mezi její významné publikační výstupy patří *Lexikografičeskij metod analyza chudožestvennogo texta* (2012), *Nazvanija chudožestvennogo texta* (2012) a *Perburgskaja škola chudožestvennogo perevoda* (2014).

doc. PhDr. Christina Balabanova, CSc.

Bolgarskaja akademija nauk, Sofie; balabanova_k@abv.bg

Téma války a řád nové (epické) tvorby: Vladimír Vančura

Pole orná a válečná, Karel Čapek Válka s mloky

Srovnávací metodou příspěvek konfrontuje oba spisovatele a jejich díla především z poetologického hlediska. Zabývá se protichůdnými tendencemi Vančurových a Čapkových experimentů v oblasti epické struktury díla a ve způsobu využití jazykových prostředků. Srovnávací přístup ke čtení vede k novému vnímání uměleckého textu, k dialogické aktualizaci řady významových opozic: utopie a skutečnost, duchovní celost člověka a jeho znelidštění, pluralismus poznání a radikálnost revoluční proměny společnosti.

Christina Balabanova působí na Ústavu literatury Bulharské akademie věd v Sofii. Zabývá se českou a bulharskou literaturou, komparatistikou slovanských literatur 20. století. Její texty byly uveřejněny v bulharských, českých i slovenských časopisech a konferenčních sbornících. Je spoluautorkou monografie *Istoria na cheshkata literatura. Chast vtora* (1989), editorkou bulharského vydání Mukařovského *Studii z estetiky* (1990). Jako editorka se též podílela na vydání tří sborníků studií bulharských a slovenských vědců, do nichž sama přispěla svými texty: *Ezicite na evropeiskata modernost* (2000), *Hrdina v stredoeurópskych a balkánských literaturách 19. a 20. storočia* (2004) a *Podoby hrdinu v literatúre a v kultúrnej pamäti* (2008).

Mgr. Ludmila Bartošová

Univerzita Palackého, Olomouc; ludmila.bartosova@centrum.cz

Reflexe války v prózách Ladislava Fukse

Válku sice nelze označit za hlavní téma literárního díla Ladislava Fukse, mezi jeho čtrnácti knižně vydanými prózami se však pouze dva tituly bezprostředně netýkají některé z obou světových válek, jejich dějinných důsledků či předzvěstí, dřívějších válečných konfliktů nebo zobrazení války historicky neukotvené. Válečné události se rozmanitým způsobem odrážejí v utváření identity a životních osudů postav Fuksových próz. Jakékoli dění skutečnosti nabývá významů teprve konkrétní reflexí více či méně vědomého individua, které je v závislosti na své osobnostní zralosti schopno spatřovat spojitost v zdánlivě nesouvisejících sférách bytí, například obecně v rovině dějinné a soukromé, v rovině vnitřního a vnějšího. V identitě postav tvořené mírou jejich vědomí dění skutečnosti, tedy i vědomí života pro-

žívaného v souvislosti s válečnými událostmi, pozbývají reflektované události pouhého charakteru tématu. Na základě tohoto pozorování se pokusím interpretovat význam válečných událostí v reflexi postav Fuksových próz.

Ludmila Bartošová vystudovala českou filologii a filozofii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, kde dosud pokračuje v doktorském studijním programu Česká literatura. Zabývá se literární tvorbou Ladislava Fukse. Publikovala v časopisech *Aluze*, *Bohemica Olomucensia* a *Česká literatura*.

PhDr. Anna Batistová

Univerzita Karlova, Praha; anna.batistova@outlook.com

Literární rubriky londýnských exilových časopisů — svobodná publikační platforma pro československé spisovatele za druhé světové války

Velká část spisovatelů, kteří emigrovali po roce 1938 z rasových či politických důvodů z vlasti, se usadila za druhé světové války v Londýně. Vzniklo zde významné exilové kulturní centrum, jehož výrazem se staly mj. kulturní časopisy. Literární revue *Obzor* vydával okruh spisovatelů sjednocených kolem týdeníku *Čechoslovák*. Časopis přetiskoval převážně exilovou tvorbu — poezii (Ivan Jelínek, Viktor Fischl, Viktor Kripner) i prózu (Jiří Mucha, František Langer). *Kulturní zápisník*, druhý významný kulturní časopis v Londýně, vydávali Pavel Tigríd s Valterem Bergerem. Jejich měsíčník se zaměřoval na československou kulturu ve vlasti, zejména na přetiskování děl spisovatelů, kteří zůstali v protektorátu. Literární rubriky obou časopisů tvořily za druhé světové války důležitý (a dosud málo prozkoumaný) publikační prostor pro československé spisovatele, na který se zaměří tento příspěvek.

Anna Batistová je doktorandkou na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Hlavním okruhem jejího badatelského zájmu je kulturní publicistika v historickém kontextu. Tématem její disertační práce je Kulturní publicistika v londýnských exilových periodikách za druhé světové války.

Mgr. Zdeněk Brdek, Ph.D.

Jihočeská univerzita, České Budějovice; zdenekbrdek@email.cz

Poezie Kamila Bednáře v první polovině čtyřicátých let 20. století

Příspěvek naváže na mé dosavadní analýzy básnické řeči Kamila Bednáře, básníka, jehož tvůrčí vrchol bývá spatřován v období druhé světové války,

kdy patřil k významným postavám nastupující postavantgardní básnické generace. Zaměřím se především na sbírky *Bosé oblohy* (1942) a *Hladiny tůní* (1943), pro jejichž obraz světa je do značné míry charakteristický dualismus uvnitř vs. vně. Tento moment bude interpretován jednak z hlediska dobového kontextu, jednak z pohledu autorova světonázoru. Přihlédnuto bude rovněž k soudobé recepci Bednářovy poezie a jeho tvorbě pro děti.

Zdeněk Brdek vystudoval pedagogickou a filozofickou fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, nejprve učitelství českého jazyka, literatury a výtvarné výchovy, poté dějiny novější české literatury. V současnosti působí na FF JČU v ČB.

MMag. Marie Brunová

Paris-Lodron-Universität Salzburg; Marie.Brunova@sbg.ac.at

Reflexe totalitních režimů v žurnalistických textech Jiřího Weila

Dosavadní literárněvědné či literárněhistorické studie zkoumající tvorbu Jiřího Weila se omezovaly na jeho beletristické texty. Weilova žurnalistická tvorba zůstala (s výjimkou několika diplomových prací) téměř nepovšimnuta, byť se předválečná, zřejmě nejsvobodnější, fáze Weilovy tvorby vyznačuje intenzivní, ba přímo horečnatou žurnalistickou činností, což dokládají stovky článků publikovaných v nejznámějších českých periodikách té doby. Po nucené odmlce za dob protektorátu (svůj poslední předválečný text, povídku *Ve městě Mešhedu*, Weil vydal pod pseudonymem Jan Hajdar v roce 1939 v *Literárních novinách*) se Weil po válce k žurnalistice vrátil (od roku 1946 do roku 1949 působil jako redaktor *Literárních novin*). Cílem tohoto příspěvku je podat přehled o Weilově činnosti coby novináře před a po druhé světové válce s přihlédnutím k vlivům totalitních režimů (zejména komunistického) na tuto oblast jeho tvorby.

Marie Brunová absolvovala Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně a Ruhr-Universität v Bochumi. V současnosti působí na Paris-Lodron-Universität v Salzburgu. Jejími okruhy badatelského zájmu jsou česká a ruská literatura 20. století (socio-realismus), šoa v české literatuře (zejména Jiří Weil). Napsala dvě studie související s Weilovým dílem: *Paratexte im Werk von Jiří Weil* (v tisku, 2015) a *Konstruktionen und Darstellungen von Identitäten in Jiří Weils Roman Moskva — hranice* (in *Texturen — Identitäten — Theorien: Ergebnisse des Arbeitstreffens des Jungen Forums Slavistische Literaturwissenschaft in Trier 2010, 2011*). Tímto autorem se zabývá i ve své disertační práci *Faktualität und Fiktionalität im Werk von Jiří Weil*.

Prof. Alessandro Catalano

Università di Padova; alessandro.catalano@unipd.it

První světová válka jako začátek kulturního transferu.**Poznámky o trnité cestě české kultury k italskému čtenáři**

První světová válka je všeobecně vnímána jako konec jedné epochy. Znamená rozklad dosavadního světa, který tak dlouho fungoval na základě konsolidovaných hodnot. Může být ale vnímána i jako místo nečekaných setkání, která se odehrála na překvapivých místech. Příspěvek bude pokusem o analýzu začátků poznání české kultury v italském kulturním kontextu, které lze časově zasadit do období společného úsilí o rozpad habsburské monarchie, přes založení Československých legií až k dočasnému přesídlení několika tisíc italských občanů do střední Evropy poté, co Itálie vstoupila do války a vytvořila se nová fronta. Právě touto cestou se rodily vztahy, často nečekané, které pak ve dvacátých letech 20. století vedly k soustavnému reflektování české kultury v italském tisku. Texty, které budou analyzovány, sice vytvářejí na svou dobu poměrně přesný obraz české kultury, ale zůstaly z větší části dodnes zcela nepovšimnuty. Jejich autoři totiž patřili vesměs k novinářům a k publicistům. Skutečná italská bohemistika, založená na mnohem přísnějších filologických kritériích, se ve srovnání s tím začala formovat teprve následně.

Alessandro Catalano vystudoval bohemistiku na Univerzitě La Sapienza v Římě, kde dokončil také doktorát. Později přednášel českou literaturu na univerzitách ve Florenci a v Pise, od roku 2006 je profesorem české literatury na univerzitě v Padově. Specializuje se na moderní českou literaturu, česko-italské vztahy, české dějiny raného novověku a 20. století. Přeložil do italštiny různé české autory, naposledy Čapkovo *R.U.R.* (2015). Od roku 2003 vydává spolu se Simonem Guagnellim italský internetový slavistický časopis *eSamizdat*. Vedle četných studií a edic publikoval dvě monografie, které vyšly i v českém překladu: *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598—1667) a protireformace v Čechách* (2008), *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945—1959)* v roce 2010.

doc. Mgr. Jakub Češka, Ph.D.

Univerzita Karlova, Praha; ceska@fhs.cuni.cz

Bohumil Hrabal — válka jako periferie literatury

Příspěvek se zaměří na komplex témat spjatých s tematikou války v Hrabalově tvorbě. Třebaže je válka v Hrabalově díle poměrně frekventovaným

tématem, nikdy se nestane tématem ústředním. U Hrabala tvoří specifické významové pozadí, které se od díla k dílu proměňuje, záleží na způsobu literárního kódování. Takto se stává válka zrcadlem, v němž se odráží svérázná a pro Hrabala typická literární tematika.

Jakub Češka působí jako odborný asistent na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Zaměřuje se především na interpretace prózy (zejména Milan Kundera a Bohumil Hrabal), naratologii a francouzský literární strukturalismus. Vydal monografie *Průzračnost tvorby v zrcadle literatury* (2014), *Ztročený mýtus: Roland Barthes* (2010), *Falešná paměť literatury* (2009) a *Království motivů: Motívická analýza románů Milana Kundery* (2005).

Doc. Žoržeta Čolakova, CSc.

Plovdivski universitet Paisij Chilendarski; g_tcholakova@abv.bg

Melancholické reflexe války v poezii Jaroslava Seiferta

Básnický vývoj Jaroslava Seiferta směřuje ke stále jasnějšímu vyjadřování melancholie chápané jako životní filozofie, nikoliv jako výraz prožitých zkušeností. Elegické vyznění jeho reflexivní lyriky je výrazem intimního a sociálního smutku, a zároveň ohlašuje všeobecné otázky po smyslu bytí. Skutečnost, že moderní teorie melancholie začíná s Freudovým pojednáním *Trauer und Melancholie*, které autor napsal v roce 1915, tedy v době, kdy jeho dva synové válčili na frontě, poukazuje na myšlenkové souvislosti melancholie a války. Básník Jaroslav Seifert, který prožil obě světové války a stoicky a důstojně vystupoval proti totalitnímu režimu, vytvořil — od první až do poslední sbírky — bohatou škálu obrazových reminiscencí války, a to nejen v jejím dějinném smyslu, ale především jako metaforu nevyzpytatelnosti života. Melancholie se promítá do básnickova světa nejen jako problém individuálního zážitku a zkušenosti, ale jako všeobecný základní rys lidské existence.

Žoržeta Čolakova vystudovala bohemistiku a bulharistiku na Plovdivské univerzitě. Od roku 1984 učí dějiny české literatury a dějiny slovanských literatur na Plovdivské univerzitě. V roce 1993 obhájila disertační práci o českém surrealismu na Univerzitě Karlově v Praze. Hlavními okruhy jejího badatelského zájmu jsou česká poezie 19. a 20. století, avantgarda, obraz krajiny, poetika melancholie. Dlouhodobě se zabývá překladem české a francouzské poezie. Knižně publikovala překlad Máchova *Máje* (1993, 2000), časopisecký vyšly překlady básní Březinových, Sovových, Nezvalových, Seifertových, Bieblových aj. Vydala monografii *Licata na čoveka v poezijata na češkija avangardizam* (1998) a *Český surrealismus 30. let. Struktura básnického obrazu* (1999).

Mgr. Hana Enderlová

Univerzita Karlova, Praha; hana.enderlova@seznam.cz

Poetika Vladimíra Holana ve sbírkách reagujících na mnichovskou dohodu a následující historické události

Cílem příspěvku je analýza proměn poetiky Vladimíra Holana v souvislosti s jeho reakcí na mnichovskou dohodu a následující historické události. Je zřejmé, že k těmto proměnám dochází proto, aby se básník stal mluvčím národního osudu. Příspěvek propojí dva úhly pohledu: jednak půjde o pokus charakterizovat způsob proměny poetiky Vladimíra Holana, jednak o postihnutí básnických prostředků, které se českým básníkům v tomto dobovém kontextu stávají společnými. Počínaje rytmickou výstavbou verše a jejím vztahem k sémantice básně až po roli tropiky ve vyjadřování mytických a historických motivů typických pro toto období české poezie.

Hana Enderlová působí jako doktorandka v Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Disertaci píše na téma *Poetika Vladimíra Holana ve sbírkách z let 1930–1948*. Hlavním okruhem jejího zájmu je česká poezie přelomu dvacátých a třicátých let.

doc. PhDr. Bohumil Fořt, Ph.D.

Akademie věd ČR, Brno — Masarykova univerzita, Brno; fort@ucl.cas.cz

Válka a konflikt jako konstituenty meziválečného díla Jana Weisse

Podstatná část meziválečného díla Jana Weisse (1892–1972), mj. spoluzakladatele české vědeckofantastické literatury, je tematicky a motivicky rozkročena především mezi reflexí první světové války, možnými důsledky extrapolace technologického vývoje a (ideologickým) konfliktem. Příspěvek si klade za cíl ukázat struktury těchto motivů a témat a strategií jejich výstavby v kontextu české literatury.

Bohumil Fořt absolvoval doktorské studium oboru teorie literatury na Univerzitě Karlově. Působil na University of Toronto a University of London. Nyní pracuje v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky a na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Mezi jeho oblasti zájmu patří teorie literatury, literární sémiotika, teorie fikčních světů, literárněvědný strukturalismus, česká literatura 20. století. Publikoval knihy *Úvod do sémantiky fikčních světů* (2005), *Teorie*

vyprávění v kontextu Pražské školy (2008) a *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání* (2009).

Mgr. Michal Fránek, Ph.D.

Akademie věd ČR, Brno; franeke@ucl.cas.cz

Ohlasy prusko-rakouské války v české beletrii

Prusko-rakouská válka v roce 1866 byla po napoleonských válkách druhým největším vojenským střetnutím odehrávajícím se v 19. století v oblasti českých zemí. Zanechala výrazné stopy také v české beletrii, zahrnující povídky, romány, básně, dramata i jarmareční písně. Vedle známých kanonických děl tematizujících tuto válku (např. *Newtonův mozek* Jakuba Arbesa či *Jan Cimburá* Jindřicha Šimona Baara) existuje celá řada textů dnes již zapomenutých či polozapomenutých, ve své době však podstatně utvářejících recepční horizont literární reprezentace této události v českém prostředí. Tento příspěvek se pokusí zmíněný bohatý materiál zmapovat a roztrždit, a zároveň též postihnout hlavní rysy, jež se v něm (při veškerém různohlasi) projevují.

Michal Fránek vystudoval obor český jazyk a literatura — hudební věda na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, doktorské studium zde zakončil obhajobou disertace *Recepce díla Julia Zeyera v letech 1873—1901* (2009). Od roku 2011 pracuje v oddělení pro výzkum literatury 19. století Ústavu pro českou literaturu AV ČR, kde se věnuje především problematice českého literárního realismu a parnasismu. Vedle řady studií se podílel též na kolektivní monografii *Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká věda (1817—1885)* z roku 2014.

prof. Xavier Galmiche

Université Paris-IV Sorbonne; xavier.galmiche@paris-sorbonne.fr

Smích a válka

Referát se bude zabývat představou války a konfliktu v českých časopisech z roku 1914.

Xavier Galmiche působí na Paris-IV Sorbonne (katedra slovanských studií, oddělení středoevropských studií). Participoval například na knize *Baroque en Bohême* (2009). Aktuálně svou odbornou specializaci soustředí na pole komické tradice v české literatuře. Dosud v češtině k tomuto tématu publikoval *Lehkost a hloubka: Mácha v kon-*

textu středoevropského neosternismu. K „Dosloví“ ke Křivoklátu, in *Máchovské rezonance* (2010); „A jen smích tu množí rozdíl řečí“: J. J. Langer jako čtenář J. N. Štěpánka aneb Koncese trivialitě, *Bohemica litteraria* (2012).

doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.

Univerzita Palackého, Olomouc; galilak@seznam.cz

Vítězství maloměstského stereotypu nad válečnou realitou? Poláčkův cyklus o okresním městě

Příspěvek se bude věnovat prozaickému cyklu Karla Poláčka o okresním městě, sestávajícího z románů *Okresní město* (1936), *Hrdinové táhnou do boje* (1936), *Podzemní město* (1937), *Vyprodáno* (1939) a fragmentu dokončeného, leč nedochovaného pátého dílu. Autorovo ztvárnění provinčního maloměsta před první světovou válkou, během ní a po jejím skončení patří k vrcholným prozaickým reflexím první světové války, přestože se k těmto událostem Poláček vrátil teprve po dvaceti letech. Románový cyklus je přitom poněkud opomíjen literární historií a stojí v pozadí autorových románů humoristických. Příspěvek se pokusí doložit, že Poláčkovy vrcholné dílo je závažným společenským románem, zobrazujícím konfrontaci světoborných politických a vojenských událostí s neměnným maloměstským územím a stereotypem. Cílem je podat alespoň stručnou charakteristiku poetiky cyklu o okresním městě a pojmenovat umělecké prostředky, jakými autor dosahuje zvláštního napětí mezi nudným bezčasím na jedné straně a skutečně tragickými zásahy do maloměstského života na straně druhé.

Erik Gilk vystudoval češtinu a historii na FF MU v Brně. Tamtéž dokončil doktorské studium oboru česká literatura. Od roku 2000 působí na katedře bohemistiky FF UP v Olomouci jako odborný asistent, od roku 2011 jako docent české literatury. Specializuje se na domácí prózu první poloviny 20. století a prózu polistopadovou, dále na literární kritiku a historickou prózu. Je členem redakční rady časopisu *Český jazyk a literatura* a redaktorem časopisu *Bohemica Olomucensia*. Vydal odborné monografie *Poetika a kontexty prózy Karla Poláčka* (2005) a *Vítěz i poražený. Prozaik Ladislav Fuks* (2013), soubor literárních kritik *Prozaická zastavení* (2010) a studijní příručku *Literárněkritické praktikum* (2012). Dlouhodobě se zabývá dílem Karla Poláčka. Podílel se na vydání sborníků *Karel Poláček a podoby českého humoru v české literatuře 19. a 20. století* (2004), *Karel Poláček a obraz první světové války v české literatuře* (2007) a *Karel Poláček a žánry beletristické publicistiky* (2012). Edičně připravil závěrečný svazek Spisů Karla Poláčka pod názvem *Úvahy, korespondence, deník* (2001) a kritickou edici *Almanachu na rok 1914* (2014).

Mgr. Anna Gnot

Uniwersytet Opolski; ania.gnot@op.pl

Otec Bohumil — válečný antihrdina próz Oty Filipa

Postava otce Bohumila je jednou z nejvýraznějších ve Filipově tvorbě. Vyskytuje se přímo ve třech románech: *Cestě k hřbitovu*, *Nanebevstoupení Lojzka Lapačka ze Slezské Ostravy*, *Sedmém životopisu* a ve sbírce povídek *Tři škaradé středy*. Hlavním cílem příspěvku je sledování vývoje této postavy, který se odehrál na pozadí druhé světové války. Předmětem je analýza posunu v jednání této postavy, které vedou k úplné degradaci otce v očích syna. Východiskem této práce je srovnání literárních kreací ve dvou prvních románech (neméně důležitým prvkem v tomto kontextu je postavení otce Bohumila vůči německému živlu během válečného období), jejichž ohlasy jsou viditelné i v dalších autorových textech. Hlavní otázka příspěvku se bude týkat problému, jakými způsoby Ota Filip přetváří svého otce na antihrdinu a jaký význam má v tom procesu válečný kontext?

Anna Gnot je absolventkou katedry slavistiky Opolské univerzity a nyní doktorandkou Filozofické fakulty téže univerzity, obor literární věda. Hlavními předměty jejího zájmu jsou výskyt a způsoby působení mýtů v současné literatuře a kultuře, literatura fantasy a též naratologie a cultural studies. Ve své disertaci se zabývá autobiografickými narativy v tvorbě Oty Filipa. Doposud publikovala např. studie *Szczęśliwe dziecinstwo map — płaszczyny podróży w „Biegunach“ Olgi Tokarczuk a Jakého šamana si zasloužila Slezská Ostrava?*

prof. dr hab. Joanna Goszczyńska

Uniwersytet Warszawski; jogoszcz@gmail.com

Ve znamení konfliktu. Pokus o postsekulární četbu románu Vladislava Vančury *Pole orná a válečná*

V první části se příspěvek zaměří na náčrt pojmu postsekularismus jako výzkumné kategorie. Druhá část prozkoumá možnosti postsekulární četby románu Vladislava Vančury *Pole orná a válečná* v rovině eticko-politické a v rovině filozofie jazyka.

Joanna Goszczyńska působí v oborech slavistika, kulturologie a literární věda. Je ředitelkou Ústavu západní a jižní slavistiky Varšavské university. Okruhy zájmu jsou

dějiny idejí, národní mytologie, problémy identity, mesianismus, expresionismus. Je autorkou knih *Mit Janosika w folklorze i literaturze słowackiej XIX wieku* (2001).

PaedDr. Ivo Harák, Ph.D.

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem; harak@post.cz

Stanislav Zedníček aneb Konflikt kreativity s aktuálními dějinami

Rozbor básnického díla významného představitele naší duchovně orientované poezie druhé poloviny 20. století — od druhé světové války a Demla po devadesátá léta a k Holanovi se zřetelným vnímáním toho, jak se básníkovy úsilí sráželo s aktuální kulturní a politickou situací.

Ivo Harák vystudoval Pedagogickou fakultu UJEP (dnes Masarykova univerzita) Brno, obor český jazyk — občanská výchova. Postgraduální studium absolvoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, obor současná česká literatura, disertační práci *Básník a jeho čas (Život a dílo Zdeňka Rotrekla)*. Působí na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty (UJEP) v Ústí nad Labem, v současné době jako vedoucí literárního oddělení. Mezi jeho významné publikace patří *Nepopulární literatura* (1999), *Býýýt odněkud* (2010), *Básník a jeho čas* (2012) a *Básník Josef Suchý* (2014).

PhDr. Jiří Hasil, Ph.D.

Univerzita Karlova, Praha — Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem; jiri.hasil@ff.cuni.cz

Jazyk vybraných postav románu *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*

Autor příspěvku se bude zabývat jazykovou analýzou promluv vybraných hlavních postav románu *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* s cílem ukázat, jak Hašek své postavy charakterizuje a sociálně zařazuje.

Jiří Hasil vystudoval češtinu, ruštinu a občanské nauky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, postgraduálně absolvoval teorii vzdělávání v bohemistice na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Působí jako odborný asistent na Ústavu bohemistických FF UK v Praze a na Katedře bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Mgr. Dana Hučková, CSc.

Slovenská akadémia vied, Bratislava; Dana.Huckova@savba.sk

Vojna a kňazi-literáti

Do frontových udalostí prvej svetovej vojny bolo zapojených viacero slovenských spisovateľov (básnikov aj prozaikov), ktorí boli evanjelickými a katolíckymi kňazmi. V rámci vojska mali postavenie polných kurátov. Vojnové udalosti reflektovali z pozícií v prvej línii a svoju tvorbu aj aktuálne publikovali v dobových periodikách. Takisto literárne činní kňazi v zahraničí sa usilovali zachytiť hrôzy svetovej katastrofy a hľadali výraz pre vyslovenie svojho antimilitaristického a humanistického posolstva.

Dana Hučková je absolventka odboru estetika a literárna veda na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1986—1991). Od ukončenia štúdií pracuje v Ústave slovenskej literatúry SAV, od 2003 ako samostatná vedecká pracovníčka, od 2007 ako riaditeľka inštitúcie. Vo svojej vedeckej práci sa zaoberá výskumom dejín slovenskej literatúry na prelome 19. a 20. storočia, najmä tvorbou Slovenskej moderny. Je autorkou monografií *Dušan Dušek* (2002), *Hľadanie moderny* (2009), *Kontexty Slovenskej moderny* (2014). Venuje sa tiež editorskej práci (napr. antológia *Slovenská moderna*, 2011).

Mgr. Martin Charvát

Univerzita Karlova, Praha; martycharvat@seznam.cz

Válka, smrt a transcendence v díle Ivana Diviše

Téma válečného běsnění a jeho reflexe se konstantně objevuje v díle českého básníka Ivana Diviše. Hlavním motivem referátu je poukázat na to, že téma války je u Diviše v mnoha ohledech blízké baroknímu způsobu reprezentace světa, a to hned ve třech (vzájemně se prostupujících) momentech. Barokní náhled na svět je pojat jako chiasmatické spletení duše (transcendence) a těla, kdy se v důsledku válečného běsnění stala ze světa hořící ruina. Na Divišově reflexi války budou postaveny tyto tři motivy: 1) Ivan Diviš téma války reflektuje s ohledem na její destruktivní sílu; jako symptom nemoci a zejména neschopnosti lidstva poučit se z vlastních dějin. 2) Jedná se o kolektivní formu zkázonosného deliria. Barokní „zemitost“ se promítá i do Divišovy analýzy lidského bytí ve světě („stopování Boha“). 3) Možnost transcendence a spásy ve formě lásky.

Martin Charvát působí na katedře elektronické kultury a sémiotiky Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Zaměřuje se na literární teorii, interpretaci literárního díla, filozofii G. Deleuze. Publikoval studie *Touha*, produkce a revoluce v díle G. Deleuze a F. Guattariho (in *Touha v dějinách filosofie*, 2015), *Mystické motivy* v díle J. K. Šlejehara (in *Česká literatura*, 2014), *Filmový obraz jako médium otřesu myšlení* (in *Mediaální studia*, 2014), *Barokní motivy* v díle Claude Simona (in *Svět literatury*, 2014), *Kain jako existenciální povídka?* (in *Česká literatura*, 2012), *Girardovská intence v románech Neviditelný, Ta Třetí a v autobiografické próze Máňa* (in *Fascinace neviditelností*, 2009).

Mgr. Miroslav Chocholatý, Ph.D.

Masarykova univerzita, Brno; chocholaty@ped.muni.cz

Obraz světové války v díle Richarda Weinera a Jana Weisse

Příspěvek se zabývá prózami Richarda Weinera a Jana Weisse zrcadlicími jejich válečnou zkušenost, zejména povídkové soubory *Lítice* a *Barák smrti*. V analyzovaných expresionistických textech bude zkoumána podoba obrazu světové války, jeho společné znaky a odlišnosti. Zkoumána bude syžetová stavba textů, motivická vrstva i volba jazykových prostředků. Vedle Weinerova vědomí nejistoty lidské existence v konfrontaci s osudovými iracionálními silami a s vnitřním pocitem osamocení a bezmocnosti, plynoucím v proudu představ a úvah jednotlivých hrdinů, budou postaveny Weissovy fantaskní vize, v nichž se reálné záběry střídají s expresionisticky vypjatými scénami ze zajateckého tábora. Společným znakem se jeví být důraz na zachycení psychických stavů vojáků na frontě a prožitých hrůz, rozdílným prvkem pak příčina tohoto zla, která u Weisse postrádá metafyzický rozměr. Obě díla se navzdory své odlišnosti stávají výrazným protiválečným mementem českého expresionismu.

Miroslav Chocholatý pracoval od roku 2000 jako asistent na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity, kde působí doposud. V roce 2004 získal na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci titul Ph.D. prací *Poetika expresionistických próz Jakuba Demla*. Odborně se zaměřuje na problematiku české literatury 20. století a interpretaci literárního textu. V letech 2004–2008 byl šéfredaktorem literární revue *Weles*. Editorsky se věnuje vydávání současné české poezie a pořádá popularizační literární večery a besedy se současnými autory. Publikoval mj. studie *Kainarova cesta k dětské poezii* (in *Ladění*, 2002), *Na křižovatkách nejmladší ženské poezie* (in *Weles*, 2004), *K poetice Demlova Hradu smrti* (in *Hledání poetik expresionismu*, 2006) a *Nad polistopadovou tvorbou dvojdomých básníků* (in *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí. Kontexty, problémy, trendy*, 2009).

dr. sc. Matija Ivačić

Sveučilište u Zagrebu; mivacic@ffzg.hr

**Válka, vražda, tajemství: druhá světová válka
v české detektivce šedesátých let**

V české detektivce v období „obrody“ žánru, tedy v šedesátých letech 20. století, vznikl početný korpus textů, ve kterých téma druhé světové války sehrálo mnohdy i klíčovou roli ve výstavbě tajemství jako podstaty detektivky. Mnozí autoři detektivek šedesátých let (A. Sedlmayerová, J. Škvorecký, J. Zábrana, P. Kraus, V. Erben, P. Nauman, E. Klička aj.) používali události druhé světové války jako látku k vytvoření příběhu a zároveň jako klíč k pochopení (odhalení) zločinu, ať už jde o díla, jejichž děj je umístěn do současnosti, nebo o díla, jejichž děj se odehrává v období války. Příspěvek vychází z teze, že téma války do značné míry vyhovuje povaze detektivního žánru, jeho pravidlům a strnulosti jeho formy. Důvody této „vzájemné přitažlivosti“ mezi detektivkou a tématem války budou proto ve středu jeho zájmu.

Matija Ivačić je odborným asistentem na katedře bohemistiky na záhřebské Filozofické fakultě, kde učí českou literaturu. Zúčastnil se několika mezinárodních konferencí. Specializuje se především na českou poválečnou literaturou — detektivku, socialistický realismus, vztah literatury a politiky atd. Také se zabývá překládáním z češtiny do chorvatštiny. Publikoval studie *Prebučna samoća Bohumila Hrabala. Tekst i kontekst* (in *Književna smotra*, 2009), *Bohumil Hrabal jako outsider? Outsiderství — problém definice* (in *Česká literatura rozhraní a okraje. IV. kongres světové literárněvědné bohemistiky: Jiná česká literatura* (?), 2010), *Češki književni underground: značenje i granice* (in *Umjetnost riječi*, 2011), *Heterotopije krize u Molitvi za Kateřinu Horovitzovu Arnošta Lustiga* (in *1st Conference for Young Slavists in Budapest*, 2012), *Analogije u filmu Spaljivač leševa Juraja Herza* (in *2nd Conference for Young Slavists in Budapest*, 2014) a *Ideologizacija putovanja. Motiv emigracije u razdoblju renesanse češkoga krimića* (2015).

prof. dr. sc. Katica Ivanković

Sveučilište u Zagrebu; katica.ivankovic@ffzg.hr

Bojovníci a válečníci v současné české próze

Obraz války v současné české próze vychází z historické zkušenosti, z různých ideologických perspektiv, současných a historických, z představ o věčném boji dobra a zla a také z různých fikcí o jeho válečném ře-

šení. Účastníci a hrdinové boju a válek nesou tíhu lidské existence ve výjimečných situacích a současně se stávají ideologickými a historickými symboly. Vzorci jsou různé, od druhé světové války jako historického faktu až k dětským a počítačovým hrám. Jakkoliv rozrůzněné, narativní a stylistické verze válečného dění v próze 21. století bývají svými protagonisty reprezentovány především skrze své metaforické významy, jen zřídka jako přímý dojemný lidský osud. Jde tady hlavně o prózu etablovaných současných spisovatelů jako Jiří Kratochvil, Michal Ajvaz anebo Jáchym Topol.

Katica Ivanković je profesorkou na katedře bohemistiky Filozofické fakulty Záhřebské univerzity. Její oblast profesního působení a badatelského zájmu tvoří česká literatura, hlavně dějiny české literatury 19. a 20. století, vztah literatury a ideologie, otázky literárního modernismu. Vydala mj. monografii *Česka književnost u tvorbi nacionalnog identiteta tijekom 19. stoljeća* (2015).

Mgr. Petra James, Ph.D.

Université libre de Bruxelles; petra.james@yahoo.com

„Nultý čas“: Příběhy z konce války v prózách Jiřího Kratochvila

Druhý z románů Jiřího Kratochvila, *Uprostřed nocí zpěv* (1989), začíná scénou spojenou s konkrétním datem: 25. dubna 1945. V ten den je při znásilnění mladé dívky hordou ruských vojáků v jejím rodném domku na brněnské periferii počat jeden ze dvou hlavních hrdinů. Atmosféra Brna na sklonku války charakterizuje i zatím poslední z Kratochvilových románů, *Dobrou noc, sladké sny: román-báj* (2012). Odehrává se celý v jeden den, a to opět na konci dubna 1945. To jen stvrzuje důležitost „nultého času“ konce války, který se systematicky objevuje v autorových textech. Příspěvek se zaměří na analýzu válečných motivů v Kratochvilově díle a má za cíl ukázat jejich zásadní význam v celku autorovy tvorby, kde slouží jako miniaturní obraz, ve kterém jsou obsáhnuty děje a hrůzy 20. evropského století, stěžejní témata spisovatelova díla.

Petra James získala doktorát pod dvojím vedením v oboru komparatistika a slavistika (Université Paris-Sorbonne, Masarykova univerzita Brno). V současnosti působí jako vedoucí bohemistické sekce a ředitelka Centra českých studií na Université Libre de Bruxelles na Université Libre de Bruxelles v Belgii. Oblastmi jejího výzkumu jsou dílo Bohumila Hrabala, dějiny avantgardy, kulturní paměť a literatura, vztah mezi literaturou a historií, postmoderní estetika. Publikovala monografii *Bohumil Hrabal: Composer un monde blessant à coups de ciseaux et de gomme arabique* (2012),

jako editorka se podílela na svazcích *Sans faucille ni marteau: Ruptures et retours dans les littératures européennes postcommunistes* (2013) a *From Your Land to Poland. On the Commitment of Writers* (2013). V časopise *Central Europe* uveřejnila studii *Contemporary Literary Texts of Central European Authors as Lieux de mémoire* (2014).

doc. Ivan Jančovič, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; ivan.jancovic@umb.sk

Tematizácia druhej svetovej vojny ako súčasť zmien sociálneho systému „literatúra“

Tematizácia druhej svetovej vojny má isté špecifiká. Dosah vojnových udalostí na ľudské životy poskytoval literatúre naliehavé témy a zároveň poznamenával autorský prístup a ich spracovanie: vážnosti látkového východiska zodpovedala spoločenská závažnosť jeho literárnej reflexie. V Československu sa stvárnienie vojny stalo aj ideologicky silne exploatovanou oblasťou umenia. Spätosť spracovania témy s meniacim sa ideologickým a mocenským tlakom budem sledovať na príkladoch slovenskej prózy z obdobia od skončenia vojny po šedesiate roky 20. storočia. Využijem ponímanie literatúry ako sociálneho systému, ktorý je v interakcii s ostatnými spoločenskými systémami. Spracovanie vojnovej skúsenosti v českej a slovenskej literatúre prebiehalo v spoločnom štáte a v rovnakom ideologickom rámci, no akiste malo svoje osobitosti. Štúdiá môže prispieť ku komparácii stvárnienia vojny v oboch literatúrach.

Ivan Jančovič vyštudoval učiteľstvo predmetov slovenský jazyk a literatúra — filozofia — história, v súčasnosti pôsobí na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Jeho výskumné záujmy predstavujú teória literatúry a slovenská literatúra druhej polovice 20. storočia. Publikoval práce *Tvorivé začiatky Dominika Tatarku* (1999) a *Medzi poetikou a interpretáciou* (2010).

PhDr. Agnieszka Janiec-Nyitrai, Ph.D.

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest; janiec.nyitrai@gmail.com

Anatomie vzdávaní se. *Trapné povídky* Karla Čapka jako vzdálený ohlas první světové války?

Cílem příspěvku bude pokusit se najít odpověď na otázku, zda sbírku *Trapné povídky* od Karla Čapka můžeme označit za jakýsi vzdálený ohlas první světové války, a pokud ano, jak lze tento ohlas definovat. V mnoha

textech ze sbírky je popsána velká propast mezi sněním a realitou, mezi ideálem a životní praxí — je to důsledek válečných zkušeností, které narušily koherentní celek, jakým svět kdysi byl. Pod povrchem všednosti a konvenčních, dokonce banálních problémů se skrývá strašná prázdnota lidského života a touha po něčem, co již bylo definitivně ztraceno, touha po nevinosti, po pravdě, po čistotě. Většina Čapkem zobrazených postav je nucena vzdát se: vzdát se svých názorů, svých snů, tužeb a nakonec i sebe sama. Během analýzy se příspěvek zaměří právě na problematiku zanechání, opouštění, odcházení, ustupování a pokusí se odpovědět na otázku, co vlastně ona trapnost u Čapka znamená, zda je spojena s všudypřítomnou rezignací, se vzdáváním se, s obětováním vlastního přesvědčení.

Agnieszka Janiec-Nyitrai absolvovala magisterské studium slavistiky, oboru český jazyk a literatura (Varšavská univerzita, Polsko). Doktorské studium na Ústavu české literatury a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně ukončila disertací *Cestopisná tvorba Karla Čapka* (2008). Jejími hlavními badatelskými zájmy jsou česká literatura 20. století, literární komparatistika. Publikovala monografie *Svět mezi řádky. Kapitoly o cestopisech Karla Čapka* (2011) a *Zrcadlení. Literárněvědné sondy do tvorby Karla Čapka* (2012), dále pak např. studii *Být cizincem ve své zemi, být sám sebou v cizině: poznámky o relativitě odcizení* (in *Na úprku před sebou samými. Češi a jejich literatura očima současné maďarské bohemistiky*, 2014).

Mgr. Michal Jareš

Akademie věd ČR, Praha; jares@ucl.cas.cz

Rozchod, Trotle!

V generačních výpovědích autorů, kteří byli první světovou válkou zasaženi jako dospívající, chybí patos legionářské literatury stejně jako pokus o humor v knihách „po Švejkovi“. Zatímco román Karla Konráda *Rozchod!* (1934) patří k nejvýraznějším a nejnámějším textům své doby, román Ladislava Mayera *Trotl* (1933, vydaný pod pseudonymem Nathan Bekaney) je prakticky neznámý. Oba však mají řadu společných zkušenostních východisek — oba autoři patřili mj. k okruhu přispěvatelů *Trampa* a *Trnu*. Příspěvek se bude věnovat tematickým souvislostem obou románů (srážka dospívajících s vojenskou mašinerií i snaha vymanit se jí, nebo podlehnout), jejich vzájemného doplňování se v rámci generační, autobiografické i jazykové výpovědi. To vše víceméně v postupné celosvětové literární reakci na válku, spuštěné např. E. M. Remarquem (*Na západní frontě klid*, 1928) či u nás J. V. Plevou (*Eskorta*, 1929).

Michal Jareš působí v oddělení lexikografie Ústavu pro českou literaturu AV ČR, kde se věnuje české a slovenské literatuře a kultuře 20. a 21. století v nejširších souvislostech. Z poslední doby spoluautor knih a kolektivních monografií *Česká literární nakladatelství 1949–1989* (2014), *Dějiny československého komiksu 20. století* (2014), *Hľadanie súčasnosti* (Bratislava 2015). V současnosti dopisuje disertační práci na téma cliftovek, edičně připravil mj. spisy Vladimíra Körnera, sebrané básně Štefana Strážaye, vzájemnou korespondenci D. Ž. Bora a Jiřího Veselského, díla Michala Mareše, Inky Machulkové nebo Josefa Kocourka.

dr. sc. Suzana Kos

Sveučilište u Zagrebu; skos@ffzg.hr

Válečné osudy žen v dílech současných českých autorek

Referát se bude věnovat druhé světové válce v dílech Hany Andronikovy, Radky Denemarkové, Kateřiny Tučkové a Jakuby Katalpy. Romány těchto autorek otevírají bolavou kapitolu českých dějin z pozice žen jako obětí válečného běsnění a poválečné pomsty. Jako ústřední motivy románů se objevují otázky pravdy, viny a možnosti odpouštění. Středobodem zkoumání bude otázka ženy jako pasivního/aktivního subjektu, ženské solidarity a způsobů, jimiž traumatické události ovlivňují identitu hrdinek a tvoří specifickou ženskou paměť války.

Suzana Kos je odbornou asistentkou na katedře bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity v Záhřebu. V roce 2012 obhájila disertaci *Ženski diskurs češke proze na prijelazu u 21. stoljeće: ženski identitet u tranziciji*. Věnuje se výzkumu ženského psaní, současné produkci českých autorek a populární literatuře. Vybraná bibliografie: *Tri lika Božene Njemicove u kontekstu češke književne povijesti i kulture* (2008), *K současné recepci Boženy Njemicové* (2008), *Chick lit a česká populární četba pro ženy* (2010), *Žena i ideologija(e). Feministička poetika Alexandre Berkove* (2011).

Mgr. László G. Kovács

gkovacslaszlo@hotmail.com

Uhersko, uherské a maďarské motivy v Haškově Švejkovi

Příspěvek bude vycházet ze skutečnosti, že Jaroslav Hašek se od mládí zajímal o Uhry, které dobře znal: zemi navštívil již v době raného mládí a zajímal se i o studium maďarštiny. Zmíněny budou uherské a maďarské motivy jeho povídkové tvorby, které nejednou předznamenávají příběhy pozdějšího románu. Ze *Švejka* bude tematizována řada epizod svědčících o tom,

jaké dojmy mohl mít český voják ve válkou rozbouřených Uhrách a jak nahlížel Hašek na Maďary a česko-maďarské vztahy. V závěru bude tematizováno, jaký je postoj Maďarů k jejich obrazu, který je podán ve *Švejkovi*.

László G. Kovács vystudoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě, poté byl vědeckým spolupracovníkem Historického ústavu Maďarské akademie věd a působil jako odborný asistent na katedře slavistiky na Katolické univerzitě Pétera Pázmánye. Věnuje se překladům beletrie a odborné literatury z oblasti společenských věd a umění a psaní odborných článků a studií.

Mgr. Petra Kožušníková

Univerzita Palackého, Olomouc; petra.kozusnikova@seznam.cz

Kdo se bojí Eriky Pedretti? (Překlady románů švýcarské autorky v kontextu současné české literatury)

Literární tvorba švýcarské prozaičky a výtvarnice Eriky Pedretti (1930) je v německojazyčné oblasti reflektována v rozsahu odpovídajícímu přednímu významu spisovatelky. V současné české literatuře je téma poválečných osudů německého etnika stále častějším námětem. Přestože s českými romány tvoří díla Pedretti tematicky propojený kontext, její literární tvorba u nás zůstává opomíjena. Z jejích četných próz byly vydány pouze tři romány (z toho dva knižně). Příspěvek bude sledovat autorčina přeložená díla především ve vztahu s romány Kateřiny Tučkové *Vyhánění Gerty Schnirch*, Radky Denemarkové *Peníze od Hitlera* a Jakuby Katalpy *Němci*. Záměrem je poukázat na význam tvorby Pedretti pro českou literární obec.

Petra Kožušníková je v doktorském studiu na katedře bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého. Hlavními okruhy jejího badatelského zájmu jsou současná česká literatura a genderové aspekty literárněvědné praxe. Pracuje na disertaci s názvem *Ženský, ženská, ženské... (Význam rodu autorek v procesu literárněvědného zhodnocení)*. Podílela se na projektu *Spisovatelé Univerzity Palackého* (2013).

prof. PhDr. Kristína Krnová, CSc.

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; kristina.krnova@umb.sk

Antropocentrická koncepcia vojnových noviel Ladislava Ťažkého

Príspevok predstaví tematizáciu vojny v novelistike jedného z predstaviteľov povstaleckej / dejinotvornej literárnej generácie. Ukáže, ako je Ťaž-

kého koncepcia epického sveta založená na motivickej minimalizácii „objektívnych“ parametrov postáv a expresionisticky-subjektivistickom využití ich rozprávačského uplatnenia. Psychické založenie postáv je príležitosťou zobrazit ich v extrémnych situáciách, keď sa v rozhodnutiach a činoch prejavuje ich prírodno-biologická podstata, čo v prípade uvedených textov súvisí s viacerými ďalšími vlastnosťami poetiky spisovateľovej vojnovnej tvorby, ktorá sa vyznačuje programovou dezideologizáciou, to všetko v prozaickom kontexte, kde aj začiatkom šesdesiatych rokov prevládal ideologický model. Ťažkého antropocentrický prístup k téme je determinantom netradične poňatej polarity humánneho a nehumánneho, čím sa dištancoval od poňatia vojny ako udalosti primárne politickej. Takýto prístup totiž — v ideologickom rámci — vysvetľoval jednak povojnový vývoj spoločnosti až po nastolenie totalitného režimu, jednak spoločensky formatívnu funkciu umenia v socialistickej spoločnosti. Axiologicky stojí L. Ťažký na strane univerzálneho humanizmu, za čo „zaplatil“ začiatkom sedemdesiatych rokov normalizačnými reštrikciami.

Kristína Krnová je absolventka Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Prednáša dejiny slovenskej literatúry 20. storočia a výskum orientovaný na vývinové premeny prózy v druhej pol. 20. storočia na Univerzite Mateja Bela. Je autorkou publikácií: *Próza Ladislava Ťažkého v kontexte modernej slovenskej literatúry* (1996), *Prozaik Dušan Mitana* (1995), *Stanislav Rakús v kontexte prózy sedemdesiatych rokov* (in *Človek z okraja uprostred literatúry*, 2007), *Kapitoly z dejín slovenskej literatúry druhej polovice 20. storočia* (2009).

Ellen Langer, PhD

University of California, Berkeley; erlanger@berkeley.edu

Neruda v období protektorátu

Textové znění Nerudových *Povídek malostranských* doznalo ve vydáních publikovaných během okupace pozoruhodných změn, ať už na úrovni slov, odstavců nebo celých povídek. Na příkladu konkrétního vydání z roku 1941 se příspěvek zaměří na okolnosti, které toto vydání doprovázely, zejména pak na cenzurní podmínky provedených změn, jejich možné autory a recepce. Ukážeme rovněž, která další Nerudova díla prošla v tomto období změnou, která se svého vydání nedočkala vůbec a jaké argumenty tyto procesy provázely.

Ellen Langer získala titul PhD z oboru slavistická lingvistika na Kalifornské univerzitě v Berkeley, kde též působí.

prof. PhDr. Lubomír Machala, CSc.

Univerzita Palackého, Olomouc; lubomir.machala@upol.cz

**Prozaikův životopis zla — Projekce druhé světové války
v prózách Pavla Vilikovského**

Druhá světová válka patří v prózách jednoho z nejvýznamnějších žijících slovenských spisovatelů k zásadním tématům. Vyskytuje se v nich v různé extenzitě a v mnohdy diametrálně rozdílných ztvárněních, pokaždé však s mimořádnou sugestivitou, intenzivním čtenářským účinkem. Příspěvek se pokusí postihnout, v čem spočívá originalita a estetická působivost Vilikovského reflexí.

Literární historik Lubomír Machala působí od roku 1982 na katedře bohemistiky FF UP v Olomouci. Je autorem řady monografických studií, např. *Olomoucká poezie a próza po roce 1989* (2013), *Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy* (2001) či *Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990—1995* (1996).

Mgr. Iwona Matuszkiewicz

Univerzita Karlova, Praha; antonim@onet.eu

Literární dílo Václava Vokolka v kontextu poválečné doby

V bohaté literární tvorbě V. Vokolka (nar. 1947) je možné najít svědectví o poválečné situaci Čechů a Němců v severních Čechách (román *Pátým pádem*, memoárová kniha *Krajiny vzpomínek* atd.). Příspěvek bude sledovat toto téma také ve Vokolkově básnické (*Zříceninový mramor* atd.) a esejistické tvorbě (*Exily a úkryty v české krajině — nahlédnutí za nízké horizonty, Neznámé Čechy*, díly 1—6 atd.) s ohledem na dílo jeho otce Vladimíra (*Anekdotický anonymní lid*) a osudy ostatních členů rodiny na základě knihy *Jméno Vokolek*.

Iwona Matuszkiewicz je od roku 2014 doktorandkou oboru obecná a srovnávací literatura na FF UK, kde se věnuje aspektům krajiny v polské a české duchovně orientované literatuře 20. století. Svá předchozí studia ukončila magisterskými pracemi *Personalistyczna koncepcja miłości w antropologii filozoficznej Karola Wojtyły* (1994) a *British National Mythology of William Blake* (2002). Literární texty publikovala v řadě sborníků (in *Cień serca*, 1995; *Imiona istnienia*, 1997; *Almanach Wałbrzyski*, 1997; *Czas opowiadania*, 1998), odborné stati pak zveřejňuje v pedagogickém časopise *Nowa Szkoła*. Je autorkou souboru povídek *Gaguły* (2003) a publikace *Marianna. Księżniczka mar-*

murów (2003), která vzešla z interdisciplinárního projektu věnovaného princezně Marianě Oranžské a jejím vztahům ke krajině.

doc. PhDr. Jaroslav Med, CSc., Dr.h.c.

Akademie věd ČR, Praha — Univerzita Karlova, Praha

Válečná tetralogie Viktora Dyka

Básník Viktor Dyk patřil k nejvýraznějším literárním i politickým odpůrcům rakousko-uherské válečné politiky. Za své vystupování byl dokonce odsouzen k smrti, poté amnestován. Tyto prožitky se vtělily do básnických knih tzv. válečné tetralogie, která představuje jedno z vrcholných literárních děl v boji za národní svobodu. Příspěvek pojedná o Dykových válečných verších.

Jaroslav Med vystudoval češtinu a knihovnictví na FF UK v Praze, dlouhodobě působí v ÚČL AV ČR a na Katolické teologické fakultě UK v Praze. Zabývá se především problematikou moderní české literatury od konce 19. století, křesťansky orientovanou tvorbou a literaturou tzv. druhé republiky. Je autorem monografií *Viktor Dyk* (1988), *Od skepse k naději* (2006) či *Literární život ve stínu Mnichova* (2010).

Prof. Dr. Holt Meyer

Universität Erfurt; holt.meyer@uni-erfurt.de

„Vězeň vína upíjí“ — Mučedníci, žánry a druhá světová válka u Milana Kundery od roku 1955 do roku 1963 (Fučík a Vančura)

Vladislav Vančura a Julius Fučík, jako mučedníci německé okupace Československa během druhé světové války, figurují ve dvou z nejdůležitějších děl Milana Kundery z padesátých a raných šedesátých let, jednak v básni *Poslední máj* (tři vydání v letech 1955—1963), jednak ve vědecké práci *Umění románu* (1959). V příspěvku bude analyzován aspekt války především ve třetím vydání *Posledního máje* z roku 1963, mimo jiné proto, že se jméno „Fučík“ z prvních dvou verzí (1955, 1961) často nahrazuje slovem „vězeň“. Postava je zde redukována na svou funkci ve válce, a tím ztrácí individualitu. Do úvahy bude vzat i celý komplex mučedníků války v Kunderově rané tvorbě, v níž je diskutována i Vančurova osobnost. Příspěvek se bude systematicky soustředit na otázku mučedníků světové války mezi estetickou avantgardou a socialistickým realizmem a na trojici témat — „Kundera, sorela a válka“.

Slavista Holt Meyer vystudoval Mnichovskou univerzitu, docenturu pak získal na Univerzitě v Postdamu a profesuru na Univerzitě v Erfurtu. Mezi hlavní okruhy jeho badatelského zájmu lze uvést osobnost a dílo Milana Kundery, Bohumila Hrabala, téma tělesnosti v české literatuře, období pozdního stalinismu a jeho reflexe v literatuře.

prof. PhDr. Valér Mikula, CSc.

Univerzita Komenského, Bratislava; valer.mikula@gmail.com

Vojna ako paradigma v básňach socialistického realizmu

Vojna je jednou z preferovaných tém literatúry socialistického realizmu. Po roku 1945 sa práve skončená druhá svetová vojna stala výdatným tematickým, emocionálnym i ideovým zdrojom literárnych textov a po roku 1948 už bola „nomenklatúrne“ začlenená medzi tematicko-ideové dominanty. Poézia sa stala nástrojom politickej propagandy a pri stvárnňovaní témy vojny sa uchyluje k persuzívnym postupom so znakmi rozprávkovosti, mýtizácie či až eschatológie. Text je organizovaný na podloží simplifikujúcich protikladov: budúcnosť — minulosť, vpred — späť, východ — západ, kolektív — jednotlivec, mier — vojna. Oxymorický slogan „boj za mier“ pritom nevdojak prezrádza, že koncept vojny (boja) je dominantným kódom organizujúcim textový i myšlienkový svet socialistického realizmu. Túto problematiku budem sledovať na slovenských a čiastočne i českých socialistickorealistických básňach.

Valér Mikula absolvoval slovenčinu a francúzštinu na FF UK v Bratislave (1974), kde doteraz pôsobí ako profesor na Katedre slovenskej literatúry. Venuje sa dejinám slovenskej literatúry (najmä 20. storočie), teórii literatúry (básnická obraznosť), literárnej kritike, editorstvu (M. Válek, J. Kostra) a prekladu z francúzštiny (B. Vian). Je autorom monografií *Hľadanie systému obraznosti* (1987), *Od baroka k postmoderne* (1997), *Démoni súhlasu i nesúhlasu* (2010), *Čakanie na dejiny* (2013), *Postinterpretácie* (2014) a i. Bol vedúcim autorského kolektívu *Slovníka slovenských spisovateľov* (1999).

PaedDr. Lenka Müllerová, Ph.D., MBA

LITTERAE; mullerova.len@gmail.com

Obraz války v českých knižních paratextech

Příspěvek mapuje jednotlivé přístupy českých nakladatelství k paratextové strategii, jež nakladatelé volí při vydávání knih s válečnou tema-

tikou. V centru pozornosti jsou především takové aspekty válečné tematiky, které tvoří klíčový motiv paratextových svazků konkrétních knižních počinů.

Lenka Müllerová je literární vědkyně a vysokoškolská pedagožka. Zaměřuje se zejména na oblast knižní vědy, sociologie literatury a literatury pro děti a mládež. Vydala publikace *Paratexty a česká nakladatelství* (2010) a *Knižní marketing* (2012), na tři desítky odborných prací publikovala u nás i v zahraničí (Newcastle, Mnichov, Trnava, Nitra, Prešov, Racibórz apod.).

Mgr. Ing. Radomil Novák, Ph.D.

Ostravská univerzita; radomil.novak@osu.cz

Válka v přímém přenosu (současná autorská reflexe legionářského „příběhu“ v románu Dalibora Váchy *Červenobílá*)

Příspěvek zkoumá jednu z podob současné autorské reflexe první světové války v románové prvotině Dalibora Váchy *Červenobílá*. Děj románu koncentruje pozornost na dva významné momenty druhé poloviny roku 1918 – boje československých jednotek o Samaru a Kazaň. Na nich je demonstrován vývoj myšlení a názorů legionářů na situaci v Rusku i jejich proměňující se vztah k této zemi od počátečního nadšení až po konečnou nenávisť. V celém románu je zřejmá autorova snaha navázat na tradici legionářské prózy meziválečného období, snaží se však postihnout skutečný vývoj uvnitř československé jednotky, proniknout do ruské společenské reality a ještě být čtenářsky přitažlivý. *Červenobílá* je potřebným příspěvkem k poznání kontroverzní části legionářských dějin, které se staly dobovým politikem jak v období meziválečném, tak v období totality po roce 1948, a v současných dějinách teprve hledají svou objektivní podobu.

Radomil Novák vystudoval Vysokou školu báňskou v Ostravě (1985–1990) a poté na FF OU v Ostravě obor čeština — hudební výchova — sbormistrovství (1992–1997), Ph.D. získal v roce 2004 na Masarykově univerzitě v Brně v oboru česká literatura. Od roku 1999 působí jako odborný asistent na katedře českého jazyka a literatury s didaktikou Pedagogické fakulty OU v Ostravě, zabývá se českou literaturou 20. století a vztahy mezi literaturou a hudbou (*Hudba jako inspirace poezie*, 2005). V poslední době se soustředí na intermediální zkoumání vztahů literatury a jazzu (*Česká jazzová literatura 1918–1968*, 2012).

doc. PhDr. Vladimír Novotný, Ph.D.

Univerzita Pardubice; vlno@seznam.cz

Josefa Váchala válčení volnomyšlenkovářovo

Reflexe války a konfliktu je příznačná zejména pro neprávem opomíjené Váchalovo dílo *Malíř na frontě*, v němž tvůrce analyzoval válečnou katastrofu jak z hlediska fenoménu násilí, tak i z hlediska tzv. nové čili poválečné civilizace. Tuto svou filozofii dějin Váchal zčásti rozvíjel již v letech před první světovou válkou a později ji chápal i jako polemiku s patetickou prezentací stavu „být na frontě“ v české próze zejména dvacátých let 20. století.

Vladimír Novotný se na katedře literární kultury a slavistiky na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice věnuje především současné české próze a literární kritice, do okruhu jeho badatelského zájmu patří též česká literatura 20. století. Kromě literárních kritik a literární publicistiky v poslední době publikoval monografii *Tragické existenciály Vladimíra Körnera* (2013) a soubor statí *Literární kontrapunkt* (2013).

Aleksandra Pajak, Ph.D.

Uniwersytet Opolski; apajak@uni.opole.pl

Válka roku 1866 očima Vladimíra Körnera

Tématem příspěvku bude rekonstrukce Körnerova pohledu na rakousko-pruskou válku roku 1866, kterou spisovatel prezentoval ve svých literárních textech (*Post bellum 1866*; *Oklamaný*; *Život za podpis*) i v četných rozhovorech. Zmíněné prózy je možné chápat jako variace na jedno základní téma, jímž je válka. Spisovatel sám tvrdí, že celá jeho tvorba je věnována válečným konfliktům a jejich dopadům na lidskou společnost. V referátu bude zdůrazněno autorovo přesvědčení, že válka roku 1866, která je velmi často přehlížena, v sobě skrývá prameny dalších, mnohem horších konfliktů, které postihly lidstvo ve 20. století.

Aleksandra Pajak vystudovala obor polská filologie — bohemistika na Opolské univerzitě, kde v současnosti působí jako odborná asistentka v Ústavu slavistiky. Zabývá se českou literaturou 20. a 21. století, historickou prózou a literárními reprezentacemi 19. století v současné české literatuře. Je autorkou monografie *Jaroslav Durych a spór o sens czeskich dziejów* (2006).

Mgr. Natalia Palich

Uniwersytet Jagielloński, Kraków; natalia.palich@gmail.com

Podoby války a konfliktu v próze Pavla Haka

Účelem tohoto příspěvku je popsat podoby války, konfliktu a násilí v próze Pavla Haka (nar. 1962), spisovatele českého původu, jehož tvorba, psaná francouzsky a věnovaná především aktuálním sociologickým a politickým problémům, představuje zvláštní způsob literární exprese a ovlivňování čtenáře (fr. *écriture efficace*, „působivé psaní“). Ve středu zájmu se budou nacházet Hakovy romány *Safari* (2001), *Sniper* (2002), *Vomito negro* (2011), pro něž je zkušenost různých druhů konfliktů příznačná, což zřetelně ovlivňuje jejich poetiku. Z tohoto důvodu bude pro analýzu teoretickým těžištěm literární antropologie, kulturní studie a zároveň práce teoretiků, jež se zabývají otázkou války, násilí (mj. R. Girard, M. Foucault) a radikální estetiky (I. Armstrong).

Natalia Palich je doktorandkou na FF Jagellonské univerzity v Krakově. Tématem její disertace je *Proměny a transgrese. Nejdůležitější vývojové tendence české literární teorie po roce 1989*, magisterské studium uzavřela prací *O přítomnost(ech) Jiného v současné české próze* (2011). Palich se věnuje české próze publikované po roce 2000 a literární teorii. K této tematické oblasti připravila k vydání monografii *Obecność Innego w najnowszej prozy czeskiej. Wyzwania metodologiczne i interpretacyjne* (2015) a publikovala studii *Od zdziwienia do tekstu literackiego. Doświadczenie przestrzeni w młodej prozie czeskiej* (in *Źródła Humanistyki Europejskiej*, 2014) a *O dynamizmie obrazów. Podstawowe kategorie estetyczne w koncepcji obrazu Věry Linhartovej* (*Studia Litteraria Universitatis Jagellonicae*, 2013).

Mgr. Radoslav Passia, Ph.D.

Slovenská akadémia vied, Bratislava; rpassia@gmail.com

Ladislav Grosman (1921—1981) a jeho vojna

Pre viacerých slovenských spisovateľov spojených s geograficky aj kultúrne špecifickým priestorom východných Karpát bola druhá svetová vojna určujúcou existenciálnou skúsenosťou. Táto vojna sa preto v druhej polovici 20. storočia a čiastočne aj v súčasnosti stala jednou z tematických dominánt literárnych reprezentácií tohto priestoru. Je to aj prípad Ladislava Grosmana (1921—1981), ktorý svoje najdôležitejšie prózy publikoval po česky. Príspevok je venovaný jeho doposiaľ málo reflektovanej tvorbe zasadennej do vojnového obdobia a jej vzťahu ku kultúrnym špecifikám východokarpatského hraničného areálu, ako aj k slovenskému a českému literár-

nemu kontextu. Vychádzame nielen z Grosmanových knižne a časopisecky publikovaných textov, ale aj z nepublikovaných rukopisov uložených v Památníku národného písennictví v Prahe.

Radoslav Passia študoval slovenský jazyk a literatúru a estetiku na FF Prešovskej univerzity a na FF UK v Prahe získal titul Ph.D. Od roku 2008 pracuje v Ústave slovenskej literatúry SAV v Bratislave. Hlavnou oblasťou jeho vedeckého záujmu je slovenská literatúra a kultúra 20. storočia v stredoeurópskych súvislostiach. Vyšla mu monografia *Na hranici. Slovenská literatúra a východokarpatský hraničný areál* (2014) a kniha *Hľadanie súčasnosti. Slovenská literatúra začiatku 21. storočia* (2014, spolueditorka I. Taranenková).

doc. PhDr. Martin Pilař, CSc.

Ostravská univerzita; martin.pilar@email.cz

Téma války v poezii a próze Jáchyma Topola

Úvaha o zobrazení války a konfliktu v tvorbě Jáchyma Topola není pojata pouze jako popis toho, jak autor k tomuto klíčovému tématu většiny svých básnických i prozaických textů přistupoval v procesu svého tvůrčího vývoje. Specifický Topolův přístup k danému tématu je rovněž chápán na pozadí názorů starší generace českého literárního undergroundu. Důraz je kladen na proměny hlavní postavy outsidera a na pojetí gotičnosti v poezii i próze Jáchyma Topola.

Martin Pilař vystudoval obor čeština — angličtina na FF UP v Olomouci. Od roku 1982 působí v Ostravě, zprvu na Pedagogické fakultě, poté na FF OU. Zaměřuje se na českou literaturu po roce 1945, na teorii žánrů a na komparatistiku. Publikoval např. monografie *Pokus o žánrové vymezení povídky* (1994), *Underground. Kapitoly o českém literárním undergroundu* (1999, 2002), *Vrabec v hrsti aneb Kliše v literatuře* (2005) či *Podoby českého povídkového cyklu ve XX. století* (2008).

Mgr. František A. Podhajský

Masarykova univerzita, Brno; f.a.p@centrum.cz

Jak nakládat s revoluční mocí: Hašek, Šklovskij, Babel

Pokusím se Haškův „Bugulmský cyklus“ (1921) vyložit na pozadí Šklovského *Sentimentální cesty* (1923, česky 1932, 2011) a Babelovy *Rudé jízdy* (1926, česky 1928, 1958). Hlavním předmětem srovnání bude reprezentovaná povaha revoluční a válečné moci a jejího konfliktního užívání.

František A. Podhajský vystudoval estetiku na FF UK, jeho disertační práce *Vývoj českých středoškolských poetik v kontextu dějin české teorie literatury* je před obhajobou na Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU. Zabývá se dějinami české teorie literatury a moderní českou literaturou. K vydání připravil kolektivní monografii *Julek Fučík — věčně živý!* (2012). Do češtiny přeložil Steinerův *Ruský formalismus* (2011).

doc. PhDr. Jiří Poláček, CSc.

Masarykova univerzita, Brno; polacek@ped.muni.cz

Válečný román Jaroslava Bednáře

Referát bude primárně zaměřen na román Jaroslava Bednáře (1889–1976) *Červená země* (1928), „jednu z mála dobrých knih českých inspirovaných válkou“ (F. X. Šalda), situovanou do prostředí lazaretu za italskou frontou. Kromě analýzy románu s akcentem na jeho protiválečné vyznění bude připomenuta i Bednářova osobnost a tvorba, jakož i náležitý kontext dalších děl s tematikou první světové války.

Jiří Poláček absolvoval FF Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (dnes Masarykova univerzita, obor čeština a dějepis). Pracoval mj. v Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV (1979–1991), od roku 1994 působí na PedF MU. Zabývá se českou literaturou 20. století. Mezi jeho díla patří například monografie *Portréty a osudy* (1994).

Mgr. Zuzana Říhová, Ph.D.

University of Oxford; zuzana.rihova@mod-langs.ox.ac.uk

V slova zakletá připomínka: *Kaladý, Svědectví a Mluvící pásmo* Milady Součkové

V rozmezí necelých dvou let napsala Milada Součková tři žánrově zcela odlišné texty, které se svým vznikem vážou k počátku druhé světové války. *Kaladý* vyšel jako soukromý tisk na podzim roku 1938, následován válečným deníkem *Svědectví*, který vznikl od jara do podzimu 1939, a skladbou *Mluvící pásmo*, která byla vydána rovněž jako soukromý tisk na konci roku 1939. Společným tématem těchto prací je paměť, konkrétně vztah/napětí mezi individuální a kolektivní pamětí. Téma paměti a vzpomínání, klíčové pro celé dílo Milady Součkové, je v předvečer válečné katastrofy vztaženo do souvislosti s tématy patriotismu, důvěrou v literaturu, v jazyk a zejména v „živá slova“.

Zuzana Říhová na FF UK v Praze vystudovala bohemistiku (Mgr.) a komparatistiku (Ph.D.), v disertační práci se zaměřila na uměleckou prózu české poválečné avant-

gardy v širším evropském kontextu. V současnosti se věnuje dílu Milady Součkové. Do roku 2014 působila v Ústavu pro českou literaturu AV ČR v oddělení lexikografie, v současnosti vede katedru bohemistiky na univerzitě v Oxfordu.

prof. Catherine Servant

Institut national des langues et civilisations orientales, Paris;
catherine.servant@inalco.fr

Lze být avantgardní po světové válce? (Karel Čapek, válečný konflikt a poválečná avantgarda)

Tento příspěvek se zamýšlí nad významem a úlohou první světové války v pojetí poválečného modernismu a avantgardu u Karla Čapka.

Catherine Servant je profesorkou na INALCO (Paříž), kde působí v oblasti českých literárních a kulturních dějin, jimž věnovala různé publikace a projekty. Od roku 2014 je též ředitelkou vědeckého ústavu Centre de recherches Europes-Eurasie (Inalco).

PhDr. Miloslava Slavičková, Ph.D.

mila.slavickova@gmail.com

Pozapomenutá literární tvorba Vladimíra Vaňka s válečnou tematikou

Vladimír Vaněk (1895—1965) byl český diplomat (v Anglii, Francii, Švédsku a Itálii), spisovatel a grafik. V roce 1948 emigroval do Itálie. V emigraci se živě účastnil českého exilového života. Zemřel v Římě. V knize *Moje válečná Odyssea. Osudy starodružiníka ve čtyřech dílech* (Praha 1925) Vaněk zaznamenal vzpomínky na svou účast v první světové válce. Za druhé světové války byl ve Švédsku vězněn za údajnou výzvědnou činnost ve prospěch londýnské exilové vlády. Ve vězení, v němž prožil tři a půl roku, napsal román *Jorden blöder — jorden blommar*, jehož děj se odehrává za třicetileté války. Román vyšel nejprve švédsky pod pseudonymem Waldemar van Ek (Stockholm 1943) a po válce v české verzi jako *Země krvácí — země kvete* (Praha 1946).

Miloslava Slavičková vystudovala češtinu, francouzštinu, ruštinu a knihovnictví v Brně. Od roku 1974 do roku 2000 vyučovala na Ústavu pro studia Střední a Východní Evropy na univerzitě ve švédském Lundu, kde rovněž získala doktorát. Překládá z češtiny do švédštiny a naopak, věnuje se moderní české poezii a próze a literárním odrazům traumat 20. století. V popředí jejího zájmu stojí Bohumil Hrabal, jemuž věnovala monografii *Bohumil Hrabals litterära collage* (2003, česky jako *Hrabalovy literární koláže*, 2004).

Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

Univerzita Palackého, Olomouc; michal.sykora@upol.cz

Reflexe válečných událostí v detektivním žánru

Příspěvek se zaměří na to, jak jsou válečná zkušenost a její důsledky reflektovány v detektivním žánru, s důrazem na srovnání britské a české žánrové produkce, literární, filmové a televizní. Příspěvek postihne proměnu zobrazování válečných událostí v detektivní produkci — od pouhé barvitě kulisy až po reflexi národních traumat — a pokusí se specifikovat, jak žánrová syžetová schémata dokázala obraz války zužitkovat, ale také jaká nová schémata a klišé válka do žánrové produkce přinesla.

Michal Sýkora v letech 1990—1995 vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, v doktorském studiu pokračoval v letech 1995—1998 tamtéž. Od roku 1998 působí jako odborný asistent na katedře divadelních a filmových studií FF UP v Olomouci. Zaměřuje se zejména na problematiku moderního románu.

PhDr. Zdeněk Šanda, Ph.D.

Technická univerzita, Liberec; zdenek.sanda@gmail.com

Pravda románu

Příspěvek analyzuje poetiku románu Jana Nováka *Zatím dobrý*. Román tematizuje historické události kolem odbojové skupiny bratrů Mašínů a jejich přátel v padesátých letech 20. století v Československu, respektive rodinné zázemí Mašínových, jež stanovilo etické principy konfliktu odbojové skupiny s komunistickou totalitní mocí. Vyprávění dobrodružného příběhu se prolíná s parafrázemi dobových dokumentů a osobních svědectví pamětníků. Kontrastem řady sémantických signálů fakticity a fikčnosti je v románovém vyprávění založeno napětí dynamizující výraznou měrou narativní strukturu. Metodologické zázemí příspěvku tvoří textově orientované modely myšlení o literární komunikaci (M. Červenka, L. Doležel, M. Foucault, G. Genette, R. Ronenová apod.).

Zdeněk Šanda vystudoval český jazyk a literaturu spolu s historií na FF UK v Praze, tamtéž získal roku 2001 doktorát z teorie a dějin literatury. Od roku 1994 učí na katedře českého jazyka a literatury FP TU Liberec, od roku 2008 též na katedře českého jazyka a literatury PdF Univerzity Hradec Králové. Mezi lety 2004—2006 působil ve Slavistisches Seminar, FF Universität Bonn. Vydal monografii *Možnosti v čase* (2010), dále publikoval například o prózách Jáchyma Topola (studie in *Otevřený rány*, 2013).

Mgr. Josef Šebek

Univerzita Karlova, Praha; josebek@seznam.cz

Výjimečný stav. Válka a násilí v prózách Ladislava Fukse

V řadě významných próz Ladislava Fukse má téma války (tj. druhé, okrajově i první světové války) centrální postavení. Válka je přítomna formou *pars pro toto*, náznaku a atmosféry, zároveň je však reprezentována jako sociální mechanismus zásadně ovlivňující každodenní život postav, jako výjimečný stav (Giorgio Agamben), vyznačující se specifickými nároky kladenými na jednotlivce a akutní možností propuknutí násilí. Postavy většinou nedisponují schopností vyhovět výzvě nové situace, vyžadující mimo jiné stereotypně akcentovanou maskulinitu. V příspěvku budou tyto zvláštní formy přítomnosti války a požadavky na specifickou konstrukci subjektu analyzovány, též s ohledem na roli implicitního čtenáře a na textové strategie repetitivnosti (obsesivita, mechaničnost života).

Josef Šebek vystudoval bohemistiku a estetiku na FF UK a v současnosti je doktorandem Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK. Zaměřuje se na literární teorii, zejména na otázky zprostředkování mezi (literárním) textem a sociálním kontextem, na metodologii literární vědy a na českou literaturu 20. století. Studie, recenze a překlady odborné literatury publikoval v oborových časopisech (*Česká literatura*, *Svět literatury*) i knižně (in *Texty v oběhu. Antologie z kulturně materialistického myšlení o literatuře*, 2014).

Dr. phil. Stephan-Immanuel Teichgräber

Universität Wien; stephan-immanuel.teichgraeber@univie.ac.at

Špiclové v české literatuře

Literárně-vědecké zkoumání špiclování v české literatuře a v českém literárním prostředí je dosud v plenkách, my si troufáme být pionýry v tomto oboru. Například román *Fízl* Petra Placáka by se nabízel podobnému výzkumu, kdyby se v něm lexém „fízl“ nepoužíval v tak širokém smyslu. První otázka je tedy nasnadě: Jakou roli má špicl a jak je možné tento pojem vymezit? Za příklad lze pokládat případ Karla Sabiny, který představuje vzorového špicla, anebo tak byl alespoň stylizován post mortem. Ve třetí části příspěvku bychom se chtěli zaměřit na postavu špicla v kontextu české filozofie, zejména v díle Karla Kosíka.

Stephan-Immanuel Teichgräber studoval slavistiku a sociologii ve Vídni a Bratislavě. Nyní působí jako komparatista na Universität Wien. Jeho zájem se soustřeďuje na literaturu koncentračních táborů, středoevropskou romantiku, cestopisnou literaturu, filozofii a mytologii. Vydal monografii *Die Dekonstruktion der sozialistischen Mythologie in der Poetik Andrej Platonovs* (1999), spolu s Pavlinou Amonovou uspořádal sborník *Zur Geschichte und Entwicklung der slowakischen Literatur im 19. und 20. Jahrhundert* (2012) a středoevropskou literaturou se zabývá i v kratších studiích (příspěvky in *Literatura socialistického realismu. Východiska, struktury a kontexty totalitního umění*, 2009, *Jazyk a diskurs v kultúrnom a politickom kontexte*, 2013).

doc. István Vörös, Ph.D.

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest; vkm99@freemail.hu

Haškovská perspektiva skutečnosti

Švejk není realistické dílo. Švejk není reálná postava, takže by bylo zbytečně dohadovat se, zda je Švejk skutečně pitomec, nebo to pouze předstírá. Každého, kdo si nad tím láme hlavu, se Haškovi podařilo chytit do své první pasti. Neboli úspěšně z něj udělal pitomce. Samozřejmě ale není jeho cílem dělat ze čtenáře pitomce. Ačkoliv proč by to mělo být tak samozřejmé? Je možné, že má každý spisovatel své čtenáře za pitomce? Obvykle se to tak neříká. Spisovatelé to nepřiznávají. Ale každý, kdo čte spisovatelské zповědi, je s prominutím pitomec už sám o sobě. Mottem všech takovýchto zповědí by mohl být dětský nápis ze zdi: Kdo to čte, je pitomec. Práci spisovatele je lhát, takže ať se třeba zkusí zповídat, literární pohled na svět upřímnost jeho zповědi znemožňuje. Upřímnost je slepou skvrnou literatury. Úsilí o to být co nejrealističtější vylučuje možnost vlastní realizace a pouze ten, kdo se o skutečnost nestará, ji může později, z trochu větší perspektivy, zachytit.

István Vörös vystudoval češtinu a maďarštinu na univerzitě Loránda Eötvöse v Budapešti. Hlavní okruhy jeho badatelského zájmu tvoří poezie 21. století a ironická věda. Nejdůležitější monografie: *A švejki lélek* (2003), *Mi az ironikus tudomány?* (rukopis).

Kamila Woźniak, Ph.D.

Uniwersytet Wrocławski; kam-wozniak@tlen.pl

Každodennost s dějinami na pozadí. Obrazy války v díle Milady Součkové

Příspěvek se bude týkat obrazu války ve vybraných dílech Milady Součkové. Autorka tohoto konceptu poukáže na určité ustálené a charakteri-

stické motivy v tvorbě této spisovatelky stejně jako na otázky související s psychohistorií. Kromě toho se autorka příspěvku ve svém vystoupení zamyslí, zda můžeme, v případě tvorby Součkové, hovořit o specifickém mýtu každodennosti postaveném na „osobních“ a všeobecných dějinách.

Kamila Woźniak působí jako odborná asistentka sekce bohemistiky Ústavu slovan-
ské filologie Vratislavské univerzity. Ve svém výzkumu se zaměřuje zejména na pol-
skou a českou literaturu první poloviny 20. století, především na meziválečné ob-
dobí. Kromě toho se ve své vědecké práci zajímá o českou avantgardu, surrealismus,
gnostické motivy v polské, české a světové literatuře, spojení literatury s psychologíí
C. G. Junga. Je autorkou knihy *Ladislav Klíma i Stanisław Przybyszewski. W kręgu nihili-
zmu gnostyckiego* (2011) a monografie *Wtajemniczenia. Szkice o motywach inicjacyjnych
w prozie czeskiej XX wieku* (2015).

prof. Sunbee Yu, Ph.D.

Hankuk University of Foreign Studies; yusb@hotmail.com

Prostor v povídce Ivana Klímy *Vila v Tróji*

Příspěvek se zabývá povídkou Ivana Klímy *Vila v Tróji*, jejíž předlohou se stal skutečný zážitek autora, který jako malý chlapec po vypuknutí druhé světové války musel bydlet u tatínkovy tety Terezie v nádherném domě v Tróji. Příspěvek je věnován analýze textu, zaměřuje se na charakteristiku prostoru, který hraje v povídce významnou roli a plní různorodé kompo-
ziční funkce. Zatímco vnitřní prostor je místem vzpomínek, her, snů a bezpečnosti, vnějšek se naopak stává prostorem války, hrůzy a loučení.

Sunbee Yu vystudovala českou literaturu na FF UK a na katedře češtiny a slovenštiny Hankuk University of Foreign Studies v Soulu, kde také nyní pedagogicky působí. Zabývá se zejména českým dramatem a prózou a divadelní sémiotikou. Publikovala například studie *Výuka české literatury v korejské republice (Český jazyk a literatura 2011/2012)*, *Scenic Impromptu of Kim Sakkat (Acta Mongolo-Tibetica Pragensia 2013)*, Antonín Sova a básníci korejského modernismu (*Česká literatura 2014*).

prof. Dr. Peter Zajac, DrSc.

Slovenská akadémia vied, Bratislava — Humboldt-Universität zu Berlin;
pzaj46@gmail.com

**Vojny v hlave + KULATÝ STŮL *Války a jejich reprezentace v literatuře —
inspirace pro národní a evropskou paměť?***

Vojna je excesívna forma násilia, násilie jednou zo zakladajúcich vlastností ľudskej existencie. V tomto zmysle je existenciálnym problémom a v literatúre, umeniach a kultúre otázkou existenciálnej imaginácie (Papoušek). Zmysluplné uvažovanie o vojne v literatúre spočíva v tematických, topologických a tropologických interferenciách. Rovnako existujú interferencie medzi manifestovaným a latentným násilím a manifestovanými a latentnými vojnami. Medzi latentné vojny patria „vojny v hlave“, v ktorých vedie človek vojny sám so sebou. Príspevok sa zaoberá dvoma textami slovenskej literatúry — novelou Jána Johánidesa *Krik drozdov pred spaním*, v ktorom sa následky vojny premietajú na „vojny v hlave“ a románom Ivany Dobrakovovej, v ktorom sa „vojna v hlave“ zráža s „manifestovaným mierom“ sveta.

Peter Zajac, slovakista, bohemista, germanista, literárny teoretik a historik, vedecký pracovník v Ústave slovenskej literatúry SAV, v rokoch 1996—2011 profesor bohemistiky/slovakistiky na HU v Berlíne. Prekladateľ z nemčiny (spolu s Jánom Štrasserom). Kultúrny publicista, esejista. Vyštudoval slovakistiku a germanistiku na FF UK v Bratislave, germanistiku študoval aj na Univerzite v Tübingene. Knižné publikácie: *Tvorivosť literatúry* (1990), *Pulzovanie literatúry* (1993), *Auf den Taubenfüßchen der Literatur* (1996), *Ästhetik des Schwingens* (2015).

Ass.-Prof. Mag. Dr. Gertraude Zand

Universität Wien; gertraude.zand@univie.ac.at

Kritika zbraní — úvaha nad Čapkovou *Matkou*

Příspěvek předkládá úvahu o tom, zda je Čapková *Matka* logickým pokračováním autorova vývoje v době nastupujících totalitních režimů a angažované literatury, anebo zda tato kniha představuje překročení dosavadní Čapkovy poetiky a filozofie.

Gertraude Zand studovala bohemistiku, historii a filozofii ve Vídni a v Praze, nyní působí jako odborná asistentka na katedře západoslovanských literatur a kultur Institutu slavistiky Vídeňské univerzity. Zabývá se českou literaturou 19. a 20. století, neoficiální literaturou padesátých let, současnou literaturou, autentickými texty a kontakty mezi českou, slovenskou a rakouskou literaturou. Je autorkou monografie *Totální realismus a trapná poezie. Česká neoficiální literatura 1948—1953* (německy 1998, česky 2002). Společně s Jiřím Holým vydala sborníky *České baroko. Jazyk, literatura, kultura* (1999) a *Vyhánění, odsun, transfer v kontextu české literatury* (2004).

Blok II: Válka a paměť

Koordinátoři: Dr. phil. Alexander Kratochvil, M.A.; Mgr. Jiří Soukup

Blok se bude zabývat okolnostmi utváření kultury vzpomínání na válečné události, a to jak popularizací a komercializací kultury vzpomínání, tak sebereflexí oficiální paměti, která je spojena s paměťovým diskurzem ve vědě a politice. Blok se tak zaměří na různé typy paměti a s nimi spojený společenský úzus, na prostředky konstruování a reflexe individuální a skupinové (sociální, národní) identity a pokusí se navázat na dosud méně zpracovaná témata, jakými jsou např. traumatizující válečné zážitky, transgenerační dopady války, zacházení s menšinami ve válce, konceptualizace prostorů války aj.

Anna Amelina

Rossijskaja akademija nauk, Moskva; anna.v.amelina@mail.ru

Válka v utopických vizích první republiky

Příspěvek se bude věnovat roli války v české utopické literatuře období první republiky. Zkoumána bude řada většinou negativních utopí (J. Haussmanna, J. Weisse, M. Majerové, V. Raffela, E. Vachka, K. a J. Čapků, T. Hrubého, K. Hlouchy aj.) z hlediska kompozičních zvláštností a místa války a jiných konfliktů v utopických konstrukcích. Negativní utopie — na rozdíl od utopie „klasické“ — není statická, ale dynamická, neboť zohledňuje historický vývoj, zatímco „klasická“ tento vývoj vylučuje. Právě válka (stejně jako další konflikty) je nejvýraznějším projevem historického dynamismu a rozvrací žánrový model statické utopie, což je příznačným a sílícím jevem pro meziválečné období a pro celé 20. století. Klasičtější pojeté, pozitivní utopické konstrukce (např. M. Majerové či J. Fučíka) podobné konflikty neobsahují.

Anna Amelina vystudovala Filologickou fakultu Moskevské univerzity a pracuje jako odborná asistentka v Centru slovanských literatur Institutu slavistiky Ruské akademie věd. Přípravuje disertaci na téma *Antiutopie v tvorbě Jana Weisse, Jiřího Haussmanna a Marie Majerové*. Zabývá se českou literaturou, zvláště meziválečnou.

PhDr. Lucie Antošíková, Ph.D.

Akademie věd ČR, Brno; antosikova@ucl.cas.cz

Vzpomínky na válku v básnických debutech šedesátých let

Pro básnickou generaci debutující v šedesátých letech je obvyklá dětská stylizace lyrického mluvčího — skrze dětský subjekt je také vzpomínáno na válku. S ohledem na rok narození debutantů se přitom nejedná o vzpomínky vlastní, ale o vzpomínky přejaté zvnějšku, z médií i rodinného vyprávění. Vzpomínky jsou v básních vázány na konkrétní předměty, místa a osoby rodiny, svou výpovědí však odkazují k historii celého společenství, dovolávají se sdílených zkušeností z válečného zázemí, přičemž zpochybňují a destruuji dosavadní „velký příběh“. Básníci pracují s ustálenými obrazy, jež prostřednictvím zvolené dětské perspektivy reinterpretovali, do středu výpovědi staví autentický prožitek. Předkládanými mikropříběhy čtenáři nabízejí možnost formulovat potlačená traumata, znovu je prožít a konečně zapomenout. Autoři tak útočí na některé z obsahů transge-

nerační traumatizace společnosti a podílejí se na novém formování dobové kolektivní paměti.

Lucie Antošíková zakončila studium na Ostravské univerzitě obhajobou disertační práce *Básnické dílo Antonína Brouska do roku 1989: Východiska, inspirace a možnosti interpretace*, v současnosti působí v Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Věnuje se problematice paměti v souvislosti s českou poezií druhé poloviny 20. století.

PhDr. Lukáš Borovička

Univerzita Karlova, Praha; lksborovicka@gmail.com

Reprezentace války v českém antisemitském diskurzu

Příspěvek se zaměří na analýzu konceptualizace války v rámci diskurzu českého literárního antisemitismu přibližně v období 1870–1950. Poukáže na výrazné koncepty války (např. František Sokol-Tůma, Karel Rélink aj.), přičemž u každého z vybraných příkladů bude sledovat funkci daného konceptu v kontextu příslušného „modelu světa“ (literárního díla). Bude poukázáno také na komplexitu vztahů mezi zmíněnými antisemitskými literárními reprezentacemi a dobovým diskurzem středoevropského antisemitismu.

Lukáš Borovička připravuje disertační práci na téma *Světové názory a interpretační komunity v kulturním prostoru československé kultury třicátých let*. Specializuje se na literární teorii (kategorie „světového názoru“ a „interpretační komunity“ v souvislosti s promyšlením vztahu subjektivity a historického kontextu) a v literárněhistorických úvahách na konceptualizaci české literatury třicátých let 20. století.

PhDr. Jozef Brunclík, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra; jbrunclik@ukf.sk

Ukrajina a Taliansko v osobnej a básnickej reminiscencii Jána Motulka

Slovenský básnik Ján Motulko (v Čechách známý vydaním alegoricko-apokalyptickej skladby *Čas Herodes*, 2003) počas druhej svetovej vojny musel narukovať na front do Talianska i na Ukrajinu. Okolnosti nástupu na vojenskú službu boli v jeho prípade nejasné i prekvapivé, ale pobyt vo frontových oblastiach vnútil Jánovi Motulkovi neželané, existenciálne ladené zážitky, ktoré v sebe spracúval a vyrovnával sa s nimi po celý zvyšok života. Tento fenomén je evidentný v jeho lyrickej i epickej tvorbe. Príspe-

voke bude reflektovat osobné svedectvá, výpovede autora (oral history, dobová korešpondencia, rozhovory v periodikách) v korelácii s interpretačným nazeraním na odraz vojny v jeho umeleckom spracovaní.

Jozef Brunclík je odborný asistent v odbore Teória a dejiny slovenskej literatúry na katedre slovenskej literatúry Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Vedecká angažovanosť: slovenská literatúra medzi dvoma svetovými vojnami, slovenská katolícka moderna, postmoderná poézia, zamlčovaná literatúra. Svojimi štúdiami systematicky presadzuje narušanie skreslujúcich a jednostranne formulovaných invariantov, ktoré by mohli mylne ovplyvniť totalitným režimom nepoznačené generácie. V zmysle týchto postulátov skoncipoval monografickú prácu pod názvom *Prameň živej vody* v diele Svetoslava Veigla. In *Keď anjel v tebe spieva* (2006). Je spoluautorom kolektívnej monografie *Šesťkrát cesta za autorom: Habitats stáronových tvorcov literárnych dejín* (2010) a monografickej práce s názvom *Introvertnosťou ku katarzii: Lyrický svet v tvorbe Jána Motulka* (2014).

PhDr. Ludmila Budagova, DrSc.

Rossijskaja akademija nauk, Moskva; ludmila.budagova@gmail.com

Nové prístupy ruské bohemistiky ke zkoumání české literatury období druhé světové války

Príspevek se soustředí na zkoumání obnoveného zájmu ruské bohemistiky o českou literaturu z období 1939—1945. V postsovětském období se bádání zbavilo dřívějšího ideologického nátlaku a přispělo k hlubšímu a objektivnějšímu poznání české literatury z období druhé světové války; zájem badatelů se rozšířil také o zkoumání tvorby emigrantů do západní Evropy a USA a při zkoumání tvorby účastníků protifašistického odboje na území protektorátu z celého spektra politických názorů. Vystává však otázka, zda zasluhují revizi básně Holanovy, Hrubínovy, Halasovy, Závadovy či Nezvalovy, jež jsou věnovány Rudé armádě, a kým byli „ru-doarmějci“ v české recepci na konci války a kým ve skutečnosti: „osvoboditeli, nebo okupanty“? Existují různé odpovědi, jaká z nich je však správná?

Ludmila Budagova se zabývá především komparatistikou, modernismem a avantgardními směry. Vydala monografii *Vítězslav Nezval* (1967) a studie *Der Poetismus* (in *Kunstlerische Avantgarde*, 1981), *Surrealism v slavjanskich literaturach* (in *Pismennosť, literatura i folklor slavjanskich narodov*, 2008) ad. Publikovala překlady z děl K. H. Máchy, V. Nezvala, J. Johna aj.

Dr. Matteo Colombi

Universität Leipzig — Humboldt-Universität zu Berlin; colombi@rz.uni-leipzig.de

Česká a slovinská literatura na italské frontě aneb První světová válka mezi humanismem a nacionalismem

Italská fronta nehraje nejvýznamnější roli v české literatuře o první světové válce, která se soustřeďuje především na východní frontu a na příběhy českých legionářů v Rusku. Několik autorů psalo nicméně také o bojích na italské — sočské či piavské — frontě: Jaroslav Bednář, Fráňa Šrámek, Josef Váchal. Příspěvek se bude zabývat především Bednářovým románem *Červená země. Terra rossa* (1928) a jeho srovnáním s románem *Doberdob* (1940) slovinského spisovatele Prežihova Vorance: zatímco pro Bednáře je Itálie především kulisou expresionisticko-lyrického románu, sociálně a historicky orientovaný Voranc představuje Itálii jako politického aktéra, k němuž mají Slovinci ambivalentní přístup.

Matteo Colombi je slavista a komparatista, studoval v Bologni, v L'Aquile a v Lipsku (studium zakončil disertací *Multiethnizität und Multikulturalität in Prag und Triest 1919–1939. Historischer und literarischer Raum im typologischen Vergleich*), v současnosti působí v Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas (GWZO) na Univerzitě v Lipsku (Německo) a na Ústavu slavistiky berlínské Humboldt-Universität. Hlavními okruhy jeho badatelského zájmu jsou multikulturalita ve středoevropských literaturách, kafkologie, kriminální literatura a intermedialní studia.

Mgr. Karolina Ćwiek-Rogalska

Uniwersytet Warszawski; ka.cwiek@gmail.com

Sen o Sudetech. Česká literatura věnovaná tématu odsunu německy mluvícího obyvatelstva jako forma paměťové terapie

Příspěvek se soustředí na příklady z české literatury, ve kterých se spisovatelé vyrovnávají s vysídlením německy mluvícího obyvatelstva z Československa po roce 1945 a na proměny reprezentace tohoto tématu v rámci reálně socialistické prózy, pražského jara a po sametové revoluci. Téma vysídlování německy mluvícího obyvatelstva nikdy nebylo tabuizováno, měnily se však způsoby jeho zpřítomňování v české literární tvorbě. České prózy o odsunu je také možné zkoumat jako metodu terapie paměti. Zkoumány budou práce vzniklé mezi lety 1949 (*Překročený práh*) a 2012 (*Němci*).

Karolina Ćwiek-Rogalska vystudovala bohemistiku a etnologii na Varšavské univerzitě, kde v současné době připravuje doktorskou práci na téma proměn kulturní krajiny v českém pohraničí od roku 1918 do současnosti na příkladu obce Dolní Žandov. Publikovala v časopisech *Res Publica Nova* a *Przegląd Zachodni*.

dr hab. Joanna Czaplińska, prof. UO

Uniwersytet Opolski; jczaplinska@uni.opole.pl

Reflexe odsunu Němců v nejnovější české a slovenské próze na pozadí evropského diskurzu postpaměti

Téma odsunu sudetských Němců bylo před rokem 1989 námětem pouze několika literárních děl. Po systémových změnách po roce 1989, zániku cenzury a také díky esejům Marianne Hirsch o postpaměti, tj. o zprostředkované paměti druhé generace obětí a účastníků holokaustu, se téma odsunu začíná objevovat ve změněné podobě. Ve vyprávění spisovatelek (Radka Denemarková, Kateřina Tučková či Jakuba Katalpa) dochází nejen k pokusům o změnu hodnocení pojmů oběti a kata, ale především k pokusům o rekonstrukci událostí z druhé poloviny čtyřicátých let z pohledu jejich účastníků. Ženské autorky se kromě relativizace pojmů viny a trestu soustřeďují také na zkušenosti žen, jejichž úděl ukazuje často i v neonaturalistické podobě.

Joanna Czaplińska vystudovala bohemistiku na Slezské univerzitě v Katovicích, habilitovala se na Jagellonské univerzitě v Krakově. V současné době působí jako vedoucí Katedry západno- a jihoslovanské filologie Opolské univerzity. Zabývá se především českou literaturou po roce 1945, zvláště exilovou prózou, ženskou literaturou a vztahy mezi literaturou a filmem. Publikovala monografie *Dziedzictwo robota* (2001), *Tożsamość banity. Problematyka autoidentyfikacji w młodej czeskiej prozie emigracyjnej po 1968 roku* (2006) a *Přidaná hodnota exilu. Úvahy o české exilové literatuře po roce 1968* (2014).

PhDr. Jakub Flanderka

Akademie věd ČR, Praha; flandic.j@seznam.cz

„Prchají z lesů múzy...“ Možnosti básnické reflexe (vnějšího) světa v době válečné vřavy (básnické sbírky Viléma Závady ze čtyřicátých let)

Příspěvek se bude věnovat problematice básnické reflexe války v básnických sbírkách Viléma Závady ze čtyřicátých let (*Hradní věž, Povstání z mrtvých*). Základní otázka zní: jaké možnosti má poezie k tomu, aby vůbec bylo možné vypovídat o stavu světa, který — jsa odjakživa poháněn a for-

mován technickým vývojem a pokrokem — se dostal (již podruhé v krátké době za sebou) do situace, kdy je vše zcela (z)relativizováno a kdy se nutně vynořuje obava, zda ještě něco dalšího, nějaký další vývoj lidstva, vůbec bude pokračovat? Příspěvek bude tedy sledovat také Závadovy reflexe samotného básnického psaní, tvůrčí inspirace (v kontextu celosvětově zcela mezní situace) — goethovskou otázku: je vůbec možné prostřednictvím poezie, básnického slova psát/mluvit o skutečnosti — o takto extrémní podobě skutečnosti?

Jakub Flanderka vystudoval obory český jazyk a literatura — komparatistika na FF UK v Praze. V současné době pokračuje v doktorském studiu. Zabývá se českou poezií 20. století a kulturní pamětí. Působí v Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

Mgr. Lubomír Gábor

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; lubomir.gabor@gmail.com

Agonistický tón ako charakteristická črta ľudovej rozprávky — Komparácia vybraných textov slovenskej a českej tradície

Príspevok sa pokúsi odhaliť a charakterizovať prejavy, funkcie a významy agonistických motívov ako axiomatických reliktov myslenia národov orálnej kultúry na komparatívnom textovom základe ľudovej rozprávky z českého a slovenského prostredia. Na ploche vybraných textov sa pokúsime verifikovať tvrdenie, že orálne kultúry v zmysle koncepcie W. J. Onga vykazujú agonistický charakter, zodpovedajúci prirodzenej mentalite tradičných národov, ktoré svoju poeticky sformovanú pamäť minulosti vedome umiestňujú do kontextu boja, konfliktov a cyklických zápasov antitetic-kých kozmogonických faktorov, čo sa vo verbálnej rovine nezriedka prejavuje intenzívnym a bezprostredným opisom či oslavou fyzického násillia ako tradičnou spoločnosťou akceptovanej, ba vyžadovanej formy správania modelových hrdinov ľudových naratívov.

Lubomír Gábor je doktorandom na Katedre slovenskej literatúry a literárnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela, venuje sa skúmaniu ľudových rozprávok západoslovenskej tradície v kontexte slovanskej a indoeurópskej mytológie. Dizertačnú prácu píše na tému *Problém predhistórie literatúry u Slovanov — Katalógizácia, klasifikácia a rekonštrukcia vybraného textového súboru odkazujúceho k praslovenskému zdroju a jemu zodpovedajúcej textovej tradícii*.

doc. Mgr. et Mgr. Ján Gavura, Ph.D.

Prešovská univerzita; jgskola@gmail.com

MLčanie ako postoj a „tvorivý“ paradox počas druhej svetovej vojny

Na prahu druhej svetovej vojny sa politická a kultúrna situácia v Čechách a na Slovensku začala výrazne odlišovať. Na rozdiel od prísnych protektorátnych podmienok sa novovytvorená Slovenská republika usilovala propagandou vyzvať tvorivých pracovníkov k čo najintenzívnejšej práci, ktorou mali prispievať k národnému kultúrnemu rozmachu. Časť umelcov tejto výzve vyhovel, no veľmi početná skupina umelcov sa vzoprela atraktívnej propagande a zvolila ako odpoveď tvorivý útlm. Keďže išlo o precedens, v dobovej slovenskej tlači sa na stránkach kultúrnych časopisov analyzovali okolnosti a dôvody za a proti tvorivej činnosti v mene spolitizovanej, fašizmom spriaznenej štátnej objednávky. Z retrospektívy možno tento spor hodnotiť ako spor o zachovanie humanistických hodnôt; zasiahlo do nej väčšina ústredných osobností Slovenska (L. Novomeský, J. Smrek, V. Beniák, M. Urban a ďalší).

Ján Gavura je docentom v odbore teória a dejiny konkrétnych národných literatúr, pôsobí na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, venuje sa dejinám slovenskej a svetovej literatúry 20. storočia, poetike básnického textu, verzológii a semiopoe-
tike, je autorom monografií *Ján Buzássy* (2008), *Lyrické iluminácie* (2010) a *Iné ja. Lyrický subjekt ako objekt básnickej introspekcie* (2015).

dr Ilona Gwózdź-Szewczenko, Ph.D.

Uniwersytet Wrocławski; ilonag44@seznam.cz

Literární obrazy „uzavřené čtvrti“ okupované Lodže v letech 1940—1944 — ghetto v dílech českých a polských Židů

Příspěvek se bude věnovat obrazu lodžského ghetta na základě děl českých a polských literátů židovského původu a zabývat se otázkou, jak je popisované obrazy možné vnímat a „číst“, zda lze považovat tento obraz za úplný, celistvý a věrný, nebo spíše za částečný a útržkovitý. Budou představeny důvody, jež literáty vedly k danému stylu psaní. Zkušenosti, jimiž sami autoři prošli, se přímo „vpisovaly“ do jejich nitra, z něj je však bylo velmi obtížné přenést do literárních děl.

Ilona Gwózdź-Szewczenko je překladatelka a působí jako odborná asistentka v Ústavu slovanské filologie Filologické fakulty Univerzity ve Vratislavi, kde také vy-

studovala polonistiku a slavistiku (specializace bohemistika). Zabývá se především českou literaturou období modernismu a avantgardy, publikovala monografii *Futuryzm w czeskim pejzażu literackim* (2010).

PhDr. Marie Havránková

Akademie věd ČR, Praha; havrankova@ucl.cas.cz

Důsledky druhé světové války pro Pražský lingvistický kroužek

Příspěvek bude na základě korespondence domácích i zahraničních členů Pražského lingvistického kroužku a na základě dalších dokumentů analyzovat především publikační činnost spolku za války a těsně po ní. Za protektorátu byla ediční vědecká činnost Kroužku překvapivě velmi intenzivní, a řada odborných plánů nebyla buď ani realizována, nebo později modifikována. Válka jako historický předěl ovlivnila i činnost a konec Kroužku po roce 1945. To souvisí také s chaosem a s předválečnými metodologickými spory o strukturalismus v soudobé nově se formující lingvistice a literární vědě do roku 1948.

Marie Havránková vystudovala bohemistiku a polonistiku na FF UK v Praze, od roku 1981 působí v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR, badatelsky se zaměřuje na textologii a editologii. Spolu s M. Jankovičem edičně připravila práce Jana Mukařovského *Umělecké dílo jako znak* (2008) a *Estetické přednášky I* (2010), spolu s V. Petkevičem svazek *Pražská škola v korespondenci* (2014) aj.

Johannes Heinke, M.A.

Humboldt-Universität zu Berlin; johannes-heinke@web.de

Svatováclavská tematika v české kultuře a literatuře od milénia po konec druhé světové války

Příspěvek se bude zabývat vztahem literární produkce tematizující postavu sv. Václava a svatováclavskou tradici a kulturních okolností svatováclavského milénia coby události zásadního celostátního významu. Sledována bude otázka, nakolik měla aktualizace svatováclavské tematiky během milénia dopad na vyvrcholení tohoto motivu v básnické tvorbě autorů (Halas, Zahradníček, Hrubín) vzniklé během druhé světové války.

Johannes Heinke vystudoval bohemistiku a evropskou etnologii na Humboldtově univerzitě v Berlíně, kde připravuje disertaci zabývající se tématem symboliky sv. Václava v kultuře 20. století.

PhDr. Bohuslav Hoffmann, CSc.

hoffmannova@ujc.cas.cz

Konec války a jeho reflexe v paměti přímých účastníků

Americké bombardování jihočeského městečka Mirovice 21. dubna 1945 bylo zachyceno v dobové městské kronice, v dobových fotografiích, ve vzpomínkách pamětníků (zveřejněných po 65 letech ve *Zpravodaji města Mirovice*) a ve dvou beletristických obrazech mirotické rodačky Mileny Brůhové: v prózách *Nám už Niagara nehučí* (1976) a *Nálet* (1983). Příspěvek se pokusí všechny materiály porovnat, v případě verbálních textů zejména z hlediska výstavby narativu.

Bohuslav Hoffmann vystudoval na Vysoké škole pedagogické obor čeština a dějepis, v letech 1977 až 2003 působil na katedře české literatury a literární vědy FF UK. Zabývá se především literaturou druhé poloviny 20. století a problematikou interpretace literárních děl ve škole. Z knižních publikací můžeme jmenovat např.: *Vladimír Neff* (1982), *Literární historie v systému vyučování literaturě na gymnáziu* (1989), *České drama a divadlo ve 2. polovině 20. století* (1992). Dále je autorem četných odborných studií a knižních publikací učebnicového charakteru.

PhDr. Petr Hrtánek, Ph.D.

Ostravská univerzita; petr.hrtanek@osu.cz

Tematizace novodobých česko-německých konfliktů v paměti míst (v současné české próze)

K velmi produktivním tématům tuzemské polistopadové prózy patří téma česko-německých vztahů, komplikovaných v novodobé historii řadou událostí, mj. poválečným odsunem/vyhnáním sudetských Němců z pohraničí. Toto diskutabilní téma je přitom ve svém ztvárnění v současné beletrii doprovázeno a podporováno několika komplementárními tématy či motivy. Patří k nim mimo jiné problematizace identity a paměti (fikčního) místa; klíčové historické události se do paměti místa přirozeně otiskují, ale zároveň z ní různé paměťové stopy z mnoha důvodů mizejí, případně se postupně stávají nečitelnými. Příspěvek se zaměří na literární zobrazení těchto procesů, konkrétně na dva nejčastější motivy vymazávání „paměťových nosičů“ místa v přítomné české próze: motiv přejmenování míst a motiv mizejících nápisů.

Petr Hrtánek vystudoval na Filozofické fakultě Ostravské univerzity obor český jazyk a literatura — historie, doktorská studia absolvoval na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci; v současné době působí jako odborný asistent na katedře české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity, badatelsky se zaměřuje na novější českou prózu, na její žánrové, stylistické a tematické aspekty. Je autorem souboru studií *Kacíři, rouhači, ironikové (v současné české próze)* (2007) a dvou žánrových monografií: *Negativní utopie v české próze druhé poloviny 20. století* (2004) a *Literární apokryfy v novější české próze (hledání architektu)* (2014).

Mgr. Ingrid Chytilová, Ph.D.

Masarykova univerzita, Brno; ingrid.chytilova@gmail.com

Vnitřní prožitky a vědomí postav v díle Arnošta Lustiga a Imre Kertésze

Příspěvek se soustředí na zkoumání literárních postav v díle Arnošta Lustiga a Imre Kertésze s ohledem na komparativní metody. Příspěvek se bude zabývat otázkou, nakolik se tyto postavy proměňují, zda u nich dochází k vnitřní a vnější proměně, co se odehrává v jejich nitru a vědomí, jak se vyrovnávají s prožitými traumaty a zda se jim podařilo překonat minulé události, které zůstaly v jejich paměti.

Ingrid Chytilová vystudovala obor český jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, její disertační práce je věnována tématu holokaustu v románských a slovanských literaturách. Dlouhodobě se zabývá literární tvorbou Arnošta Lustiga a českou literaturou po roce 1945.

Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Univerzita Palackého, Olomouc; daniel.jakubicek@upol.cz

Mnichov, okupace, cenzura a literatura

Příspěvek se pokusí charakterizovat dva rozhodující momenty působící na charakter literatury doby druhé republiky a protektorátu: prvním je silná vlna protifašistického a protiněmeckého odporu, která se vzvedla na konci třicátých let u vlastenecky orientovaného obyvatelstva; druhým je existence cenzurního dohledu, jenž byl natolik novým prvkem v novodobém kulturně-politickém vývoji státu po roce 1918, že se s ním (v této síle a účinnosti) řada autorů setkávala poprvé, a přestože vzhledem k budoucímu vývoji určitě ne naposledy, musely na autory první cenzurní

prohlídky působit silně emocionálně. V emocionálním prvku lidského ponížení, jenž se spojil s ponížením národním a politickým, lze spatřovat prvotní impuls, který v autorovi vyvolával protireakce a snahy cenzurní prohlídky obejít či alespoň obelstít „cenzorovo bystré oko“. Oba momenty lze chápat jako určující momenty všeho kulturního dění, a tedy i literatury.

Daniel Jakubíček vystudoval bohemistiku na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, působí na katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty téže univerzity. Hlavní okruhy jeho badatelského zájmu představuje literatura 19. a první poloviny 20. století.

prof. dr Aleksandra Korda-Petrović

Univerzitet u Beogradu; korda@verat.net

**Expresionistický obraz války —
válečná literatura, nebo literatura o válce?**

Destruktivní důsledky světového válečného konfliktu v české literatuře byly vyjádřeny expresionistickým estetickým a stylovým způsobem především v prózách Vladislava Vančury, Richarda Weinera, Ladislava Klímy, Jaroslava Haška, Karla a Josefa Čapkových, Lva Blatného, v poezii Jakuba Demla, v dramatu Karla Hugo Hilara, ale i ve výtvarných pracích Bohumila Kubišty a dřevorytech Josefa Váchala. Klíčovým prvkem expresionistických literárních a výtvarných obrazů byl pocit existenciálního strachu a samoty — byl to vnitřní a osobní obraz války, realita, která se mísí s hořečným snem. Takový obraz války je vzrušující, pohybuje se mezi realitou a halucinací: nebyla to válečná literatura, ale analýza vnitřního dramatu člověka vrženého do hrůz války.

Aleksandra Korda-Petrović vystudovala obor český jazyk a literatura na Filologické fakultě Univerzity v Bělehradě, kde od roku 1994 působí na katedře slavistiky. Věnuje se především české literatuře 20. století, recepci české literatury v srbské kultuře, teorii překladu a slavistické komparatistice. Je autorkou monografií *Od robota do insekata—Recepcija dramskog dela Karela Čapeka u srpskoj kulturi* (2006) a *Kroz istoriju češke književnosti* (2011).

PhDr. Lucie Kořínková

Akademie věd ČR, Praha; lucapeisertova@centrum.cz

František Gellner ztracený v Haliči — případová studie reflexe válečného konce v kulturní paměti

V široce recipovaném kulturním obrazu spisovatele a kreslíře Františka Gellnera hraje do dnešních dnů klíčovou úlohu reflexe jeho patrně tragického, ale zároveň nikdy v úplnosti neobjasněného konce na haličské frontě první světové války. Referát se bude zabývat konkrétními kroky, kterými se Gellnerova válečná smrt v aktech literárního vzpomínání jeho přátel a v posmrtných edicích Gellnerova díla a jeho reflexe postupně stávala součástí tohoto obrazu, vážící na sebe postupně se ustavující typické konstelace významů a motivů, jimiž jsou tyto významy traktovány.

Lucie Kořínková vystudovala obor český jazyk a literatura — dějepis na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty připravuje disertační práci na téma tzv. „brněnského období“ Františka Gellnera. Od roku 2004 působí v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR. Zaměřuje se na českou literaturu 19. a začátku 20. století.

prof. Marina Kotova, DSc.

Sankt-Petěrburgskij gosudarstvennyj universitet; marina.kotova@centrum.cz

Téma války a konfliktu v literárněvědné bohemistice na katedře slovanské filologie Petrohradské státní univerzity

Příspěvek se bude věnovat dějinám petrohradské univerzitní literárněvědné bohemistiky od druhé poloviny 20. století: spolupráci s bohemisty z Moskvy, Prahy, Brna, Olomouce aj., podílu O. M. Maleviče, I. M. Poročkinové, N. K. Žakovové a T. E. Anikinové na jejím rozvoji. Představena bude petrohradská metodika studia dějin české literatury, česko-ruských literárních vztahů a teorie překladu.

Marina Kotova působí na katedře slovanské filologie Filologické fakulty Petrohradské státní univerzity. Hlavními okruhy jejího badatelského zájmu jsou slovansko-germánská komparatistika, imagologie, česko-anglické a česko-německé literární vztahy. Je editorkou a spoluautorkou monografií *Slavjane v neslavjanských stranach* (2010) a *Segmenty identičnosti v tvorčestve zarubežnyh slavjanskych pisatelej* (2014).

dr Urszula Kowalska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań;

ula.kowalska@poczta.onet.pl

„Pořád krmit paměť světa...?“

O (pop)paměti v současné české literatuře

Literatura se dnes zabývá mnoha zásadními otázkami týkajícími se paměti. Nevyhýbá se ani nejsložitějším problémům: transformaci živé, individuální paměti do umělé, kulturní. O těchto otázkách obsáhle pojednala Aleida Assmannová, která došla k závěru, že vnucení živé paměti zástupcům pokolení, pro něž je rezervována paměť umělá, kulturní, se zdá být procesem, který je v rozporu s řádem světa a historie. Odtud je již blízko ke sporu o aktualizaci paměti, která v epoše „memory boom“ stojí před velkými výzvami. Je tedy možné vytyčit hranice pojmu pracovní nazvaného jako „limity (pop)paměti“ neboli populární (v tomto významu také módní a atraktivní) metody „upevňování“ a předávání zkušenosti minulosti dalším pokolením?

Urszula Kowalska působí jako odborná asistentka v Ústavu slovanské filologie Mickiewiczovy univerzity v Poznani, zabývá se českým posrpnovým exilem, moderní transformací paměti a reflexí dějin 20. století v současné české literatuře.

PhDr. Giuli Ležava

Qartuli literaturis instituti, Tbilisi; giulezh@yahoo.com

Účast malých národů ve světových válkách

Příspěvek bude vycházet z reflexe války v dílech významných autorů světové literatury a soustředí se na úlohu malých národů v konfliktech historických i současných: analyzovány přitom budou příklady nejen z literárního zpracování různých konfliktů, ale i ze současné situace v různých státech světa.

Giuli Ležava vystudovala angličtinu a češtinu v Ústavu cizích jazyků v Tbilisi. Spolupracuje s Ústavem pro gruzínskou literaturu, působila též jako zástupkyně ředitele Language Club v Tbilisi a jako viceprezidentka asociace pro česko-gruzínské literární a kulturní styky. Věnuje se literárnímu překladu (Jaroslav Hašek, Jaroslav Seifert, Patrik Ouředník ad.), publikovala např. studii *Spisovatel a společnost* (in *Škovrecký 80*, 2005).

Mgr. Gabriel Lukáč

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice; gabriellukac@gmail.com

Zobrazenie holokaustu v slovenskej ponovembrovej próze

Úlohou príspevku bude zachytiť rôzne podoby, v ktorých sa téma holokaustu vyskytuje v slovenskej ponovembrovej próze (Jana Juráňová, Peter Krištúfek, Pavol Rankov, Václav Pankovčín, Igor Otčenáš). Najvýraznejšie z textov budú uvedené do ucelenejších interpretačných súvislostí, pričom všímať si budeme nielen ich vlastné poetické dominanty, ale aj (i)relevantnosť konkrétnych reakcií literárnej kritiky. Problematiku sa zároveň pokúsime načrtnúť v širšom komparatistickom kontexte.

Gabriel Lukáč je doktorandom v odbore literárna veda na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, venuje sa skúmaniu súčasnej slovenskej a svetovej prózy a tematizácii pamäti v literatúre. Dizertačnú prácu píše na tému *K tematizácii pamäti v prozaickom texte*.

doc. PaedDr. Iva Málková, Ph.D.

Ostravská univerzita; iva.malkova@osu.cz

Obrazy války — záznamy paměti? (Zralé básnické skladby šedesátých let — reminiscenční básnické výpovědi Závady, Hrubína, Holana, Kostohryza aj.)

Příspěvek se bude věnovat několika vzájemně provázaným tématům: autoři-básníci — jako svědci dvou válek a jejich vrcholné básnické skladby šedesátých let, poezie jako médium básnických obrazů proti krizi paměti, individuální zkušenost v kódu básně a možnost definice identity člověka zasaženého válkou. Vrcholné básnické skladby tohoto období budou zkoumány jako spojnice s původní událostí: jako rozpoznávání, iniciace formulující paměti. Na pozadí těchto analýz se bude příspěvek zabývat také otázkou existence, role a významu poetické paměti.

Iva Málková působí na Katedře české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Zabývá se českou literaturou 20. století, zvláště poezií. Vy-dala monografie *Hledání Viléma Závady* (2003) a *František Hrubín (z archivních fondů)* (2011), připravila edici *Básně Viléma Závady* (2007) a edici dopisů *Vícehlasí. Korespondence Viléma Závady* (2007) aj.

Igor Melnyčenko, k.f.n.

Nacional'na akademija nauk Ukrajiny, Kyjiv; hynek@bigmir.net

Společenská ironie jako způsob odporu proti vnějšímu duchovnímu nátlaku

Příspěvek se bude věnovat zkoumání funkce ironie vůči systému v českých dějinách 20. století, jež je nejpatrnější u Švejka: ironie jako vnitřní ochranný mechanismus omezovala vliv vnější síly. V období protektorátu se čeština stala kódem, nepřístupným pro Němce: protektorát Češi přejmenovali na „protentokrát“. Podobné mechanismy budou analyzovány také na materiálu z období pražského jara a sedmdesátých let.

Igor Melnyčenko se zabývá tvorbou K. H. Máchy, J. Haška, V. Havla a literárním překladem do ukrajinštiny. Přeložil *Máj*, Havlovy *Dopisy Olze*, několik Haškových humoresek. Podílel se na přípravě nového vydání překladu *Švejka*. Napsal *Nástin dějin české komparatistiky* a publikoval např. studii *Multikulturní aspekt „Pražské ironie“* (in *Literaturna komparatystyka*, 2008).

PhDr. Marcela Mikulová, CSc.

Slovenská akadémia vied, Bratislava; marcela.trnava@gmail.com

Tajovského legionárske prózy — od štátotvornosti k tabuizácii

Okolnosti narukovania 40-ročného Tajovského na prvú svetovú vojnu, dramatické prebehnutie do ruského zajatia, aktivity v Československej armáde, prednášková a redaktorská práca v Rusku a tiež politické vplyvy na vojská československých légii — to všetko inšpirovalo autora k spisovateľským a publicistickým aktivitám. Denník z jeho takmer ročnej cesty domov zostal nedokončený, pretože sa počas nej angažoval proti prebiehajúcej hrozbe autonómie Slovenska. I toto boli dôvody chladného prijatia jeho poviedok *Rozprávky z Ruska* (1920). Tajovský videl rozklad ruskej armády, podporovaný bolševickými agitátormi, no jeho interpretácia v poviedkach sa nehodila ani v mezivojnovom období, ani v čase budovania socializmu.

Marcela Mikulová pôsobila po absolvovaní odboru estetika — slovenčina na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (1974) na Pedagogickej fakulte UK v Trnave, od r. 1989 v Ústave slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied. Venuje sa problematike slovenskej literatúry obdobia realizmu a prechodu medzi realizmom a modernou. Je autorkou monografií *Próza Timravy medzi realizmom a modernou* (1994), *Tajovského obrodenecká moderna* (2005) a *Paradoxy realizmu* (2010). Edične pripravila výbery z diel B. S. Timravy, J. G. Tajovského, J. Jesenského.

prof. PhDr. Dobrava Moldanová, CSc.

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem; moldanova@o2active.cz

Hrdinové legionářské literatury v paměti národa

Referát bude zaměřen na problematiku legionářské literatury, která proti tradici českého antimilitarismu položila otázku hrdinství a vlasteneckého sebeobětování. Příznačně pro tyto rysy se octla na indexu v době obou totalit.

Dobrava Moldanová vystudovala češtinu, polštinu a literární vědu na FF UK. Do roku 1990 působila v ÚČL ČSAV. Od roku 1990 působí na katedře bohemistiky na PedF UJEP v Ústí nad Labem. Do oblastí jejího zájmu patří především česká próza 20. století. Je autorkou monografií *Božena Benešová* (1976), *Naše příjmení* (1984, 2004), *Studie o české próze na přelomu století* (1993), *České přiběhy* (2007), *Česká literatura 1890–1948* (2009), *Na písčítých půdách* (2011).

PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D.

Památník národního písemnictví, Praha; pavlicek@pamatnik-np.cz

Od cenzora úředníka k cenzorovi národním hrdinovi.**K postavám literární cenzury 1938–1945**

Prakticky po celé 20. století se literární komunikace ve středoevropském prostoru nacházela pod dohledem institucionalizované státní cenzury. V souvislosti s nástupem totalitárních režimů především od třicátých let dochází k systémovému uplatňování cenzurních nástrojů za účelem podřízení literatury vládnoucím ideologiím; autoři i celé jejich skupiny jsou postihováni zákazy či perzekvováni. V českém prostředí se v této době v beletrii či publicistice, především však v pozdějších memoárových textech, na první pohled paradoxně objevuje postava cenzora — národního hrdiny. Příspěvek se na příkladu charakteristiky několika modelových postav dobové cenzury i jejich obrazu ve zmíněných textech pokusí přiblížit proces formování tohoto fenoménu a zasadit jej rovněž do kontextu kolektivního vzpomínání na válečné události.

Tomáš Pavlíček absolvoval studium češtiny, občanské výchovy a dějepisu na PedF UK v Praze a doktorské studium tamtéž (disertace *Z literárního života druhé republiky, 1938–1939*), působil jako odborný pracovník Ústavu pro českou literaturu AV ČR, nyní působí jako vedoucí Literárního archivu PNP. Okruhy jeho badatelského zájmu jsou sociologie literatury, literární život od devadesátých let 20. století. Publikoval např. studii *Cenzurní systém, cenzurní zásah a literatura za druhé republiky* (*Literární ar-*

chiv 2006), podílel se na *Dějínách české literatury po roce 1945—1989* (2007—2008), je spolueditorem publikací *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře* (2012) a *Hlučná samota. Sto let Bohumila Hrabala: 1914—2014* (2014).

Mgr. Olga Pavlova

Univerzita Karlova, Praha; olga@czechcore.cz

Velkovýroba absolutna. Obraz první světové války v české antiutopické literatuře

Antiutopická literatura poukazuje především na nemožnost dosažení ideálního stavu společnosti, ruší představu o existenci všelidské utopie „slunečního státu“. Na rozdíl od dystopické literatury neposkytuje téměř žádnou naději na změnu. V české literatuře první poloviny 20. století nalezneme dva výrazné romány s dystopickou a antiutopickou tematikou, které současně reflektují události první světové války. Jedná se o Čapkovu *Továrnu na absolutno* a Hausmannovu *Velkovýrobu ctnosti*. Nejenže je román Jiřího Hausmanna reakcí na Čapkovu dílo, které vyšlo ve stejném roce, oba texty mají shodné náměty a konce; v obou případech se „největší válka“ zastaví před naprostým zhroucením světa a civilizace, bez zřejmého vítěze a bez vyřešení konfliktů, kvůli nimž krveprolití začalo.

Olga Pavlova studovala na Ústavu bohemistických studií na FF UK v Praze, v současné době působí jako doktorandka na Ústavu české literatury a komparatistiky tamtéž. V disertační práci se věnuje světové antiutopické literatuře a proměně jejího fikčního světa v průběhu 20. století, je editorkou sborníku *Lék pro entropii lidského myšlení. Antiutopické tradice ve světové literatuře* (2014).

doc. Anželina Penčeva, Ph.D.

Jugozapaden universitet Neofit Rilski, Blagoevgrad; an_pen@abv.bg

Válka imaginační, mystifikační, halucinační (v novější a nejnovější české próze)

Referát se pokusí rozebrat některá extrémně kontrarealistická zobrazení války v rámci postmoderního psaní především na základě tvorby J. Kratochvíla a J. Topola, ale i s některými přesahy, např. k tvorbě B. Hrabala. Bude poukázáno na různé postupy záměrné fikcionalizace reálných válečných událostí (prostor/y, postavy, relativizace nebo převrácení doložených faktů, použití emocionální, kolektivní či fiktivní paměti), ale i na literární

vytvoření zcela imaginární války (*Kloktat dehet*). Nabízený text bude pokračováním mých dosavadních bádání nad otázkou, zda nejnovější česká literatura dokáže interpretovat ty nejdramatičtější události českých (a československých) dějin postmoderně hravě a nezávazně.

Anželina Penčeva vystudovala bohemistiku na Sofijské universitě Sv. Klimenta Ochridského (absolutorium 1981). V roce 1997 získala titul Ph.D. na FF UK v Praze, obor česká literatura. Od roku 2003 působí jako docentka české literatury a slovanských literatur na Jihozápadní universitě v bulharském Blagojevgradu. Hlavní okruhy jejího zájmu jsou česká próza po roce 1989, český postmodernismus, český romantismus, teorie překladu, umění překladu. Monografie: *Двама дома на жанра. Типология на жанровите преходи между фолклора и литературата* (2002).

doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc.

Univerzita Karlova, Praha; vladimir.petkevic@ff.cuni.cz

Důsledky druhé světové války pro Pražský lingvistický kroužek

Příspěvek analyzuje na základě korespondence domácích i zahraničních členů Pražského lingvistického kroužku a na základě dalších dokumentů především publikační činnost spolku za války a těsně po ní. Za protektorátu byla ediční vědecká činnost Kroužku překvapivě velmi intenzivní, ale řada odborných plánů se buď vůbec neuskutečnila, nebo byla později domodifikována. Válka jako historický předěl ovlivnila i činnost Kroužku po roce 1945 a jeho konec, který souvisí s poválečným chaosem i s předválečnými metodologickými spory o strukturalismus v nově se formující lingvistice a literární vědě.

Vladimír Petkevič vystudoval MFF UK, obor matematické zabezpečení výpočetní techniky. Roku 1992 získal titul CSc. v oboru matematická kybernetika a teoretická kybernetika. Ve Výzkumném ústavu matematických strojů se podílel na vývoji operačních systémů pro sálové počítače, vyvíjel překladače programovacích jazyků a databázové programy. Od roku 1993 působí v Ústavu teoretické a počítačové lingvistiky FF UK. Habilitoval se roku 1996 tamtéž. Vydal publikace *Underlying Structure of Sentence Based on Dependency*, (1996, habilitační spis), *Statistiky češtiny* (2009, člen autorského týmu), *Pražská škola v korespondenci. Dopisy z let 1924–1989* (2014, s M. Havránkovou). Podílel se na tvorbě jazykových korpusů řady SYN (SYN2005, SYN2010, SYN2013PUB), uveřejnil okolo 27 knižních překladů z různých oborů, mimo jiné *Lingvistický slovník Pražské školy* (2005, s J. Tláskalem).

Mgr. Eva Pršová, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; eva.prsova@umb.sk

Obrazy vojny v próze pre deti a mládež

Myšlienkové a tvarové paralely prózy s tematikou vojny pre deti v slovenskom a českom kultúrnom kontexte sa dotýkajú nasledujúcich tém: romanticko-dobrodružný model zobrazovania vojny a „fantóm detského bojovníka“; detský hrdina ako obeť vojny v baladickom rozprávaní; holokaust v slovenskej detskej literatúre; tematizácia druhej svetovej vojny a SNP na základe citovej pamäte detstva ako východiska autentického rozprávania vojnových zážitkov; smrť dieťaťa v literárnom obraze. Interpretácie pohľady na vybrané prózy tematizujúce vojnu a sociálny konflikt sa zameriavajú na emblémové diela v tvorbe V. Šikulu, H. Zelinovej, J. Špit-zera, L. Granča, M. Ferka, J. Navrátila a ďalších.

Eva Pršová je absolventka učiteľského štúdia pre 2. a 3. stupeň Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici v kombinácii slovenský jazyk a hudobná výchova. Po praxi učiteľky základnej školy vyučuje na vysokej škole slovenskú a svetovú literatúru pre deti a mládež, didaktiku literatúry, interpretáciu umeleckého textu, tvorivú dramatikú a základy dramatického umenia. Hlavnými okruhmi bádateľského záujmu sú interpretácia textu v didaktickej komunikácii, literatúra pre deti a mládež a didaktika literatúry. Je autorkou vedeckej monografie *Rozvoj literárnej kompetencie metódami tvorivej dramatickej* (2010) a odborného textu *Aktivizácia žiakov metódami dramatickej výchovy* (2000).

PhDr. Tereza Riedlbauchová, Ph.D.

Památník národného písennictví, Praha; riedlbauchova@pamatnik-np.cz

První světová válka v denících a vzpomínkách Anny Lauermannové-Mikschové

Příspěvek bude zkoumat zejména to, jak válka zasáhla válka do každodenního pražského života a jak fungovaly salony během války. Dále se bude zabývat konfrontací autorky deníků s válečnými invalidy, ztvárněním hromadné smrti ve srovnání s umíráním Otokara Theera a porovná deníky a vzpomínky.

Tereza Riedlbauchová vystudovala český jazyk a literaturu a francouzštinu na FF UK v Praze, tamtéž doktorandské studium v Ústavu české literatury a literární vědy a Master 2 se zaměřením čeština — střeoevropská studie na Sorbonně. Tam v letech 2007—2011 působila jako lektorka češtiny. V současnosti pracuje v Památníku národního písennictví jako vědecká tajemnice a zástupkyně ředitele. Zabývá se především

českou literaturou druhé poloviny 19. století s přesahem k francouzské literatuře a kontextu dobového umění, např. v monografii *Julius Zeyer a jeho vztah k francouzské kultuře* (2010). Je rovněž básnířkou, nakladatelkou (Literární salon) a organizátorkou literárních večerů a festivalů.

doc. Charles Sabatos, Ph.D.

Yeditepe Üniversitesi, İstanbul; csabatos@hotmail.com

Paměť tureckých válek v meziválečné a současné české a slovenské literatuře

Literární reprezentace tureckých válek 16. a 17. století v české a slovenské literatuře jsou utvářeny kombinací historického odkazu konfliktu mezi Osmanskou říší a Habsburky s mytickými prvky orientalistických fantazií. Historická fikce meziválečného Československa, jako například soubor historických próz Františka Volfa *Turecká vojna* (1938) nebo „románová pověst“ Joža Nižňánského *Studňa lásky* (1935), vnímala období tureckých válek v kontextu úsilí o vytvoření nových národních identit po nabytí nezávislosti a sjednocení. Ve 21. století, kdy Turek už nepředstavuje obrazného, ba ani mytického nepřítele, ale realistickou, občas i sympatickou postavu, jako v populárních románech Jany Solemové (*Půlměsíc nad Dunajem*, 2010) a Juraje Červenáka (*Strážcovia Varadína*, 2010), paměť tureckých válek odhaluje konstrukci současných (postsocialistických) evropských identit.

Charles Sabatos vystudoval mezinárodní a kulturní studia a francouzskou literaturu v Seattlu a Pittsburghu, doktorát ze srovnávací literatury získal na University of Michigan. Působil na Oberlin College (Oberlin, Oklahoma) a nyní učí na Yeditepe Üniversitesi (İstanbul, Turecko). Badatelsky se zaměřuje zejména na moderní český a slovenský román a na středoevropskou literaturu v komparatistické perspektivě. Je autorem monografie *Mit ve Tarih Arasında: Orta Avrupa Edebiyat Tarihinde Türk İmgesi* (2014).

PhDr. Ondřej Sládek, Ph.D.

Akademie věd ČR, Brno — Masarykova univerzita, Brno; sladek@ucl.cas.cz

Pražský lingvistický kroužek v období protektorátu

Cílem příspěvku je nastítnit obtížnou situaci české vědy (zvl. literární vědy a lingvistiky) v období německé okupace, která po uzavření českých vysokých škol ztratila významnou institucionální základnu. Čeští literární vědci a lingvisté přesto intenzivně pracovali na svých výzkumných pro-

jektech. Přes řadu finančních a publikačních obtíží se jim podařilo vydat několik zásadních publikací (viz např. práce členů PLK). Některé knihy vznikly dokonce v přímé reakci na aktuální politickou, kulturní a společenskou situaci v zemi (R. Jakobson, V. Mathesius, J. Mukařovský).

Ondřej Sládek je vedoucím oddělení teorie literatury Ústavu pro českou literaturu AV ČR, kromě toho přednáší na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Zabývá se literární teorií, naratologií, strukturalismem, dějinami české literatury a literární vědy. Je autorem monografie *The Metamorphoses of Prague School Structural Poetics* (2015).

Mgr. Klára Soukupová

Univerzita Karlova, Praha; kl.soukupova@seznam.cz

Nostalgické vzpomínky na dětství za druhé světové války v českých autobiografiích

Příspěvek se zaměří na zobrazení dětství, které hrdina vyprávění prožíval za druhé světové války. Jako zdrojové texty pro analýzu budou využity autobiografie českých, sekundárně i světových autorů. Na příkladu děl Ivana Klímy a Arnošta Lustiga poukážeme na paradoxní střetávání nostalgického zabarvení vzpomínky a dodatečného povědomí o hrůzách odehrávajících se v pozadí válečných událostí. Kromě autorské reflexe tohoto rozporu bude třeba zohlednit i specifikum memoárových záznamů týkajících se doby dětství a jejich literárnost s ohledem na referenční status žánru autobiografie.

Klára Soukupová vystudovala český jazyk a literaturu a komparatistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde od roku 2012 pokračuje v doktorském studiu. Zaměřuje se na literární teorii, střeoevropskou literaturu a žánr autobiografie, publikovala například studie *Autobiografie: žánr a jeho hranice* (Česká literatura 2015), Karel Čapek v kontextu střeoevropské literatury (in *Grenzüberschreitungen. Beiträge zur VIII. Internationalen Westslawistischen interFaces-Konferenz in Leipzig*, 2013). Pracuje na disertační práci *Autobiografie v kontextu teorie pozicionality*.

Mgr. Anna Stejskalová

Univerzita Karlova, Praha; anna.vondrichova@gmail.com

Motiv holokaustu v Přestupném roce Jiřího Koláře

Přestupný rok byl poprvé publikován v *Díle Jiřího Koláře* jako svazek VI roku 1996 a obsahuje záznamy datované 21. 3. až 20. 12. 1955. Pečlivé chro-

nologické dělení je však záměrně zavádějící — časoprostor textu se rozpíná přes hranice daného roku i Československa. Kolář spojuje folklor, svědectví válečných vězňů, záznamy kolonizátorů, překlady amerických básníků, dopisy osobností 19. století i všednodenní promluvy, aby tak vypovídal o nekonečných paralelách dějin, ale i o limitech autobiografie. Mnohé ze záznamů tematizujících holocaust se později objevují i ve sbírce *Černá lyra*, která podle Kolářových slov „měla být dějinami lidské podlosti, ukončenými svědectvími z koncentračních táborů“. V referátu se proto soustředíme nejen na význam tohoto motivu v *Přestupném roce*, ale též na tento pro Koláře specifický druh autointertextuality.

Anna Stejskalová působí jako doktorandka na Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Tématem její disertace jsou proměny a podoby autobiografie, práce se zaměřuje především na dílo Jiřího Koláře, Jana Zábřany a Bohumily Grögerové a Josefa Hiršala. Na ústavu vyučuje semináře o autobiografii a literární teorii, podílela se na překladu výboru *Před potopou. Kapitoly z americké literární kritiky 1930—1970* (2010) a soustavně se věnuje literární publicistice. Hlavním okruhem jejího zájmu je česká a angloamerická literatura.

Dr. Ursula Stohler

Universität Zürich; ustohler@outlook.com

Téma druhé světové války v českých čítankách 1948—2010

Příspěvek se zabývá otázkou, jak se měnil obraz války v českých čítankách během komunistického režimu a v následujícím období až do současnosti. Čítanky představují nástroj vytváření kulturní paměti, jejich prostřednictvím vládnoucí režim explicitně i implicitně formuluje své cíle a hodnoty. Za socialismu bylo téma války účelově využíváno v zájmu státní propagandy a v čítankách je proto hojně zastoupeno. Líčení hrůz fašismu sloužilo jako ospravedlnění socialistického režimu. V období po roce 1989 téma války z čítanek nemizí, vybrané úryvky z literárních děl však zdůrazňují jiné aspekty: místo obrazů hrdinství a obětavosti převládá kritika nesmyslnosti války.

Ursula Stohler se zabývá literární vědou v rámci slavistiky (rusistika, bohemistika, polonistika). Studovala na univerzitě ve Fribourgu (Švýcarsko). Doktorské studium rusistiky absolvovala na univerzitě v Exeteru v Anglii. V letech 2007—2008 působila v oddělení didaktiky Pedagogického ústavu na univerzitě v Bernu. Poté se věnovala badatelské práci na katedře české literatury v Praze a v Curychu na základě grantu Švýcarského národního fondu. Tématem její habilitační práce jsou dějiny mentalit v české kultuře.

PhDr. Václav Velčovský, Ph.D.

Univerzita Karlova, Praha; vaclav.velcovsky@seznam.cz

Lingvistické ve válce — hodnoty v konfliktu

Politicky extrapolované období let 1939 až 1945 způsobilo hlubokou axiologickou restrukturalizaci celé společnosti. Jazykový kód jako takový začal mít silný hodnotový aspekt a mluvčí k němu zaujímali obranné postoje. Symbolická hodnota jazyka byla přitom využívána jak proudem demokratickým či odbojovým, tak nacionálně socialistickým. Hodnotové pojmání jazyka i metajazyka se stalo příznačným znakem společenské angažovanosti. Příspěvek na příkladech odborné, publicistické i umělecké tvorby Františka Trávníčka, Františka Oberpfalcera a Paula Eisnera demonstruje, jak byla pojmána i využívána symbolická hodnota jazyka za druhé světové války a jak se měnily postoje obyvatelstva ke komunikačnímu kódu.

Václav Velčovský Vystudoval český jazyk a literaturu a dějepis na Pedagogické fakultě UK, doktorát z pedagogiky získal tamtéž. Studoval také slavistiku na univerzitě v Lipsku. V současné době je řešitelem projektu GAČR Čeština pod hákovým křížem. Ve své vědecké tvorbě se zaměřuje na současnou i historickou jazykovou politiku a na česko-německé vztahy. Vydal monografii *Nesoužití* (2014), která tematizuje jazykovou složku historických vztahů mezi Čechy a sudetskými Němci od 18. do 20. století.

doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Univerzita Hradec Králové; alena.zachova@uhk.cz

Rodinná paměť tematizující válečný konflikt v literatuře

Každá generace je svědkem řady významných událostí, válka a válečné konflikty patří k těm, které zásadním způsobem ovlivňují celou společnost, podílejí se na utváření historické a kulturní paměti své doby. Vnímání těchto událostí je sice individuální, ale vzpomínky zůstávají vždy kolektivní. Zajímá nás proto, jakým způsobem osobní vzpomínky a zkušenosti konstituují rodinnou paměť a jak se tematizují v memoárové a umělecké literatuře.

Alena Zachová působí jako vedoucí katedry českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Dlouhodobě se zabývá problematikou interpretace uměleckých textů a genderem v literatuře. Vydané monografie: *Mýtus jako paměť prózy* (2002), *Výzva interpretace* (2007), *Rod v memoárech* (s M. Filipowiczem, 2009), *Čtenářství a čtenářská gramotnost* (2013).

doc. PhDr. Miroslav Zelinský, CSc.

Slezská univerzita, Opava; miroslav.zelinsky@seznam.cz

Válka jako prostor v ergodické literatuře

Příspěvek se věnuje podobám a funkcím válečných prostorů a konfliktů v počítačových hrách. Herní svět eviduje v současné době více než 350 počítačových her, ve kterých není prostor válečných operací obou světových válek využit pouze jako pozadí, ale také určuje strategický postoj „čtenáře“. Příspěvek představí svět počítačových her s válečnou tematikou jako specifickou verzi ergodické literatury (Espen J. Aarseth) s významovými recepčními důsledky jejich imerzivního působení. Zvláštní kategorii tvoří hry pracující s prostorem alternativní historie, tedy dějin, které se nestaly.

Miroslav Zelinský vystudoval Univerzitu J. E. Purkyně v Brně (dnes Masarykova univerzita), obory čeština — dějepis. Dále působil na Ústavu pro českou a světovou literaturu (později Ústav pro českou literaturu), na Ostravské univerzitě, na Universität Erfurt, na Slezské univerzitě v Opavě a na Univerzitě Konštantína Filozofa v Nitře. Zabývá se zejména českou a slovenskou literaturou, estetikou, mediálními a vizuálními studii. Podílel se na přípravě slovníkových publikací — *Slovník české prózy 1945—1994* (1994), *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945—2000* (2002). Vydal monografie *Texty a obrazy. Stopy, které zůstaly* (2008) a *Teorie a praxe kulturních průmyslů* (2012).

Blok III: Performativita války v české literatuře

Koordinátor: PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.

Blok se hodlá věnovat způsobům a formám performativity v české literatuře s válečnou tematikou. Bude se zabývat jak performativitou v rámci textu/díla samého (procesem a prostředky performativity v dílech zabývajících se válkou nebo dílům s válečnou tematikou, která implikují performativitu rodu/gender a jazyka), tak performativitou v rámci interpretace textu/díla: čtenářské recepční performativité a především pak široké oblasti multimediální reprezentace literatury s tématem války ve filmu, v televizi, na divadle apod.

prof. Dr. Veronika Ambros

University of Toronto; veronika.ambros@utoronto.ca

Švejkova anabáze z Prahy do Berlína, Kalifornie a zpět. Dramatické proměny Haškova románu jako ozvěny dvou válek

Josef Švejk se ve své poněmčené podobě proslavil díky dramatizaci, která se oficiálně pojila se jménem Maxe Broda a jeho spolupracovníka Hanse Reimanna, ale ve skutečnosti šlo o podobu, které se jí dostalo na základě spolupráce režiséra Erwina Piscatora s Bertoltem Brechtem a výtvarníkem Georgem Groszem. Piscatorova koncepce politického divadla byla úzce spojena s touto inscenací, právě tak jako Brechtova teorie tzv. epického divadla. Brechtova divadelní verze dobrého vojáka za druhé světové války zůstala ovšem po dlouhou dobu v šupletí. Na rozdíl od ní se dvě divadelní podoby Švejka v šedesátých letech minulého století ve zpracování Jana Grossmana a Pavla Kohouta těšily velké oblibě nejen v Praze. Ve svém příspěvku se chci zabývat nejen koncepcí války v každém z těchto děl, ale i způsobem, jak ji představují.

Veronika Ambros se zabývá sémiotikou, českou literaturou, divadlem, dramatem, filmem a literární teorií. Vystudovala v Kolíně nad Rýnem, doktorát z oboru slavistika a politologie získala na Svobodné univerzitě v Berlíně. Působí na katedře slavistických jazyků a literatury — v Centru pro srovnávací literaturu Torontské univerzity. Výběr z publikací: *Pavel Kohout und die Metamorphosen des sozialistischen Realismus* (1993), *Structuralism(s) Today* (2009, koeditorka), *Walking Past Each Other Chekhovian ‚Echoes‘ in Czech Drama*, in *Re-Writing Chekhov: The Text and its Mutations* (2012), *How Did the Golems (and Robots) Enter Stage and Screen and Leave Prague?*, in *History of the Literary Cultures in East-Central Europe* (2010).

doc. PhDr. Renáta Beličová, Ph.D.

Žilinská univerzita; rbelicova@me.com

Umelecká forma — jedinečný priestor utvárania historickej pamäte.

***Apolloopera*, melodráma o jednom bombardovaní pre zbor, herca a trombón**

Príspevok sa sústreďí na umeleckú transformáciu osobných denníkov, zápisov a spomienok Marka Piačeka. Pokúsi sa načrtnúť, ako sa obsahy individuálnej pamäte prostredníctvom umenia stávajú súčasťou kolektívnej pamäti, odpovedať na otázku ako umenie selektuje, modifikuje, hyperbolizuje i marginalizuje, tj. ako prispieva k uchovávaniu a zároveň utváraniu pamäti.

Renáta Beličová študovala hru na klavíri na Konzervatóriu v Žiline a VŠMU v Bratislave, slovenský jazyk a literatúru v Nitre, hudobnú vedu na Masarykovej univerzite v Brne. Působí v Ústave literárnej a umeleckej komunikácie v Nitre, kde vypracovala teóriu recepcnej hudobnej estetiky (*Recepčná hudobná estetika: Introdukcia*, 2002).

Mgr. Jean Boutan

Université Paris-IV Sorbonne; jean.boutan@gmail.com

Češství a ženství ve zbrani: dívčí válka jako pokus o konstrukci české národní epopoje v době obrození

Znovuobjevení motivu dívčí války v literatuře konce 18. století nabízelo obrozenecké generaci látku na stvoření národní epopoje, jak ji uskutečnil zejména Šebestián Hněvkovský v básni *Děvín*. Zároveň se tento motiv stal symbolem češství, a to nejspíše v očích německých básníků, na základě představ germánství jako „mužského“ a slovanství jako „ženského“ národu: chopivší se mužských atributů, mohly české „mužatky“ představovat samo národní obrození. Tento postup ilustrovaly i postavy „amazonek“ na barikádách roku 1848.

Jean Boutan působí v Centru středoevropských studií na Sorbonně. Okruhy jeho badatelského zájmu jsou česká a německá literatura první poloviny 19. století a estetický formalismus. Téma připravované disertace je *Dívčí válka v německé a české literatuře první poloviny 19. století*. Překlady: Otakar Hostinský: *Le principe de l'esthétique*, Mojmir Grygar: *L'art abstrait du point de vue de la sémiotique*, in *Les Enfants de Herbart. Formalisme esthétique en Europe centrale* (www.formesth.com).

Univ.-Prof. Mag. Dr. Peter Deutschmann

Paris-Lodron-Universität Salzburg; peter.deutschmann@sbg.ac.at

Tygrí skoky do minulosti. Česká historická dramata vzniklá během první světové války

Současní teoretici kulturní paměti zastávají názor, že paměť aktualizuje to, co současnost považuje za důležité. Příkladem mohou být různá výročí, jež jsou oslavována dle současného výběru. Walter Benjamin označuje používání minulého za „tygrí skok do minulosti“. Reprezentace minulosti s sebou vždy nese stopy té doby, od níž se paměť odráží. V této souvislosti budou v příspěvku představena nejvýznamnější historická dramata, která byla napsána těsně před první světovou válkou či během ní: *Král Rudolf Jiřího Karáska* ze Lvovic, *Přemyslovci* Otokara Fischera, *Boleslav Ukrutný*

Františka Zavřela a *Husité* Arnošta Dvořáka. Důraz bude kladen na interpretaci reprezentované minulosti, a tím na situaci první světové války.

Peter Deutschmann studoval slavistiku a germanistiku ve Štýrském Hradci, kde též obhájil disertaci (2001) a habilitaci (2012). Od roku 2012 je profesorem slavistiky v Salcburku. Zabývá se českou a ruskou literaturou a kulturou od 18. století, teorií kultury a literatury a teorií systémů. Publikoval například: *Intersubjektivität und Narration: Gogol', Erofeev, Sorokin, Mamleev* (2003, et al.), *Allegorien des Politischen. Zeitgeschichtliche Implikationen des tschechischen historischen Dramas* (v tisku, 2015) a *Sozialismus und Schizophrenie*, in *Wiener Slawistischer Almanach* 2006.

Mgr. Martin Foret

Univerzita Palackého, Olomouc; martin.foret@upol.cz

Reflexe války a konfliktu v českém komiksu

Příspěvek bude sledovat různé formy reprezentace války v domácím komiksu, a to reflexi obou světových válek i následné „války studené“, tedy reflexí válečných událostí v době vzniku příslušných děl žitých i vzpomínaných. Soustředí se především na rozličnost způsobů, jimiž jsou obraz války a vzpomínky na ni v různých podobách v komiksových dílech zpracovány. Snahou je rovněž postihnout historické souvislosti a vztah jednotlivých reprezentací války k daným ideologickým rámcům.

Martin Foret vystudoval filozofii, bohemistiku a žurnalistiku na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, kde nyní přednáší teorii obrazu a vizuální studia. Badatelsky se zaměřuje především na problematiku vizuální komunikace a vztah obrazu a textu. Dlouhodobě se věnuje teorii komiksu. V letech 2010–2012 pracoval v projektu *Komiks: Dějiny — teorie*, je jedním z koordinátorů Centra pro studia komiksu a spoluautorem *Dějin československého komiksu 20. století* (2014).

Anna Förster, M.A.

Universität Erfurt; anna.foerster@uni-erfurt.de

Vyprávět o dějinách „proudem“: Jaroslav Hašek — Bohumil Hrabal — Jáchym Topol

V próze Jáchyma Topola hrají české dějiny zásadní roli. V románu *Sestra* ani v nejnovějším románu *Chladnou zemí* se však nevyskytují prvky historického vyprávění ve vlastním smyslu, nýbrž objevuje se tu amalgám mlu-

vení či snění o dějinách, kompoziční a jazykový ‚zmatek‘ a problematizace konvenčních konceptů vypravěče a času. Příspěvek se bude věnovat tezi, že takovým psaním Topol nevyzněl znovu běh historického vyprávění, ale vyhrotil způsob, který má v české literatuře prominentní předchůdce: Jaroslava Haška a Bohumila Hrabala. Příspěvek bude zkoumat literárněhistorickou zátěž Topolova psaní o dějinách, jako jsou např. jazyková hyperaktivita Haškova *Švejka* nebo takzvané „psaní proudem“ B. Hrabala.

Anna Förster studovala překladatelství a tlumočnictví (čeština, francouzština) na Univerzitě v Lipsku. Doktorát absolvovala na katedře slavistické literární vědy na Univerzitě v Erfurtu, kde působí jako odborná asistentka. Téma její disertace je *Historické vyprávění v současné české literatuře (na příkladu děl Jáchyma Topola a Jiřího Kratochvíla)*. Výběr z publikací: *Distanz* (2015, ed., s N. Schmidtovou), Švejk töten. *Distanz und Kanonisierung* in Jáchym Topols Sestra (tamtéž), *Vom Leben und Sterben des tschechischen Karnevals. Die Samtene Revolution in Werken von J. Topol und J. Kratochvil*, in *Slavische Identitäten. Paradigmen, Poetiken, Perspektiven* (2014, et al.).

Takako Fujita, M.A.

University of Tokyo — Freie Universität Berlin; takakox2002@yahoo.com

Vliv války na Franze Kafku a performativita v jeho dílech

Franz Kafka si do deníku zapsal jen krátkou zprávu o vypuknutí první světové války, přesto na něj válka měla vliv. V jeho dílech můžeme najít situace, které bychom pojmenovali jako performativní promluva nebo performativ. Ne náhodou se jeho první povídka, v níž zachytil dva rozhovory a poukázal na problém jazyka, jmenuje *Popis jednoho zápasu*. Performativita v Kafkových dílech není vždy tak jasná jako například v *Ortelu* či *Proměně*; třeba v próze *V trestanecké kolonii* je komplikovaná. V jeho dílech se zrcadlí také jazykový problém soudobé Prahy. Příspěvek se pokusí ukázat vliv války na Franze Kafku a performativitu v jeho dílech.

Takado Fujita je doktorandkou germanistky na Tokijské univerzitě (a hostující doktorandkou na Svobodné univerzitě Berlíně). Zabývá se dílem Franze Kafky, českými dějinami a židovskými studii. Pracuje na disertaci *Vypravěčské umění a nesrozumitelnost v díle Franze Kafky*. Publikace: *Die Verwandlung der Literatur durch Übersetzung. Glücksfall und Unglücksfall*, in *Empathie und Distanz. Zur Bedeutung der Übersetzung aktueller Literatur im interkulturellen Dialog* (2009); Prag, ein Begegnungsraum mit allen Möglichkeiten — Merkwürdige Gestalten im Werk Franz Kafkas, in *Deutsch im interkulturellen Begegnungsraum Ostmitteleuropa* (2010).

doc. PaedDr. Martin Golema, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; martin.golema@umb.sk

Od orální performancie k písomnému záznamu.**Dva životy „dívčí války“ ako zakladateľskej vojny funkcií**

Cieľom príspevku je upozorniť, vychádzajúc z téz W. J. Onga, na niektoré zreteľné stopy orálneho podania, fixované v českých stredovekých kronikách. Tie podporia tézu, že mýtická „dívčí válka“ je metaforou indoeurópskej zakladateľskej vojny funkcií (v zmysle zistení G. Dumézila). Môže to bližšie osvetliť staršiu, s orálnou performanciou spojenú fázu života príbehu, predstavujúceho viacúrovňovú mýtickú sociogóniu ideálnej a ucelenej trojfunkčnej spoločnosti. Vzájomné hierarchické postavenie mužov a žien v rodinnom spoložití i hierarchické postavenie funkčných stavov v prístupe k politickej moci v príbehu „dívčí války“ definovalo rovnaké pravidlo, zreteľná vzájomná „sebebodobnosť“ sociálneho mikrokozmu a makrokozmu bola s použitím metafory vystavaná na prísnej a jednoduchej symetrii veľkých a malých meradiel. Chceme sa v súvislosti s metaforickou vojny dotknúť aj problému konceptuálnych metafor a ich fungovania v orálnom a chirografickom prostredí.

Martin Golema pracuje ako docent teórie a dejín slovenskej literatúry. Zaoberá sa problémom predhistórie literatúry u Slovanov a metodológiou literárnej vedy. Z publikovaných prác: *Stredoveká literatúra a indoeurópske mytologické dedičstvo* (2006), *Predhistória literatúry u Slovanov* (2013).

Madlene Hagemann, M.A.

Universität Passau; madlene.hagemann@uni-passau.de

Alois v ríši symbolů. Kreslená post-paměť druhé světové války

Počínaje *Aloisem Nebelem* (2003) se současný český komiks často věnuje historickým tématům. Na rozdíl od většiny příkladů však *Alois Nebel* funguje nejen jako post-memory (M. Hirschová), ale může být považován i za meta-reflexi podmínek této postpaměti. Hrdina je pronásledován minulostí, jíž nebyl svědkem, a tento paradox se odráží i ve výtvarné koncepci komiksu. Stejně jako komiksově panely jsou také v Aloisově paměti vedle sebe různé časové roviny, smysluplně spojeny jsou jen pomocí (obrazových) symbolů, jako je např. nacistický nápis „Arbeit macht frei“. Efekt vizuálního vyprávění komiks zvyšuje prostřednictvím intermediálních od-

kazů, například k Menzelovu filmu *Ostře sledované vlaky* (1966). Kombinací teorie intertextuality a kulturní paměti s ikonickým obratem v kulturních studiích se snažíme ukázat, jak (obrazové) symboly představují postpaměť v komiksu *Alois Nebel*.

Madlene Hagemann vystudovala rusistiku a bohemistiku, etnologii a historii se zaměřením na střední a východní Evropu na univerzitách v Pasově a Mnichově. Od roku 2012 je asistentkou na katedře slovanských literatur a kultur na Univerzitě v Pasově a píše disertaci o reprezentaci pracovní migrace v současné ruské literatuře. Její akademické zájmy leží v oblasti současné české literatury, koncepce střední Evropy, teorie kulturní paměti a post-sovětské literatury v Ruské federaci a střední Asii.

Dipl.-Ing. Gernot Howanitz, M.A.

Universität Passau; gernot.howanitz@uni-passau.de

Alois v říši symbolů. Kreslená post-paměť druhé světové války

Počínaje *Aloisem Nebelem* (2003) se současný český komiks často věnuje historickým tématům. Na rozdíl od většiny příkladů však *Alois Nebel* funguje nejen jako post-memory (M. Hirschová), ale může být považován i za meta-reflexi podmínek této postpaměti. Hrdina je pronásledován minulostí, jíž nebyl svědkem, a tento paradox se odráží i ve výtvarné koncepci komiksu. Stejně jako komiksové panely jsou také v Aloisově paměti vedle sebe různé časové roviny, smysluplně spojeny jsou jen pomocí (obrazových) symbolů, jako je např. nacistický nápis „Arbeit macht frei“. Efekt vizuálního vyprávění komiks zvyšuje prostřednictvím intermediálních odkazů, například k Menzelovu filmu *Ostře sledované vlaky* (1966). Kombinací teorie intertextuality a kulturní paměti s ikonickým obratem v kulturních studiích se snažíme ukázat, jak (obrazové) symboly představují postpaměť v komiksu *Alois Nebel*.

Gernot Howanitz vystudoval slavistiku a informatiku na univerzitách v Salcburku, Moskvě a Praze. Od roku 2012 působí jako vědecký spolupracovník na Univerzitě v Pasově, v letech 2013–2016 byl stipendistou Rakouské akademie věd, od roku 2014 je spoluvydavatelem vědeckého časopisu *Digital Icons: Studies in Russian, Eurasian and Central European New Media*. Jeho disertační práce se věnuje strategiím sebeprezentace ruských spisovatelů na internetu. Zabývá se současnou českou, ruskou a polskou literaturou, teorií kulturní paměti, internetovou kulturou a digital humanities. Byl jedním z editorů sborníku *Slavische Identitäten: Paradigmen, Poetiken, Perspektiven* (2014).

PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; jungmannova@ucl.cas.cz

Tematika druhé světové války v dramatech Milady Součkové

Příspěvek se bude zabývat ohlasem okupace a druhé světové války v dramatickém díle Milady Součkové, a to v komparaci s jinými autorčinými díly (především s deníky, které si psala v roce 1939), jakož i v kontextu s jedinou současnou inscenací její hry (inscenací hry *Historický monolog* z roku 2010). Referát bude srovnávat performativitu dramatu s performativitou scénické interpretace tohoto díla.

Lenka Jungmannová vystudovala divadelní vědu a komparatistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (doktoráty získala na katedře divadelní vědy tamtéž). V Ústavu pro českou literaturu AV ČR, pracuje od roku 1998 (dříve v oddělení teorie, nyní v oddělení pro výzkum 20. století a literatury současné), v letech 2002–2007 působila rovněž jako odborná asistentka na katedře divadelní vědy FF UK. Zabývá se teorií dramatu a českou dramatikou po roce 1948 (především tzv. zakázanou dramatikou, zvláště pak dílem V. Havla) a také „novým dramatem“ po roce 1989. Je editorkou divadelních her V. Havla, K. Sidona, P. Landovského, E. Bondyho, P. Zelenky, D. Drábka aj.

prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.

Univerzita Karlova, Praha; vjust@email.cz

Karl Kraus, Jaroslav Hašek a světová válka (role médií ve válce i mimo ni)

Haškovy *Osudy dobrého vojáka Švejka* a drama Karla Krause *Die letzte Tage der Menschheit* mají společného mnohem víc, než že vznikaly ve stejné době a reprezentují typický středoevropský postoj ke zbyrokratizovanému světu a k dějinám. Obě totiž používají „bezkomentářovou“ metodu ironické citace, parafráze, slovní koláže či asambláže, vyznačují se faktickou absencí kladných hrdinů a ironickým postojem k jazyku. Právě ten jak u Krause, tak u Haška vytváří postavy, nikoli naopak. Médium jazyka, nikoli to, o čem vypráví, je tu poselstvím (v duchu pozdějších teorií Marshalla McLuhana, Umberta Eca či Viléma Flussera). Proto mají obě díla přesah do aktuálních poloh kritického myšlení o roli médií ve společnosti, jež je jimi formována v pospolitost.

Vladimír Just studoval divadelní vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kandidaturu získal v Kabinetu pro studium českého divadla ČSAV. Od roku 1996 působí na katedře divadelní vědy FF UK (od roku 2004 jako docent, od roku 2011 jako pro-

fesor). V letech 1989—2005 byl šéfredaktorem časopisu *Divadelní revue*. Profesní okruhy jsou české divadlo 20. století, divadlo tzv. malých scén, kritická reflexe médií, dramatika Václava Havla, faustovský mýtus. Vydal knihy *Proměny malých scén* (1984), *Divadlo plné paradoxů* (1989), *Věc: Vlasta Burian*, (1991), *Vlasta Burian — Mysterium smíchu* (1993), *Werichovo ABC* (2000), *Divadlo v totalitním systému* (2010), *Faust jako stav zadlužení* (2014). Publikoval i v řadě jiných jazyků.

doc. PhDr. Ivan Klimeš

Katedra filmových studií FF UK, Národní filmový archiv; ivan.klimes@ff.cuni.cz

Protektorátní projekt kolaborantského filmu: *Kníže Václav*

Na podnět Úřadu řííšského protektora začal v roce 1942 Lucernafilm připravovat historický velkofilm *Kníže Václav*. Scénář napsali režisér František Čáp, kunsthistorička Alžběta Birnbaumová a herec Zdeněk Štěpánek. Projekt souvisel s nacistickou interpretací svatováclavské tradice jako odvěké spolupráce českých zemí s německou říší. V pozadí nakonec nedokončeného projektu ovšem vznikl projekt další, a to scénář filmu *Libuše* plánovaného Lucernafilmem na dobu po osvobození.

Ivan Klimeš je filmový historik, který působí na Katedře filmových studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (posledních deset let jako vedoucí) a v Národním filmovém archivu. Zabývá se českým filmem a je předsedou České společnosti pro filmová studia. Mimo jiné publikoval: *Kinematograf! (Věncem studií o raném filmu)*, 2014; *Kultura a totalita II. — válka*, 2014 (s J. Wiendlem, eds.); *Ej, bogatýre Makoviči obrazotvorče... (Z korespondence Martina Friče a Jaroslava Žáka 1938—1948)*, 2014.

Mgr. Eva Krásová

Univerzita Karlova, Praha; eva.sta@seznam.cz

Pohyb po bojišti, pohyb po textu

Zkušenost pohybu po bojišti je bezpochyby jedním z emblematických prožitků 20. století. Nepravdělná trajektorie individua, zmítaného ze strany na stranu tu vlivem kolektivních hnutí, tu z popudu individuální vůle, črtá po bitevním poli nahodilý obrazec, který jako by byl dokladem nesmyslnosti celého podniku. Popis válečné vřavy v povídce Richarda Weinera Ztřeštěné ticho nápadně ukazuje některé základní rysy této specifické zkušenosti. Zkušenost pohybu po bojišti zde byla použita nejen jako téma, nýbrž i jako paradigma pro strukturaci textu a modelaci přístupu čtenáře. To je dokladem teze, že mi-

metický rozměr není v literatuře 20. století zachován prostřednictvím nápodoby zobrazeného, ale prostřednictvím nápodoby strukturního utváření zobrazeného neboli mimese tvaru, která se stala do jisté míry ražbou modernity.

Eva Krásová je doktorandkou oboru obecná a srovnávací literatura (komparatistika) na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Zabývá se zejména francouzskou sémiotikou a dějinami strukturalistického myšlení. Dokončuje disertaci věnovanou myšlení Émila Benvenista, jehož studie také přeložila do češtiny.

PhDr. David Kroča, Ph.D.

Masarykova univerzita, Brno; kroca@ped.muni.cz

Paradoxy válečné paraboly: performativita Mahlerova *Mlýna*

Referát se bude zabývat modelovým dramatem Zdeňka Mahlera *Mlýn* (1965), které se odehrává za okupace ve vojenském výcvikovém prostoru a v přílehlém koncentračním táboře. Příspěvek ukáže, jak historické reálie druhé světové války slouží jako pozadí pro mnohovýznamové a nadčasové dramatické podobenství. Mezi prostředky performativity přiřadí nejen využitý princip intermediální jevištní instalace s filmovými projekcemi, nýbrž i prezentaci ústřední postavy nacistického provokatéra, jehož identita je konstruována záměrně falešně.

David Kroča absolvoval obor český jazyk a literatura a občanská výchova na Pedagogické fakultě a doktorské studium české literatury na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde také složil rigorózní zkoušku (2007). Od roku 1999 působí na katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty MU. Zabývá se teorií literatury, zejména teorií dramatu a interpretací. Je autorem monografie *Poetika dramatu a básně Josefa Topola* (2005), podílel se na projektu *Dějiny české literatury 1945–1989* (2007–2008) a přispěl do řady kolektivních monografií.

Mgr. Martin Kuba

Západočeská univerzita, Plzeň; kuba@gymi.cz

Dialog jako obraz boje

Referát se pokusí charakterizovat literární prostředky starších českých textů (s přihlédnutím k textům cizí provenience, jejichž dopad na české prostředí je prokázán), jejichž motivací je obraz boje, zbraní a války. Z hlediska výskytu tematických prostředků, se zvláštním zřetelem na je-

jich užití v textech dialogické formy, se dále pokusí popsat konstituci představy boje/války jako fenoménu středověkého myšlení a další vývoj této představy v české literatuře.

Martin Kuba absolvoval Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové, působí na Gymnáziu v Mimoni a je doktorandem na katedře českého jazyka Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Jeho odborným zájmem je starší česká a německá literatura a regionální autoři. Publikoval studie *Povídka Josefa Šíra Pašerák, in Setkání s druhým* (2006), *Oráč z Čech, in Česká literatura rozhraní a okraje* (2010). Tématem jeho připravované disertace je dialogická forma v textech starší české literatury.

doc. PhDr. Nadežda Lindovská, PhD.

Vysoká škola múzických umení, Bratislava; lindovska@vsmu.sk

Divadelná hra Nataše Tanskej *Uľa*

(Slovenské národné povstanie ženskými očami)

Divadelná hra Nataše Tanskej s povstaleckou tematikou *Uľa* vznikla v spolupráci s režisérkou Magdou Husákovou-Lokvencovou pre divadlo Nová scéna v Bratislave. Hra bola zaradená do repertoáru (v roku 1959), ale premiéra sa napokon nekonala. Časom sa na text zabudlo, zachoval sa však v pozostalosti režisérky a prvýkrát bol uverejnený v roku 2014. Referát približuje dobové kontexty hry Nataše Tanskej (Slovenské národné povstanie, JUDr. Gustáv Husák, politické procesy s tzv. buržoáznymi nacionalistami, spôsob prezentácie SNP v päťdesiatych rokoch) a akcentuje ženský pohľad na vojnovú a povstaleckú problematiku.

Nadežda Lindovská pôsobí na katedre divadelných štúdií Divadelnej fakulty Vysoké školy múzických umení v Bratislave. Sleduje tri základné tematické okruhy: ruské divadlo a dráma, ženy v divadle (feminizmus a divadlo) a moderné slovenské divadlo. Je spoluautorkou okolo tridsiatich teatrologických a umenovedných knižných publikácií a monografií. Iniciovala zrod kolektívnej monografie *Magda Husáková-Lokvencová. Prvá dáma slovenskej divadelnej réžie* (2008). V roku 2012 vydala monografiu *Od Antona Čechova po Michaila Čechova. Pohľady do dejín ruského divadla a drámy*.

prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Univerzita Karlova, Praha; petr.mares@ff.cuni.cz

Transport, strach, spravodlnost. Brynychovy adaptace české prózy o druhé světové válce

V letech 1962—1967 natočil režisér Zbyněk Brynych tři filmové adaptace próz dotýkajících se problematiky druhé světové války: *Transport z ráje* (podle povídek Arnošta Lustiga ze sbírky *Noc a naděje*), *... a pátý jezdec je Strach* (podle novely Hany Bělohradské *Bez krásy, bez límce*) a *Já, spravedlnost* (podle psychologického a kontrafaktuálního románu Miroslava Hanuše). Ve všech případech jde o adaptace relativně volné. Referát se zaměří na popis a interpretaci posunů vůči předlohám a na zachycení uplatněných adaptačních strategií ve vztahu k dobovému kulturnímu kontextu.

Petr Mareš studoval bohemistiku a germanistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a působí v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace tamtéž (od roku 2004 jako profesor). Zabývá se problematikou stylu, výstavby textu a komunikace (především ve spojitosti s uměleckou literaturou) a vztahy mezi verbální a neverbální komunikací (zejména na příkladu filmu). Je autorem mj. monografií *Styl, text, smysl. O slovesném díle Josefa Čapka* (1989), *Publicistika Josefa Čapka* (1995), „Also: nazdar!“ *Aspekty textové vícejazyčnosti* (2003), *Nejen jazykem českým, Studie o vícejazyčnosti v literatuře* (2012).

Mgr. Aleš Merenus, Ph.D.

Akademie věd ČR, Brno; merenus@ucl.cas.cz

Kterak čeští Honzové vyzráli na nacistické peklo aneb Jinotajná zobrazení války v českém dramatu čtyřicátých let

Drdovy *Hrátky s čertem* přežily svou dobu a staly se nejen součástí kánonu českého dramatu, ale i stálíci na repertoáru divadel. K alegorickému způsobu zobrazení války však ve čtyřicátých letech nesáhl pouze Jan Drda, ale také další dramatici, jejichž díla ale zapadla (např. z mytologické látky čerpající *Slovanské nebe* J. Tomana či pohádka *O Hitlerovi, Honzovi a SS loupežnících* J. A. Urbana). Příspěvek se pokusí tyto dramatické jinotaje srovnat a ukázat tak možnosti, jež má tento žánr čerpající z tradice pohádkového dramatu pro zobrazení válečného konfliktu k dispozici. Analýza se zaměří na ústřední postavy českých lidových hrdinů, které v dílech zastupují vysněné národní hodnoty a jež slouží i jako nástroj reinterpretace role českého živlu ve válečném běsnění.

Aleš Merenus působí jako vědecký pracovník oddělení pro výzkum 20. století a literatury současné Ústavu pro českou literaturu AV ČR. K jeho hlavním badatelským zájmům patří teorie dramatu a divadla, teorie dramatizací, naratologie, teorie fikčních světů a české drama 20. století.

Mgr. Honza Petružela, Ph.D.

Institut umění — Divadelní ústav, Praha; honza.petruzela@divadlo.cz

Reflexe války v divadelním a filmovém díle Alfréda Radoka

Příspěvek představí podoby reflexe války v tvorbě divadelního a filmového režiséra Alfréda Radoka (1914—1976). Po těsně poválečných a již poměrně známých reakcích v inscenacích *Vesnice žen* (1945), *Akce Aibiš* (1946) či ve filmu *Daleká cesta* (1949) připomene zejména klíčové divadelní inscenace druhé poloviny padesátých let (*Ďábelský kruh*, 1955, *Zlatý kočár*, 1956) a také autorovy dosud neznámé a nedokončené pokusy o zpracování tohoto tématu, které vznikly ve druhé polovině šedesátých let.

Honza Petružela vystudoval divadelní vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a v roce 2014 tamtéž obhájil disertační práci *Ďábelský kruh Alfréda Radoka*. Věnuje se divadelní režii ve 20. století, zejména dílu A. Radoka. Od roku 2010 je šéfredaktorem časopisu *Divadelní revue*, který vydává Institut umění — Divadelní ústav. Pracuje též jako redaktor a grafik ve vlastním nakladatelství NA KONÁRI.

doc. PhDr. Stanislava Přádná

Univerzita Karlova, Praha; s.pradna@volny.cz

Stopy války ve filmové paměti

Fenomén druhé světové války v poválečné československé kinematografii bude v referátu nahlížen v diskurzu tematické a žánrové různorodosti vycházející z (re)interpretačních proměn v historii. Na vybraných filmech nebo dílčích motivech (*Němá barikáda*, *Májové hvězdy*, *Návrat domů*, *Smrt si říká Engelchen*, *Ať žije republika*, *Nebeští jezdci*, *Atentát*, *Kočár do Vídně*, *Maratón*), vztahujících se k závažným událostem (např. odboj, zahraniční čs. armáda, Pražské povstání, osvobození Prahy ad.) nebo k civilnímu provozu, se soustředí na individuální příběhy vsazené do konkrétního dějinného úseku. Současný, nezávislý odstup v hodnocení filmů poukazuje k nutnosti relativizovat, ne-li revidovat zpolitizovanou ideologii dějin, proklamovaný mravní kodex i charakterologii postav (pojetí hrdinství, zbabělosti, zrady).

Stanislava Přádná působí na katedře filmových studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a specializuje se na dějiny českého poválečného filmu a na film šedesátých let 20. století. Publikovala mj. tyto práce: *Démanty všednosti. Kapitoly o nové vlně* (2002),

Miloš Forman. *Filmař mezi dvěma kontinenty* (2009), O všech těch dobrých rodácích, in *Všichni dobří rodáci* (2013), Balancování na hraně možného. Tvorba Věry Chytilové v období normalizace, in *Film a historie. Normalizace* (2014).

Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.

Univerzita Karlova, Praha; martin.psenicka@ff.cuni.cz

Estetika tísnivého: Červený smích v Divadle na provázku aneb Válka jako performance

Problém uměleckého zobrazení traumatu spočívá v nalezení estetických struktur, jež by byly s to nikoli o traumatu informovat, nýbrž jej sugestivně evokovat v jeho konkrétnosti tak, aby jej vnímatel nejen četl, ale bezprostředně zakoušel. Příspěvek se na problematiku podívá z hlediska divadelního ztvárnění války. Zaměří se na inscenaci-performanci Divadla na provázku *Červený smích* (1975) vytvořenou na základě stejnojmenné novely Leonida Andrejeva. Na inscenaci se budu dívat prizmatem toho, co nazývám estetikou tísnivého (koncept stavím na studii Sigmunda Freuda Das Unheimliche).

Martin Pšenička vystudoval divadelní vědu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a od roku 2007 působí jako odborný asistent na katedře divadelní vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Od roku 2011 je redaktorem časopisu *Divadelní revue*. Ve své práci se zaměřuje především na otázky teorie a metodologie výzkumu divadla a na problematiku analýzy divadelního představení. Odborné studie: Nejen k postdramatickému divadlu Hanse Thiese Lehmann, *Divadelní revue*, 2010; Krvácející myšlenka: skupina Quidam (1966—1972). Mezi divadlem a performancí, *Divadelní revue*, 2013; Sabinovské jevištní variace na národní téma, in *Kultura a totalita: Národ* (2013); Otakar Zich's Invisible Actors and Creative Minds, *Theatralia/Yorick*, 2014; Nebeský Lear: taková idylická pohádka, in *Aktuální otázky analýzy inscenace/představení* (2014); Pohromy války: Červený smích a estetika tísnivého, in *Kultura a totalita: Válka* (2014).

PhDr. Věra Schmiedtová

Univerzita Karlova, Praha; vera.schmiedtova@ff.cuni.cz

Rozbor jazyka románu Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*

O knize Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* bylo napsáno nepřeberné množství pojednání. Autoři se zamýšleli nad charakte-

rem Švejka, nad odrazem české povahy v postavě Švejka, nad souvislostmi mezi Haškem a Švejkem a mezi Haškem a Kafkou, nad dobovou situací Prahy... Za použití prostředků korpusové lingvistiky se příspěvek zaměří na jazyk tohoto románu, pokusí se zachytit, jak se dobová situace odrážela v jazyce a jak se v románu odrážela válka.

Věra Schmiedtová vystudovala češtinu a ruštinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Působí v Ústavu pro jazyk český AV ČR a v Ústavu Českého národního korpusu na FF UK. Zabývá se lexikologií, korpusovou lingvistikou a sémantikou. Je autorkou či spoluautorkou mj. těchto prací: *Laj mě, lhu-li*. Knižní a mluvené prvky v Babičce B. Němcové. Frekvenční rozbor a srovnání se SYN, in *III. kongres světové literárně-vědné bohemistiky* (2006), *Slovník Karla Čapka* (2007), *Slovník Bohumila Hrabala* (2009), *Slovník komunistické totality* (2009), *Malý slovník reálií komunistické totality* (2013).

prof. PhDr. Anna Valcerová, CSc.

Prešovská univerzita; avalcerova@gmail.com

Mierové riešenie československých vzťahov po rozdelení Československa.

Ladislav Ballek: Trojou a vrškom pamäti. Pisárov dlhý zápis 2000—2008

Posledná kniha Ladislava Balleka *Trojou a vrškom pamäti* (2013) zachytáva memoáre z rokov 2000—2008, keď autor pôsobil ako veľvyslanec v Českej republike. Ide o dôležité obdobie po rozdelení Československa, v ktorom sa udiali zásadné politické zmeny. K najdôležitejším patrí pokojné rozdelenie republiky, vstup Slovenska do NATO a do Európskej únie. Množstvo politických a kultúrnych aktivít veľvyslanca sa prelína so súkromnými spomienkami prozaika, ktoré sú cenným príspevkom k poznaniu autorovej biografie a prozaického diela L. Balleka.

Anna Valcerová je poetka, prekladateľka a literárna vedkyňa. Skončila odbor slovenčina — ruština na FF v Prešove. Od roku 1972 na tejto fakulte prednášala svetovú a českú literatúru. V rokoch 1975—1978 absolvovala internú aspirantúru v Literárno-vednom ústave SAV v Bratislave. Vydala tri básnické zbierky, 5 vedeckých monografií, 3 učebné texty, stovky vedeckých štúdií, recenzií, článkov, rozhlasových relácií. Roku 2005 sa stala riaditeľkou Inštitútu prekladateľstva a tlmočníctva na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, kde pôsobí ako profesorka. Venuje sa hlavne teórii prekladu, interpretácii textov svetovej, českej a slovenskej literatúry.

Blok IV:

Ktož jsú boží bojovníci.

Jan Hus — husitství — husitské války a jejich dopad na českou kulturu

Koordinátor: Mgr. Daniel Soukup, Ph.D.

Husitologický blok se zaměří na téma dopadu a ohlasu Husova učení a celého husitského hnutí na kulturu 15. věku, ale i následujících staletí. Devastace způsobená husitskými válkami významně ovlivnila kulturní život pozdně středověkých Čech. Zaniklo velké množství klášterů či městských škol, soudobých center vzdělání, odchodem univerzitních mistrů a zavřením některých fakult také vážně poklesl význam pražské univerzity. Husovo učení se však zároveň stalo důležitým inspiračním zdrojem pro nově se formující reformační kulturu nejen českých zemí a poskytlo originální podněty pro literaturu či výtvarné umění následujících staletí, zejména v rámci dlouhodobého procesu konstrukce a emancipace českého národa. Čtvrtá sekce bude stopovat tato témata v celé jejich šíři a interdisciplinárních přesazích. Nesoustředí se přitom jen na medievistická témata, ale prozkoumá rovněž nejrůznější podoby druhého života Jana Husa a jeho následovníků.

dr. Dorota Bielec

Uniwersytet Jagielloński, Kraków; dkbielec@gazeta.pl

Čeští bratři v Polsku: uchovávání kolektivní paměti, tradice a kultura

Příspěvek se bude zabývat fenoménem společnosti Českých bratrů, kteří si v Polsku dovedli po celá staletí uchovat svou totožnost, náboženské přesvědčení a odlišnost svých tradic. Sídlem těchto českých exulantů se stal Zelów, který do dnešní doby působí jakožto svého druhu ostrov na mapě Polska. Cílem referátu bude prozkoumat kulturní a náboženskou činnost Českých bratrů v Zelówě.

Dorota Bielec je absolventkou bohemistiky na Jagellonské univerzitě a pracuje jako odborný asistent v Instytucie Filologii Słowiańskiej UJ. Mezi hlavní okruhy jejích zájmů patří česko-polské literární a kulturní styky, česká literatura 20. století, především problematika samizdatu a exilu, překlad. Monograficky publikovala např. *Czeskie sprawy w polskich drukach drugoobiegowych* (2008), z časopiseckých a knižních studií možno zmínit *Pokolenie marca'68 wobec spraw czeskich*, in *Czechy i Polska. Na szlakach ich kulturalnego rozwoju* (1998), *Czescy autorzy w polskim drugim obiegu a polsko-czeskie stereotypy*, *Bohemistyka VIII* (2008), *Tłumacz — pośrednik między kulturami? Przekłady literatury czeskiej a popularność czeskiej kultury*, in *Tłumacz. Sługa, pośrednik, twórca?* (2013). Do polského jazyka přeložila knihu Miloslava Vlka pod titulem *Europa pogańska czy chrześcijańska* (1997, s E. Szczepańską).

doc. PhDr. Hana Bočková, Dr.

Masarykova univerzita, Brno; bockova@phil.muni.cz

Reflexe Husova odkazu v literatuře počátku 17. století

Příspěvek se na textech Havla Žalanského a dalších nekatolických autorů pokusí nastínit ideové akcenty dobové reflexe Jana Husa a jeho díla, též vzhledem ke zdrojům, z nichž tato reflexe čerpá. Pozornost bude věnovat literárnímu obrazu Husovy osobnosti (zejména prostřednictvím biblických paralel), jeho pozici v plánu obhajoby českého nekatolictví i aktualizaci jeho odkazu ve vztahu k politickým událostem prvního dvacetiletí 17. století.

Hana Bočková působí na Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU v Brně. Zabývá se dějinami starší české literatury, zejména obdobím raného novověku, dále ediční prací a bibliografií. Je autorkou monografie *Knihy nábožné a prosté. K nábožensky vzdělávací slovesné tvorbě doby barokní* (2009), edičně připravila texty Nathanaela

Vodňanského z Uračova *Theatrum mundi minoris* (2001), Oldřicha Prefáta z Vlkanova *Cesta z Prahy do Benátek a odtud potom po moři až do Palestiny* (2007), spolu s M. Čejkou *Čtyři menší spisy* (2014) bratrského biskupa Jana Blahoslava.

doc. PhDr. Erika Brtářová, Ph.D.

Slovenská akadémia vied, Bratislava — Trnavská univerzita;

erika.brtanova@savba.sk

Ohlas Husovho učenia v staršej slovenskej literatúre

Prvé indície o ohlase Husovej kazateľskej činnosti predstavuje traktátová tvorba nitrianskeho kanonika Jána Lauriniho z Račíc a odpisy Husových kázni v stredovekých kódexoch slovenskej proveniencie (Kremnická farská knižnica). Reflexiu husitského hnutia v období druhej polovice 18. storočia sprítomňujú regionálne monografie venované domácej „reformačnej minulosti“ od osvietenského historika a publicistu Ladislava Bartolomeidesa. Doposiaľ nepreskúmaným zdrojom informácií o obraze Jána Husa v slovenskej literárnej kultúre v rozmedzí 16. a 18. storočia je dobová homiletická tvorba.

Erika Brtářová je absolventka odboru archívnictva na FF Univerzity Komenského v Bratislave, vedecká pracovníčka Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave, docentka na FF Trnavskej univerzity v Trnave. Okruh jej záujmu predstavuje homiletická tvorba (*Stredoveká scholastická kázeň. K recepcii latinských sermones v kódexoch slovenskej proveniencie*, 2000) a literárna kultúra 16. až 18. storočia (*Na margo staršej literatúry*, 2012). Edične pripravila výber z diel J. I. Bajzu (2009) a K. Kuzmányho (2014) a antológiu memoárovej a cestopisnej prózy (2010, s T. Vrablovou).

prof. David L. Cooper, Ph.D.

University of Illinois, Urbana-Champaign; dlcoop@illinois.edu

„Liška oblúdí tur jarohlavý“: Nebojvný obraz českých bojovníků v Rukopise královédvorském

V evropském eposu jsou často udatní bojovníci přirovnáváni k divoké zvěři, na znamení jejich zběsilého chování v boji (srov. nordické berserkry přirovnávané k vlkům). I když epické básně z *Rukopisu královédvorského* čerpají příslušné obrazy z ruského *Slova o pluku Igorově*, „jarý tur“ se v nich stává téměř výhradně epitetem pro bojovníky nepřátelské. Čeští bojovníci jsou naopak nejčastěji přirovnáváni k jelenům nebo liškám, což snad ještě

jednou, mimo další ideovou výstavbu *Rukopisu*, zdůrazňuje jejich mírumilovnou povahu a obranný postoj. Výjimku představuje epos *Jaroslav*. V něm Vratislav „jak tur jarý skočí“, a sám Jaroslav, který „jak orel letě,“ přičemž „jarota mu z žhavú zrakú pláše,“ což možná ukazuje na bližší vztah tohoto eposu k živé epické tradici.

David L. Cooper absolvoval doktorské studium na katedře slovanských jazyků a literatury na Columbia University roku 2004. Vyučuje českou a ruskou literaturu na University of Illinois, Urbana-Champaign, kde je ředitelem Russian, East European, and Eurasian Center. Zabývá se literaturou a formováním moderních národů, romanismem a padělatelstvím, dějinami překladatelství a slovenským folklórem. V roce 2010 vydal monografii *Creating the Nation. Identity and Aesthetics in Early Nineteenth-century Russia and Bohemia*.

PhDr. Alena M. Černá, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; alenacerna@ujc.cas.cz

Slovesa války (na materiále *Starých letopisů českých*)

Materiálovou bází pro příspěvek jsou *Staré letopisy české*, jeden z hlavních pramenů k bádání o husitství. Velkou měrou jsou v nich zastoupeny popisy válečných a bojových akcí, kterými bylo 15. století naplněno. Ve svém příspěvku podám lingvistickou analýzu staročeských sloves s významem vyjadřujícím válečnou aktivitu (např. šikovati se, vztéci, upásti, vskočiti, vykořeniti, potkati palem), která roztřídím podle jednotlivých fází ofenzivní bojové operace (příprava — vedení — dokončení) a dále podle druhů činností v rámci každé fáze (přesuny, velení, útok, průlom, pronásledování atd.). Budu sledovat, do jaké míry koresponduje jazykové ztvárnění těchto aktivit se současnými poznatky o průběhu husitských bojů.

Alena M. Černá vystudovala obor český jazyk a literatura na FF UK v Praze, v současnosti je vědeckou pracovnící Ústavu pro jazyk český AV ČR. Ve svém odborném bádání se věnuje vývoji češtiny, lexikologii a lexikografii (zvl. lékařské terminologii), ediční teorii a praxi či vývoji slovníkářství. Edičně připravila k vydání *Staré letopisy české* (2003, s P. Čornejem a M. Klosovou), *Staročeské knihy lékařské* (2006) či slovník Daniela Adama z Veleslavína *Nomenclator quadrilinguis, Boemico-Latino-Graeco-Germanicus* (2015, s T. Bergerem, A. Hadravovou a K. Pořízkovou). Publikovala rovněž studii *Staročeské názvy chorob* (2009), je členkou autorského kolektivu *Staročeského slovníku 24—26* (2000—2008).

Mgr. Dalibor Dobiáš, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha — Università Ca' Foscari Venezia; dobias@ucl.cas.cz

Záboj a Slavoj, Jaroslav ze Šternberka a husité. Ke vztahu *Rukopisu královédvorského* k husitským tématům v české literatuře 19. století

K nejfrekventovanějším námětům minulých vítězství nad nepřáteli, jichž užívali čeští autoři 19. století a jež se přímo pojily se symbolickým národním významem, patřily vedle husitsvých námětů *Rukopisu královédvorského*: vítězství slovanských pohanů nad Franky, Čestmíra nad Vlaslavem, Beneše Heřmanova a jeho lidu nad Sasy, záchrany Evropy před Tatary Jaroslavem ze Šternberka. Husitství a uvedené náměty (nazírané prostřednictvím *Rukopisu*) se dokonce setkávaly v jednotlivých dílech (např. u K. H. Máchy), přičemž však vstupovaly do komplexních konstelací, ba přímo do střetů (srov. např. hodnocení Čelakovského *Ohlasu písní českých* J. V. Plánkem). Cílem referátu je na základě materiálových rešerší objasnit dynamiku výše uvedeného vztahu. Přitom bude referát přihlížet jak k vývoji soudobého uvažování o husitství a jeho uměleckých zpracování, tak k proměnám postavení *Rukopisu* v středoevropském kontextu.

Dalibor Dobiáš vystudoval bohemistiku, slavistiku a komparatistiku na FF UK v Praze, kde získal titul Ph.D. v oboru slovanské literatury. Ve své disertační práci se věnoval formování novočeského verše v nadnárodním kontextu (2009). Absolvoval semestrální a roční studijní pobyty na univerzitách v Krakově, Kostnici, St. Petěrburku, Vídni, Řezně a Poznani. Působil rovněž na univerzitách v Řezně, Moskvě a Pise. Od roku 2010 je členem oddělení pro výzkum literatury 19. století Ústavu pro českou literaturu AV ČR. V letním semestru 2015 přednášel na Universitě Ca' Foscari v Benátkách. V řadě studií se zaměřuje především na literaturu českého obrození, mj. také na *Rukopis královédvorský*.

Thomas A. Fudge, Ph.D.

University of New England, Armidale; tfudge@une.edu.au

A Curious Absence: Jan Hus in the Hussite Crusade / Překvapivá nepřítomnost: Jan Hus v protihusitských křížových výpravách

Jan Hus představuje ústřední postavu v celých raných dějinách husitského hnutí. Přesto zmínky o něm překvapivě chybí v letech, kdy byly vyhlášeny říšské a papežské křížové výpravy vedené proti Čechům, kteří byli označováni jako „husité“. To je zvláště patrné v jednom z mnoha hlavních pramenů, v tzv. *Husitské kronice* Vavřince z Březové. Předložený příspěvek se

zaměří na tuto neočekávanou absenci zmínek o Husovi v křižáckých pramenech a nabídne k tomu případná vysvětlení.

Medievista Thomas A. Fudge, který je v současnosti jedním z nejvýznamnějších zahraničních odborníků na husitské hnutí, získal doktorát ze středověkých studií na Cambridge University a z teologie na Otago University, New Zealand. Mezi jeho hlavní monografické studie patří např. „*Matters Still More Controversial*.“ *Jerome of Prague, the Medieval Athlete of Antichrist* (v přípravě), *Heresy and Hussites in Late Medieval Europe* (2014), *The Trial of Jan Hus. Medieval Heresy and Criminal Procedure* (2013), *The Memory and Motivation of Jan Hus. Medieval Priest and Martyr* (2013), *Jan Hus. Religious Reform and Social Revolution in Bohemia* (2010), *The Crusade against Heretics in Bohemia, 1418—1437. Sources and Documents for the Hussite Crusades* (2002) a *The Magnificent Ride. The First Reformation in Hussite Bohemia* (1998).

PhDr. Milada Homolková, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; homolkova@ujc.cas.cz

Jan Hus a páté přikázání

Príspevek podá analýzu názorů M. Jana Husa na aspekty křesťanské morálky (postulované i praktikované), které souvisejí s přikázáním nezabíjet. Východiskem budou především příslušné kapitoly velkého českého výkladu na Desatero s přihlédnutím k výkladům menším. Referát se soustředí na to, jak Hus dané téma vymezuje a strukturuje, které výrazové prostředky přitom preferuje, jakou měrou zohledňuje teologické autority i zda a jak reflektuje soudobé události.

Milada Homolková působící v Ústavu pro jazyk český AV ČR se věnuje především vývoji středověké češtiny, zvláště otázkám diachronní lexikologie a lexikografie. Publikovala řadu jazykovědných statí ve sbornících a oborových časopisech (*Naše řeč* aj.), tématem disertační práce byl *Staročeský překlad evangelia svatého Matouše s výkladem Mikuláše Lyry*.

PhDr. Marta Hradilová, Ph.D.

Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, Praha; hradilova@mua.cas.cz

Utajená knihovna? (K osudům minoritských knihoven v době husitství)

Husitské války přinesly zkázu většiny českých minoritských konventů, což znamenalo i rozvrat či přímo likvidaci jejich knihoven. V důsledku zá-

niku většiny těchto knihoven se dochovalo jen minimum samotných rukopisů či archivních pramenů k jejich dějinám. O to více vyniká výjimečnost dochování středověkého fondu knihovny konventu minoritů v Českém Krumlově, pro který představovalo toto období naopak dobu zvýšených knižních zisků. V konventu nalezla dočasný azyl řada minoritů, z nichž někteří s sebou přinesli i rukopisy ze svých domovských klášterů, které pak obohatily českokrumlovskou knihovnu. Zdá se, že lze mezi nimi blíže identifikovat skupinu rukopisů patřící původně minoritskému klášteru v Bechyni. Na základě těchto rukopisů je možné učinit si bližší představu o podobě doposud neznámé knihovny bechyňského konventu v předhusitském období.

Marta Hradilová vystudovala obor archivnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Nyní působí na Masarykově ústavu a v Archivu AV ČR v oddělení pro soupis a studium rukopisů. Ve své vědecké práci se věnuje především kodikologii.

Mgr. Michal Charypar, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; charypar@ucl.cas.cz

K zásahům cenzury do tisků chystaných k 500. výročí upálení

M. Jana Husa roku 1915

V úvodu referátu rámcově charakterizuje specifika prvoválečné cenzury tisku a popíše změny, ke kterým došlo v souvislosti se znovuzavedením předběžné cenzury v roce 1914. V rozboru se pak příspěvek konkrétně zaměřuje na zásahy úřadů proti tiskům chystaným k husovskému jubileu. Jedná se jak o díla chystaná k vydání v průběhu války, avšak kolidující s cenzurou, tak o díla vydaná v předválečných letech a za války posléze zakázaná (cca v rozmezí let 1910–1914). Tyto texty budou porovnány s významnými husovskými tisky, které za války skutečně vyšly (mj. monografie F. V. Krejčího z roku 1915 a další práce).

Michal Charypar je členem oddělení pro výzkum literatury 19. století v Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Vydal monografie *Karel Sabina. „Epigon“ a tvůrce* (2010) a *Máchovské interpretace* (2011), připravil k vydání edice studií *Alexandra Sticha Sabina — Němcová — Havlíček a jiné textologické studie* (2011) a románu *Karla Sabiny Král Ferdinand V. Dobrotivý a jeho doba* (2013, s L. Kusákovou). Od roku 2010 se zabývá výzkumem literární cenzury.

PhDr. Robert Kolár, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; kolar@ucl.cas.cz

Hus v české poezii 19. století

Téma Jan Hus v české poezii 19. století bude pojednáno na základě využití aplikace Hex, která umožňuje vyhledávat v Korpusu českého verše texty obsahující uživatelem specifikované klíčové slovo, nebo naopak u uživatelem specifikovaného okruhu textů zobrazit všechna klíčová slova v nich nalezená. Analýza textů, v nichž je Hus klíčovým slovem, je umožňuje rozdělit do několika kategorií: a) texty, které zachycují Husa v Kostnici a které ho adorují, b) texty, které využívají Husa a jeho odkazu ke konfrontaci se současností a které často využívají satiru, c) texty, které na Husa pohlížejí negativně.

Robert Kolár vystudoval bohemistiku na FF UK v Praze. Zabývá se dějinami a teorií českého verše. Je spoluautorem *Úvodu do teorie verše* (2013). S Alenou Machoninovou přeložil *Nástin dějin evropského verše M. L. Gasparova* (2012). Pro Českou knižnici připravil edici *Vznešenosti přírody Miloty Zdirada Poláka* (2014).

Mgr. Iva Krejčová, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; krejcova@ucl.cas.cz

„Konflikt ducha a meče“. Tematizace husitských válek v básnických skladbách Jana Erazima Vocela

Příspěvek se zaměří na básnické skladby obrozenského básníka, archeologa a uměnovědce Jana Erazima Vocela, který byl ve své době jednou z výrazných osobností kulturního života 19. století a též uznávaným tvůrcem národního eposu. Referát se bude zabírat především básnickým cyklem *Meč a kalich* (1843) a básnickou epickou skladbou *Labyrint slávy* (1846), které zasadí do kontextu husitských námětů české i německojazyčné literatury dvacátých až čtyřicátých let 19. století (Klicperův *Točník*, Máchův *Křivoklad*, Tylovy historické povídky apod., Hartmannův *Kelch und Schwert* atd.). Autorka objasní Vocelovu snahu akcentovat z hlediska námětu husitství především husitské boje jako fanatický akt a jeho postupné sémantické přehodnocování ve prospěch vlasteneckých hodnot a mesianistického údělu posledních husitů. V *Labyrintu slávy* pak poukáže na moment, jak se husitské války jako téma stávají součástí většího významového plánu — dějinného konfliktu slovanství a germánství, konstruovaného v duchu Palackého *Dějin národu českého v Čechách a v Moravě*.

Literární historička Iva Krejčová studovala obor český jazyk a literatura — historie na FF MU v Brně, magisterské studium uzavřela diplomovou prací *Pojetí slavné minulosti v díle Jana Erazima Vocela*, doktorské pak disertací na téma *Recepce Písně o Nibelunzích a obrozenské epické básnictví. Příklad literární mytizace obrazu dávné minulosti*. Věnuje se literatuře 19. století, česko-německým literárním vztahům v první polovině 19. století a problematice RKZ.

dr Radosław Łazarz

Ewangelikalna Wyższa Szkoła Teologiczna, Wrocław; radlazarz@gmail.com

The Hussite Trilogy from the Polish Perspective / Husitská trilogie z polské perspektivy

Již od dob Aloise Jiráska je trilogie pokládána za nejlépe vyhovující literární formu pro vyprávění o husitské revoluci, a to jak v literatuře, tak i ve filmu. V devadesátých letech 20. století si tuto formu vybral rovněž populární polský spisovatel Andrzej Sapkowski pro svou knihu popisující tyto historické události. V příspěvku bude reflektován především ideologický rozměr husitství tak, jak jej představuje autor ve svých historicko-dobrodružných románech zasazených do oblasti slezsko-českých hranic. Nicméně důležitější než místopisné ukotvení je sama zpráva o událostech utvářejících husitské hnutí určená nečeskému čtenáři.

Radosław Łazarz je absolventem univerzity ve Wrocławu, kde se v rámci doktorského studia věnoval otázkám politické filozofie v polské renesanci. Ve své odborné práci se zabývá dějinami filozofie a etiky, zvláště pak vztahy mezi teologií, politickým myšlením a reformací.

doc. Mgr. Jan Malura, Ph.D.

Ostravská univerzita; jan.malura@osu.cz

Obraz Jan Husa v české literární historii 19. století

Příspěvek se bude věnovat těmto vybraným tématům: budování obrazu Jana Husa v dějinách literatury dlouhého 19. století (1792—1918), tedy od Josefa Dobrovského přes Karla Sabinu, Václava Flajšhanse až po Jaroslava Vlčka. Vliv filozofie dějin Palackého a Masaryka na literárněhistorické koncepci. Pozitivní přijetí husovských pasáží Vlčkových dějin vs. negativní reflexe německých prací. Ediční počiny — Erbenovy *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české*, Flajšhansovy edice a jejich kritika. Časopisecké práce (J. Gebauer, K. Novák) — mezi filologií a literární dějepisem. Literárně-

historický obraz Husa ve vztahu k proměnám a emancipaci oboru (literárněhistorický nacionalismus, pozitivistická filologie, ideografické pojetí). Jan Hus a periodizace dějin české literatury (začíná s Husem nová epocha?). Národní kult Jana Husa („vzkříšení českého svědomí“, „mravní obroda“ národa) a dějiny literatury. Vědecký kult („vystavme Husovi pomník ze spisů jeho“).

Literární historik Jan Malura absolvoval obor čeština — dějepis na FF OU v Ostravě a doktorské studium dějin české literatury na FF UP v Olomouci, kde obhájil disertaci o barokním kancionálu J. J. Božana (1999). Působí jako vedoucí katedry české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Zabývá se starší českou literaturou, zejména barokní a raněnovověkou hymnografií, modlitební a meditační prózou, ale také reprezentací prostoru v literatuře humanismu a baroka, ediční činností i metodologií literárněvědného bádání. Spolu s Pavlem Koskem připravil k vydání tři edice z barokní literatury: výbor z písní pobělohorských exulantů ze Slezska *Čistý plamen lásky* (2004), kancionál *Slaviček rájský* J. J. Božana (1999) a poutní knihu *Hora Olivetská* Matěje Tannera (2001). Je spoluautorem *Lexikonu české literatury*, knižně vydal monografii *Písně pobělohorských exulantů* (2010). Společně s Martinem Tomáškem editoval dvě kolektivní publikace k reprezentaci prostoru v literatuře a výtvarném umění: *Město* (2011), *Krajina* (2012). Je předsedou reakční rady časopisu *Česká literatura*.

Mgr. Petr Píša

Akademie věd ČR, Praha; pisa@ucl.cas.cz

„Revoluce otřásající trůnem i oltářem“. Obraz husitství v cenzurních dokumentech první poloviny 19. století

Ačkoli byla během koaličních válek s Francií husitská tematika využívána rakouskou státní propagandou, čítá seznam zákazů habsburské cenzury v první polovině 19. století, které tematizovaly osobu Jana Husa či období husitských válek, přinejmenším tři desítky položek, a to zahraničních knih i domácích rukopisů určených k tisku, vědeckých pojednání, krásné literatury všech žánrů i litografických vyobrazení. Cenzurní čtení především akcentovalo možnou aktualizaci tohoto tématu a jeho potenciální nebezpečnost v náboženském, politickém či sociálním ohledu. Příspěvek si bude klást otázku, nakolik vypovídají dochovaná cenzurní vyjádření o normativní interpretaci husitského období rakouským státním aparátem a do jaké míry měla cenzurní politika předbřeznového období vliv na formování českého historického vědomí.

Petr Píša vystudoval germanistiku a historii na FF UK v Praze, kde je v současnosti doktorandem oboru české dějiny. Zabývá se výzkumem cenzury a knižní kultury v 19. století, od roku 2010 působí v oddělení pro výzkum literární kultury Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Je spolueditorem knih *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře* (2012, s M. Wögerbauerem a T. Pavlíčkem) a *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře. 1749—2014* (2015).

Mgr. Petr Plecháč, Ph.D.

Akademie věd ČR, Praha; plechac@ucl.cas.cz

Hus v české poezii 19. století

Téma Jan Hus v české poezii 19. století bude pojednáno na základě využití aplikace Hex, která umožňuje vyhledávat v Korpusu českého verše texty obsahující uživatelem specifikované klíčové slovo, nebo naopak u uživatelem specifikovaného okruhu textů zobrazit všechna klíčová slova v nich nalezená. Analýza textů, v nichž je Hus klíčovým slovem, je umožňuje rozdělit do několika kategorií: a) texty, které zachycují Husa v Kostnici a které ho adorují, b) texty, které využívají Husa a jeho odkazu ke konfrontaci se současností a které často využívají satiru, c) texty, které na Husa pohlížejí negativně.

Petr Plecháč vystudoval českou filologii na FF UP v Olomouci. Zabývá se kvantitativní a korpusovou versologií. Je spoluautorem *Úvodu do teorie verše* (2013). Publikuje v českých i zahraničních odborných časopisech (*Česká literatura, La Linguistique, Práce Filologické* aj.).

Mgr. Daniel Soukup, Ph.D.

Akademie věd ČR, Brno; soukup@ucl.cas.cz

„Krev na oplatce“: profanační legendy jako polemika s husitstvím a útok proti Židům

Příspěvek se bude zabývat okruhem středověkých textů spojených s tzv. kauzami znesvěcení hostie Židy v českých zemích a sousedních regionech. V 15. století fungovaly legendy o Židech mučících eucharistii jednak jako nástroj legitimizace protizhidoovského násilí, jednak jako široce srozumitelná teologická zkratka definující katolickou eucharistickou doktrínu. Přestože přítomnost Židů v těchto skladbách byla topická a nesla celou řadu hagiografických klišé, zakládaly se profanační legendy na skutečných

dobových protižidovských perzekucích. Krvácející hostie navíc představovala symbolickou definici katolického přístupu k eucharistickému učení, a tím i polemiku s husitským hnutím.

Daniel Soukup studoval obor historie a česká filologie na FF UP v Olomouci. Své doktorské studium ukončil prací na téma *Zraněná těla. Protižidovské násilí v profanačních legendách českého středověku*, kterou připravil k vydání (2016). Působí v oddělení pro výzkum starší literatury ÚČL AV ČR a vyučuje rovněž v Centru judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových FF UP. Věnuje se staršímu bohemikálnímu písemnictví, zvláště české středověké a raněnovověké literatuře o Židech. Zajímá jej obraz Židů a židovství v literatuře obecně, problematika násilí na Židech v literatuře a v dějinách a dějiny moravských židovských komunit. Je autorem antologické studijní příručky *Židé ve starší české literatuře. Výbor beletrizovaných pramenů* (2013).

prof. PhDr. Viktor Viktora, CSc.

Západočeská univerzita, Plzeň; vviktora@kcj.zcu.cz

Husův Quodlibet

Tématem příspěvku bude Quodlibet jako žánr. V rámci zkoumání charakteristik postav ve středověké literatuře bude tematizována zvláště Husova charakteristika diskutujících a nastolena otázka, zda lze uvažovat o náznačích projevu zájmu o individualizující pojetí postavy.

Viktor Viktora vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, působí na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Okruhy jeho zájmu jsou starší česká literatura a česká literatura 19. století. Publikoval mj. práce *Záblesky renesance* (2002) a *Ke kořenům národní literatury* (2003).

Kulatý stůl:

**Války a jejich reprezentace v literatuře —
inspirace pro národní a evropskou paměť?**

Na pozadí čtyřletého maratonu připomínání si první světové války ve veřejném životě, v médiích a reflexí napříč různými historickými i teoretickými vědními obory se kulatý stůl na téma *Války a jejich reprezentace v literatuře — inspirace pro národní a evropskou paměť?* soustředí na analýzu způsobů, možností a hranic, v nichž se konstituuje reflexe vzpomínek v různých podobách literárního ztvárnění.

Téma první světové války se dostalo do středu pozornosti ještě před stým výročím jejího vypuknutí v roce 2014, které spustilo od té doby nepřehlédnutelnou vlnu připomínání této „prakatastrofy dvacátého století“, jak ji nazval George Kennan. Po této „prakatastrofě“ následovalo ve střední a východní Evropě ve 20. století nespočetné množství dalších krvavých konfliktů. Na rovině paměti se tu navzájem prostupují sociální a národnostní konflikty, revoluční zlomy, dobovačné války spjaté s etnickými čistkami. V rámci utváření kultury vzpomínání reflektující válečné (a s válkou spojené) události lze pozorovat dva hlavní směry: 1. popularizaci a komercializaci a 2. sebereflexi oficiální paměti, spjaté s paměťovým diskurzem ve vědě a politice. Médii, jež toto vzpomínání zprostředkovávají, je přitom celá řada: vedle státních vzpomínkových akcí se objevují také výstavy v muzeích, různé druhy dokumentů a jejich tematizace v literatuře, rozhlasu či ve filmu, speciální webové stránky a počítačové hry, až po uměleckou tvorbu v nejširším smyslu slova. Jako aktéři na tomto tržišti vzpomínek vystupují vedle politiků, vědců a umělců také lidé z populárních médií, kteří společně přispívají ke spoluutváření paměťového diskurzu.

Náš kulatý stůl se bude zabývat především přínosem literatury a kinematografie současnému paměťovému diskurzu v postkomunistických literaturách střední Evropy a bude tematizovat mimo jiné otázku, zda lze v současnosti se současnou literaturou hovořit o nadnárodním fenoménu evropské kultury vzpomínání.

V popředí přitom budou stát následující otázky:

- 1) Je současný nárůst zájmu o různé podoby vzpomínání, který můžeme pozorovat téměř ve všech evropských zemích, spjat stejnou měrou s literární i filmovou tvorbou v různých zemích?
- 2) Vypovídá tato tvorba o nadčasových aspektech vzpomínání na historické události a osobnosti v různých regionech Evropy?
- 3) Lze na pozadí snahy vytvořit celoevropskou kulturu vzpomínání — jak to můžeme sledovat například v různých projektech Evropské unie — hovořit také o vzpomínání a paměti jako tématu společné evropské literatury? Může tak například středoevropská perspektiva zaměřená na události

spojené s útekem a vysídlením německy mluvících obyvatel na konci druhé světové války zprostředkovat společný evropský dialog? A jakou úlohu zde mají literatura a film?

Hosté kulatého stolu se budou zamýšlet nad touto otázkou i dalšími aspekty střeoevropské kultury vzpomínání, například také nad tím, do jaké míry může literární a filmová medializace paměti podněcovat identitu a konstrukci společného (stře)evropského prostoru vzpomínání. Právě vzájemná souvztažnost perspektiv zohledňujících střeoevropský kontext této problematiky se na tomto pozadí může ukázat jako zvlášť produktivní.

Téma uvede **Alexander Kratochvil**, který bude také moderovat diskusi, součástí kulatého stolu budou citace z filmů a knih tematizující války. Kulatý stůl *Války a jejich reprezentace v literatuře — inspirace pro národní a evropskou paměť?* je uspořádán ve spolupráci s Goethe-Institutem.

Účastníci kulatého stolu:

Dr. phil. Alexander Kratochvil, M.A.

Akademie věd ČR, Praha; kratochvil@ucl.cas.cz

Alexander Kratochvil vystudoval na Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově a Albert-Ludwigs-Universität ve Freiburgu, v současné době působí v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR, věnuje se vztahu literatury a paměti, literatury a traumatu, kánonu a literární historie. Je mj. autorem monografie *Aufbruch und Rückkehr. Ukrainische und tschechische Prosa im Zeichen der Postmoderne* (2013).

prof. dr hab. Jacek Baluch

Uniwersytet Jagielloński, Kraków; jacek.baluch@onet.eu

Jacek Baluch je slavista a bohemista, soustřeďuje se zvláště na českou literaturu 20. století, literární teorii, versologická studia a překladatelství. Do polštiny přeložil práce řady českých strukturalistů (Mukařovský, Vodička, Levý). Publikoval monografie *Poetyzm. Propozycja czeskiej awangardy lat dwudziestych* (1967), *Czeska literatura 1918—1968* (1973), *Język krytyczny F. X. Šaldy* (1982), *Czescy dekadenci, symboliści i anarchiści* (1983), *Wiersz i przekład* (2007), *Kain według Hrabala* (2007). Překládá českou beletrii (Jaroslav Hašek, Ladislav Klíma, česká středověká lyrika aj.).

PhDr. Petr Koura, Ph.D.

Univerzita Karlova, Praha; koura.petr@seznam.cz

Petr Koura vystudoval obor historie — politologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v současné době působí v Ústavu českých dějin tamtéž, zabývá se především českými politickými a kulturními dějinami 20. století, dějinami protektorátu Čechy a Morava, vzpomínkovou kulturou a reflexí historických událostí ve filmu.

Prof. Dr. Anja Tippner

Universität Hamburg; anja.tippner@uni-hamburg.de

Anja Tippner vystudovala Univerzitu v Hamburku a v současné době působí jako profesorka slavistické literární vědy tamtéž. Ve svém bádání se zaměřuje na problematiku slovanských literatur či surrealismu, publikovala mj. monografii *Die permanente Avantgarde? Surrealismus in Prag* (2009).

prof. Dr. Peter Zajac, DrSc.

Slovenská akadémia vied, Bratislava — Humboldt-Universität zu Berlin;
pzaj46@gmail.com

Biogram viz výše v katalogu, I. blok

**Kulatý stůl:
Vladimír Macura —
ten, který byl (a bude)**

Neformální kulatý stůl, který poslouží jako neokázalá forma slavnostního zakončení kongresu, má za cíl připomenout odkaz významného historika, sémiotika, překladatele, esejisty a spisovatele Vladimíra Macury u příležitosti jeho nedožitých 75. narozenin. U stolu se sejdou ti, kteří Macuru osobně znali, a povedou diskuzi o dědictví jedné z klíčových osobností (nejen) Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Kulatému stolu na téma Vladimír Macura — ten, který byl (a bude) předsedá **Pavel Janoušek**.

Účastníci kulatého stolu:

prof. PhDr. Pavel Janoušek, Csc.

Akademie věd ČR, Praha; janousek@ucl.cas.cz

Pavel Janoušek vystudoval v letech 1975–1980 na FF UK v Praze obory čeština, výtvarná výchova, divadelní a filmová věda, od roku 1981 působí v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR, zaměřuje se na historii a historickou poetiku české literatury (zejména dramatu a prózy 20. století), teorii literatury a divadla a literární lexikografii. Je autorem monografií *Černá kočka aneb Subjekt znalce v myšlení o literatuře a jeho komunikační strategie* (2012), *Ten, který byl. Vladimír Macura mezi literaturou, vědou a hrou. Úvod povahopisný* (2014) aj.

prof. Dr. Veronika Ambros

University of Toronto; veronika.ambros@utoronto.ca

Biogram viz výše v katalogu, III. blok

prof. dr hab. Jacek Baluch

Uniwersytet Jagielloński, Kraków; jacek.baluch@onet.eu

Biogram viz výše v katalogu, kulatý stůl *Války a jejich reprezentace v literatuře — inspirace pro národní a evropskou paměť?*

doc. PhDr. Vladimír Novotný, Ph.D.

Univerzita Pardubice; vlno@seznam.cz

Biogram viz výše v katalogu, I. blok

doc. Anželina Penčeva, Ph.D.

Jugozapaden universitet Neofit Rilski, Blagoevgrad; an_pen@abv.bg

Biogram viz výše v katalogu, II. blok

prof. Dr. Peter Zajac, DrSc.

Slovenská akadémia vied, Bratislava — Humboldt-Universität zu Berlin;
pzaj46@gmail.com

Biogram viz výše v katalogu, I. blok

V. kongres světové literárněvědné behemistiky
Válka a konflikt v české literatuře
Praha 29/6 -- 4/7 2015

Příspěvky -- účastníci -- pořadatelé

Sestavili Jiří Seukup, Vít Schmarc, Lenka Jungmannová,
Mateuš Jaluška, Daniel Seukup, Alexander Kratchvil

Redakce Olga Macáková

Vydal v Praze v roce 2015 Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
jako neprodejný tisk

E-mail kongres@ucl.cas.cz

Internet www.ucl.cas.cz/kongres

Grafická úprava a sazba Jareoslav Vlček

Tisk POINT CZ, s. r. o., Brno